

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Daiva Jankauskienė

**MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO
BENDRADARBIAVIMO RAIŠKA, SIEKIANČI UŽTIKRINTI VAIKO
GEROVĘ**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas
Prof. dr. Edita Štuopytė

KAUNAS, 2016 m.

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

**MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO
BENDRADARBIAVIMO RAIŠKA, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO
GEROVĘ**

Baigiamasis magistro projektas
Edukologija (621X20004)

Vadovas

(parašas) Prof. dr. Edita Štuopytė

(data)

Recenzentas

(parašas) Doc. dr. Laima Abromaitienė

(data)

Projektą atliko

(parašas) Daiva Jankauskienė

(data)

KAUNAS, 2016 m.

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Daiva Jankauskienė

Edukologija (621X20004)

**MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR
INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKA, SIEKIANT
UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ
AKADEMINIO SAŽINGUMO DEKLARACIJA**

_____ gegužės mėn. _____

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Daivos Jankauskienės**, baigiamasis projektas tema „Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiška, siekiant užtikrinti vaiko gerovę“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

_____ (vardą ir pavardę įrašyti ranka)

_____ (parašas)

TURINYS

ĮVADAS.....	12
1. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ, TEORINIS PAGRINDIMAS.....	16
1.1 Vaiko gerovės mokykloje kūrimas.....	16
1.2 Mokinių problemos mokykloje	19
1.3 Prevencinių programų vykdymas, siekiant vaiko gerovės	28
1.4 Pedagogų tarpasmeninis ir institucinis bendradarbiavimas	32
1.5 Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant vaiko gerovės, modeliai.....	37
2. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ, TYRIMO METODOLOGIJA.....	43
2.1. Tyrimo dizainas.....	43
2.2. Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo apklausos raštu metodika.....	45
2.3. Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę apklausos žodžiu (iš dalies struktūruoto interviu) metodika	49
3. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKOS, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ, TYRIMAS	51
3.1. Tyrimo rezultatų analizė.....	51
3.1.1. Tyrimo aplinka	51
3.1.2. Dokumentų analizė.....	53
3.1.3. Apklausos raštu duomenų analizė	55
3.1.4. Iš dalies struktūruoto interviu duomenų analizė.....	74
3.2. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir diskusija.....	82
IŠVADOS.....	85
REKOMENDACIJOS.....	87
LITERATŪRA.....	88
PRIEDAI.....	92

LENTELĖS

2.3.1 lentelė. Interviu klausimų pagrindimas.....	49
3.1.3.1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius rodiklius	55
3.1.4.2 lentelė. Duomenys apie tyrime dalyvavusius informantus	74
3.1.4.5 lentelė. Vaiko gerovės komisijos veikla	75
3.1.4.3 lentelė. Vaiko gerovės komisijos samprata apie bendradarbiavimą.....	76
3.1.4.4 lentelė. Specialisto vaidmuo vaiko gerovės komisijoje	76
3.1.4.6 lentelė. Teigiami ir neigiami bendradarbiavimo su pedagogais aspektai	77
3.1.4.7 lentelė. Bendradarbiavimo iniciatoriai siekiant užtikrinti vaiko gerovę.....	78
3.1.4.8 lentelė. Bendradarbiavimo modeliai	79
3.1.4.9 lentelė. Prevencinių programų vykdymas.....	79
3.1.4.10 lentelė. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais	80
3.1.4.11 lentelė. Bendradarbiavimo tobulinimas siekiant užtikrinti vaiko gerovę	81

PAVEIKSLAI

1.5.1 pav. Tarpasmeninio bendradarbiavimo modeliai	38
1.5.2 pav. Institucinio bendradarbiavimo lygmenys. (Pagal Carnwell, R., Buhanan, J., 2009).....	40
1.5.3 pav. Institucinio bendradarbiavimo modeliai organizacijos viduje	40
1.5.4 pav. Institucinio bendradarbiavimo modeliai už organizacijos ribų	41
1.5.5 pav. Institucinio bendradarbiavimo etapai. (Pagal Ranade, W., Hudso, B., 2003).....	41
2.1.1 pav. Pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, tyrimo etapai.....	43
3.1.3.1 pav. Mokinių problemos	56
3.1.3.2 pav. Mokinių pamokų nelankymo problemos.....	56
3.1.3.3 pav. Mokinių elgesio problemos	57
3.1.3.4 pav. Ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“	58
3.1.3.5 pav. Ankstyvosios prevencijos programa „Obuolio draugai“	59
3.1.3.6 pav. Socialinio emocinio ugdymo programa „LIONS QUEST“	59
3.1.3.7 pav. Prevencinių programų vykdymo tikslai.....	61
3.1.3.8 pav. Pedagogų samprata apie bendradarbiavimą	62
3.1.3.9 pav. Tarpasmeniniai santykiai su kitais pedagogais.....	63
3.1.3.10 pav. teiginys „Tarp pedagogų vyrauja konkurencija.....	65
3.1.3.11 pav. Bendradarbiavimas su kitais pedagogais įvairiose veiklose.....	66
3.1.3.12 pav. Bendradarbiavimas su institucijomis, sprendžiant mokinių problemas	68
3.1.3.13 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su logopedu	68
3.1.3.14 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su socialiniu pedagogu	69
3.1.3.15 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su institucijomis už organizacijos ribų.....	70
3.1.3.16 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su nepilnamečių apsaugos tarnyba	71
3.1.3.17 pav. Institucinio bendradarbiavimo vertinimas	72
3.1.3.18 pav. Specialistų darbo vertinimas.....	73
3.1.3.19 pav. Psichologo darbo vertinimas	74

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Bendradarbiavimas – tai darbas, siekiant bendro tikslo (M. Lukšienė, 1993)..

Institucinis bendradarbiavimas - tai efektyvus tarpasmeninis procesas, palengvinantis pasiekimą tikslų, kurių individualiai ir savarankiškai veikdami specialistai nepasiektų. (Bronstein L. R., 2003)

Pedagogas - mokyklos mokytojas, kuriam pavesta ugdyti klasę (L. Jovaiša, 1993).

Tarpasmeninį bendradarbiavimą – galima apibūdinti kaip neformalų asmenybių bendravimą, trunkantį trumpesnę ar ilgesnę laiko tarpą ir atspindintį tam tikrą intelektinį, emocinį ar fizinį bendraujančių artumą. (V. Gudonis, R. Steponavičienė, 2008).

Vaiko gerovė - tai socialinis procesas, kuri užtikrina būtinąją vaiko socialinę raidą normaliam gyvenimo lygiui pasiekti, t. y. sveikai maitintis, būti saugiam ir galėti dalyvauti ugdymo ir pozityviosios socializacijos programose (G. Kvieskienė, 2003).

Vaiko gerovės komisija – tai komanda, kuri organizuoja ir koordinuoja prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlieka mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlieka kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. V – 579 „Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“).

Jankauskienė Daiva. Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiška, siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Magistro baigiamasis projektas / vadovas doc. dr. Prof. dr. E. Štuopytė; Kauno technologijos universitetas, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas.

Mokslo kryptis ir sritis: Edukologija, Švietimo vadyba.

Reikšminiai žodžiai: Bendradarbiavimas, Institucinis bendradarbiavimas, pedagogas, Tarpasmeninis bendradarbiavimas, vaiko gerovė, vaiko gerovės komisija.

Kaunas, 2016. 90 p.

SANTRAUKA

Tyrimo aktualumas ir naujumas.

Vaiką ugdo dvi pačios svarbiausios institucijos. Tai šeima ir mokykla. Šeimoje už šia funkciją atsakingi yra tėvai. Mokykloje vaikus auklėja ir ugdo pedagogai. Norint užtikrinti vaiko gerovę, mokyklos pedagogai turi tarpusavyje bendradarbiauti. Tarpasmeninis bendradarbiavimas tai ne tik informacijos keitimasis, pagalbos suteikimas, bet ir tarpusavio supratimas. Pedagogas turi atlikti daug funkcijų: patarėjo, bendruomenės būrėjo, iniciatoriaus, tarpininko, auklėtinio pagalbininko ir kt. Vaikams mokykloje kyla įvairios problemos, kurių vienas pedagogas spręsti nėra pajėgus. Todėl norint užtikrinti vaiko gerovę tenka pasitelkti ir kitus specialistus. Veiksmingą veiklą garantuoja bendras mokyklos specialistų darbas, reikalaujantis įvairių sričių informacijos, žinių ir gebėjimų. Vaiko gerovė apima socialinę gerovę, švietimą, sveikatos apsaugą. Norint užtikrinti kompleksiską švietimo pagalbą, socialinę paramą vaikams, būtinas ir institucinis bendradarbiavimas. Institucinis bendradarbiavimas suteikia galimybę apjungti kelių institucijų darbą, pastangas ir siekia bendrų tikslų. Norint užtikrinti vaiko gerovę, svarbu išanalizuoti ar sutampa pedagogų ir Vaiko gerovės komisijos narių nuomonė apie tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Darbo objektas - mokyklos pedagogų tarpasmeninis ir institucinis bendradarbiavimas.

Tyrimo tikslas - atskleisti mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Darbo uždaviniai:

1. Pagrįsti pedagogų tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, siekiant vaiko gerovės.
2. Pagrįsti mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos tyrimo metodologiją.
3. Nustatyti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant vaiko gerovės, X mokykloje.

Tyrimo duomenų rinkimo metodai:

- mokslinės literatūros analizė taikyta siekiant paaiškinti bendradarbiavimo sampratą, pateikiami tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo ypatumai norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje.
- dokumentų analizė taikyta norint išanalizuoti Vaiko gerovės siekį Lietuvos politikos aspektu.
- kiekybinis tyrimo metodas - apklausa raštu (klasimynas) taikytas norint išsiaiškinti, koks bendradarbiavimo scenarijus taikomas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje.
- kokybinis tyrimo metodas - apklausa žodžiu (iš dalies struktūruotas interviu) taikyta norint išsiaiškinti Vaiko gerovės komisijos bendradarbiavimo scenarijų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Tyrimo duomenų rinkimo metodai:

- Statistinė analizė atlikta analizuojant mokyklos pedagogų ir vaiko gerovės komisijos nuostatas į tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, apklausos rezultatus. Apdorojant duomenis buvo taikyta aprašomosios statistikos metodai.
- Analizuojant iš dalies struktūruoto interviu metodu gautus duomenis, taikyta turinio (content) analizės metodas.

Tyrimo rezultatai ir išvados.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad X mokykloje galima pastebėti kelis pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos modelius, siekiant vaiko gerovės. Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas vyksta, kai sprendžiamos nesudėtingos mokinių problemos, kur pakanka mokytojų žinių, patirties, keitimosi informacija. Sprendžiant sudėtingesnes mokinių problemas mokykloje vyksta institucinis bendradarbiavimas. Į mokinių problemų sprendimą įsijungia specialistai, esantys mokyklos viduje bei institucijos, esančios už mokyklos ribų. Dažnai analizuojant ir sprendžiant mokinių problemas, reikalinga kompleksinė pagalba, todėl X mokykloje pedagogai bendradarbiauja tarpusavyje ir su institucijomis.

Jankauskienė, Daiva. *Expression of School Pedagogues' Interpersonal and Institutional Collaboration in Pursuing for Child's Welfare: Master's thesis in Educology supervisor - prof. Edita Štuopytė. The Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.*

Research area and field: Education, Management of Educational System

Key words: Cooperation, Institutional Cooperation, a teacher, interpersonal cooperation, child welfare, child welfare committee.

Kaunas, 2016. 90 p.

SUMMARY

Relevance and novelty of the research.

Child is being educated by two prime institutions. It is family and school. In family environment parents are responsible for this function. In school children are being educated by pedagogues. To ensure child welfare, school teachers have to cooperate with each other. Interpersonal collaboration is not only the exchange of information, providence of assistance, but also comprehension of each other. Pedagogues have to perform plenty of duties: adviser, community, unifier, initiator, intermediator, pupil assistant and ect. In school child encounters diversity of problems and one pedagogue cannot solve all of them. For ensurance of child welfare there is a need to invoke other specialists. Effective actions are guaranteed by overall work of specialists, which needs variety of information, knowledge, and skills. Child welfare includes social welfare, education, protection of health. To warrant complex educational assistance, social support for children, institutional collaboration is necessary. Institutional collaboration gives an opportunity to achieve same goals, enables work, effort combination of several institutions. When analysing child welfare, it is important to ascertain whether pedagogues and Child welfare commission members agree about interpersonal and institutional collaboration in order to ensure child welfare.

The object of the research – school pedagogues interpersonal and institutional collaboration.

The aim of the research – to reveal school pedagogues interpersonal and institutional collaboration expression in order to ensure child welfare.

Objectives of the research:

- 1 To justify teachers interpersonal and institutional cooperation for the child's welfare.
- 2 To justify school teachers' interpersonal and institutional co-expression of the study methodology.
- 3 Identify teachers interpersonal and institutional cooperation in expressions, to the child's welfare, X school.

Research data collection methods:

- analysis of scientific literature used to explain the concept of co-operation, given the interpersonal and institutional cooperation in order to ensure the peculiarities of the child's welfare at school.
- analysis of the documents used to analyze the child's prosperity Lithuanian policy aspect.
- quantitative research method - written survey (questionnaire) applied in order to figure out what co-operation scenario applies, in order to ensure the child's welfare at school.
- qualitative research method - oral interview (partially structured interviews) used to figure out the Child Welfare Commission for cooperation in the script, in order to ensure the child's welfare.

Research data analysis:

- Statistical analysis was performed by analyzing school teachers and child welfare commission provisions of interpersonal and institutional cooperation in order to ensure the child's well-being, the survey results. Processing of data was used descriptive statistics methods.
- Analyzing partially structured interviews findings applied to the content analysis method.

Research results and conclusions.

Results of the study revealed that in X school we can see several teachers interpersonal and institutional co-expression patterns in order to ensure child welfare. Pedagogue interpersonal cooperation is achieved, when simple problems of students are solved, where teachers knowledge, experience and information exchange are sufficient. When solving complex problems of students in school institutional cooperation is achieved. Specialists who work in the school environment and institutions which work outside the school contribute to student problem-solving. When analyzing and solving problems of students, comprehensive assistance is often required therefore in school X, pedagogues cooperates with each other and with institutions.

IVADAS

Temos aktualumas. Vaiką ugdo dvi pačios svarbiausios institucijos. Tai šeima ir mokykla. Šeimoje už šia funkciją atsakingi yra tėvai. Mokykloje vaikus auklėja ir ugdo pedagogai. Norint užtikrinti vaiko gerovę, mokyklos pedagogai turi tarpusavyje bendradarbiauti. Bendradarbiavimas dabartiniu laikotarpiu ypač reikšmingas visuomenės tobulėjimo ir vystymosi veiksnys, kuris mokslininkų traktuojamas kaip naujas metodas, strategija (R. Kontautienė 2004).

Tarpasmeninis bendradarbiavimas tai ne tik informacijos keitimasis, pagalbos suteikimas, bet ir tarpusavio supratimas. Visam pedagogų darbui įtakos turi kolektyve vyraujantis tarpasmeninis bendradarbiavimas (V. Gudonis, R. Steponavičienė, 2008). Tarpasmeninio bendradarbiavimo sistemos pagrindas – pozityvūs pedagogų santykiai. (R. Kontautienė, 2010). Tarpasmeniniai santykiai turi įtakos visai kolektyvo atmosferai. Konstruktyvus pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas lemia bendros veiklos rezultatus, sudaro galimybes operatyviai spręsti iškilusias problemas. Tai padeda kuo geriau užtikrinti vaiko gerovę mokykloje.

Pedagogui yra keliami didžiuliai reikalavimai, jam priskiriama daug veiklų. Jis turi atlikti daug funkcijų: patarėjo, bendruomenės būrėjo, iniciatoriaus, tarpininko, auklėtinio pagalbininko ir kt. Vaikams mokykloje kyla įvairios problemos, kurių vienas pedagogas spręsti nėra pajėgus. Todėl norint užtikrinti vaiko gerovę tenka pasitelkti ir kitus specialistus. Veiksmingą veiklą garantuoja bendras mokyklos specialistų darbas, reikalaujantis įvairių sričių informacijos, žinių ir gebėjimų. 2011 m. balandžio 11 dienos Lietuvos Respublikos Švietimo įsakymu Nr. V- 579 nustatyta, kad bendrą specialistų teikiamą pagalbą mokykloje vykdo Vaiko gerovės komisija.

Vaiko gerovė apima socialinę gerovę, švietimą, sveikatos apsaugą. Norint užtikrinti kompleksinę švietimo pagalbą, socialinę paramą vaikams, būtinas ir institucinis bendradarbiavimas. Institucinis bendradarbiavimas suteikia galimybę apjungti kelių institucijų darbą, pastangas ir siekia bendrų tikslų.

Vaiko gerovės komisija teikia švietimo pagalbą vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Taip pat sutelkia dėmesį į tuos mokinius, kurie nelanko mokyklos, kurių nederamas elgesys. Vaiko gerovės komisija teikia pagalbą ir tokiems mokiniams, kuriems kyla ir kitokių problemų, vykdo galimų konfliktų prevencijai ir krizių valdymą.

Švietimo sistemai keliami nauji reikalavimai. Vyksta kaita, kuri sudaro palankias sąlygas plėstis dabartinėms naujovėms visose gyvenimo situacijose. Tuo pačiu pokyčiai susiję ir su įvairiomis problemomis mokyklose. Humanistinės psichologijos nuostata yra teigiamas savęs vertinimas. Vaikas, gebantis save teigiamai vertinti, jaučiasi laimingas, galintis sėkmingiau ugdytis, tobulėti. Mokykloje pedagogai vertina kiekvieno vaiko gebėjimus individualiai. Pedagogas gali pastebėti kiekvieno mokinio galimybes. Leidžia vaikui išsaugoti ir pajusti savo prigimtinių vertingumą ir

nesijausti nevykėliu, dėl to, kad jam nesiseka kaip kitiems (Kontautienės, R., 2010). Galima daryti išvadas, kad toks vaikas save myli labiau. Jis gerbia ne tik save, bet ir kitus, jaučiasi atsakingas už savo veiksmus ir poelgius. Jis yra laimingas. Pedagogas turi siekti, kad kiekvienas vaikas gebėtų save teigiamai vertinti, nes, teigiamas savęs vertinimas – esminė mokinio puikios savijautos, kūrybiškumo, gero mokymosi ir teigiamo elgesio sąlyga (Kontautienės, R., 2010).

Vienos iš aktualiausių mokinių problemų - mokymosi sunkumai. R.V. Pivorienė ir N. Sturlienė (2005) išskyrė, kad dažniausiai vaikų mokymosi sunkumus sąlygoja:

- emocinės problemos;
- intelekto lygis;
- mokymosi negalės;
- santykiai arba pokyčiai šeimoje;
- santykiai mokykloje.

Mokykloje vaikai be mokymosi sunkumų, patiria ir kitas problemas. Jie linkę nepasitikėti savimi, yra jautrūs stresui, išgyvena nerimą, prastai save vertina. Norėdami apsisaugoti nuo nemalonių situacijų, išgyvenimų, jie savaip sprendžia savo problemas – bėga iš pamokų, nelanko mokyklos.

Mokykla yra orientuota padėti mokiniui suvokti save, talkinti siekiui padėti tapti pilnaverčiu visuomenės nariu, įsisavinti visuomenės normas, patirtį, įprasinti gyvenimą (Braslauskienė, R., ir Šmitienė, G., 2002). Todėl labai svarbu išsiaiškinti prasto mokymosi sunkumų priežastis, identifikuoti sutrikimus. Mokiniui ir pedagogui į pagalbą turi ateiti Vaiko gerovės komisija.

Temos problema. Pedagogas geba pastebėti įvairias mokiniams kylančias problemas. Jis pastebi vaikų pasikeitusį elgesį, mokiniams kylančius mokymosi sunkumus ir kt. Tam, kad užtikrintų vaiko gerovę, padėtų mokiniams spręsti kylančias problemas, ugdytų mokinių gebėjimą ir pasirengimą atsispirti socialiniams spaudimui, pedagogas bendradarbiauja su specialistais.

Kaip teigia D. Kairienė (2010), Lietuvos pedagogų ir specialistų tarpasmeniniame bei instituciniame bendradarbiavime, užtikrinant vaiko gerovę, nėra išskiriamos bendradarbiavimo koncepcijos, teorinių prioritetų, kurių turėtų būti laikomasi komandose teikiant pagalbą mokiniams. Lietuvoje mokslinių tyrimų rezultatai rodo, jog specialistai linkę veikti savo profesijos srityje ir stokoja bendrųjų gebėjimų – komandos pokyčių valdymo, darbo patirties reflektavimo mokantis komandoje, kooperuoto problemų sprendimo (Ruškus, J., Mažeikis, G., 2007).

Vadinasi, pedagogų tarpasmeninis ir institucinis bendradarbiavimas vyksta labai skirtingai. Tai priklauso nuo kiekvieno pedagogo bendradarbiavimo kultūros, darbo metodų, jo turimų žinių apie bendradarbiavimą, veiksmų, patirties. Todėl svarbu išanalizuoti, kaip kiekvienas pedagogas supranta bendradarbiavimo sampratą, norint užtikrinti vaiko gerovę.

Tarpasmeninio bendradarbiavimo teorijas nagrinėjo R. Lekavičienė, Z. Vasiliauskaitė, D. Antinienė, J. Almonaitienė (2010), tarpasmeninio bendradarbiavimo reikšmę, jo sampratą ir turinio pokyčius analizavo B. Grebliauskienė, N. Večkienė (2004). Tarpasmeninį bendradarbiavimą, kaip socialinės psichologijos objektą nagrinėjo V. Legkauskas (2010). M.A. Bondarenko (2008), gilinosi į tarpasmeninį bendradarbiavimą mokytojų kolektyve, o Swee Chiew Goh, Barry J. Fraser (2009). A. Vyražemskaja (1995) nagrinėjo mokytojų tarpasmeninių santykių nuostatas pedagoginėje veikloje. Tarpasmeninį bendradarbiavimą ugdymo procese analizavo V. Skučaitė, E.G. Karmazė (2011), T. Kriščiūnaitė (2012), V. Gudonis, M. Mockevičiūtė (2008), V. Gudonis, R. Steponavičienė (2008), M. Winterhoff (2012). S.Katz, L.M.Earl, S.B.Jaafar (2011) tarpasmeninius santykius nagrinėjo, kaip socialinį kapitalą.

Institucinio bendradarbiavimo modelį nagrinėjo L.R. Bronstein (2003). Institucinio bendradarbiavimo problematika nagrinėjama J. Buzaitytės – Kašalynienės, E. Liaudginaitės – Zamalienės (2008), D. Kairienės (2010), O. Merfeldaitės (2007) darbuose, institucinio bendradarbiavimo problemas nagrinėjo K. Tarnauskas (2005). Norėdami parodyti naudą bendradarbiaujančiom institucijom, institucinį bendradarbiavimą nagrinėjo J. Weinstein, C. Wittington, T. Leiba (2003), R. Carnwell, J. Buchanan (2009), H. Loughran, M.E. McCann (2013). Tyrimus įvairiais vaiko gerovės klausimais vykdė R. Giligan (1998), E. Gribačiauskas, G. Merkys (2003), S. Bieliūnė, A. Buzarevič, D. Pranka, T. Žėkas (2015), G. Bončkutė-Petronienė (2009).

Vaiko gerovės klausimus pradinėje mokykloje nagrinėjo L. M. Gutman, L. Feinstein (2008), vaiko gerovės kūrimo perspektyvas analizavo L.H. Pelton (2008). D. De Panfilis ir M. K.Salus (2003) nagrinėjo apie vaikams teikiamą pagalbą, siekiant užtikrinti jų gerovę.

Gilinantį į pedagogų tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą siekiant užtikrinti vaiko gerovę, ieškoma atsakymų į klausimą - kuris pedagogo bendradarbiavimo modelis : tarpasmeninis ar institucinis bendradarbiavimas yra veiksmingesni, užtikrinant vaiko gerovę mokykloje.

Šio darbo **tikslas** - atskleisti mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Darbo objektas: mokyklos pedagogų tarpasmeninis ir institucinis bendradarbiavimas.

Darbo uždaviniai:

1. Pagrįsti pedagogų tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, siekiant vaiko gerovės.
2. Pagrįsti mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos tyrimo metodologiją.
3. Nustatyti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant vaiko gerovės, X mokykloje.

Tyrimo konceptualios nuostatos:

Darbe remtasi humanistine ugdymo paradigma, kurios pagrindinis principas – kiekvieno asmens vertės pripažinimas ir pagarba jam. Mokyklos pagrindinis tikslas – būti orientuotai į mokinio poreikius, jis turi būti gerbiamas, mylimas, jaustis saugiai. Teigiamas mokyklos mikroklimatas, reikalingumo jausmas, bendravimas, savo žinių praplėtimas, dalijimasis patirtimi yra pasitenkinimą stiprinantys veiksniai. Šie socialiniai poreikiai leidžia apjungti vieną sąvoką – bendradarbiavimą.

Tyrimas remiasi ir pedagogų, specialistų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo nuostatomis. Kokie bendradarbiavimo kriterijai (tai, kaip apibrėžtas bendradarbiavimas) atitinka su tai, kaip pedagogai, specialistai suvokia, vertina bendradarbiavimą, kuriant vaikų gerovę mokykloje.

Tyrimo metodologija

Atliekant tyrimą remtasi mokslinėje tyrimų metodologijoje aprašomu sisteminių požiūriu į mokslinį tyrimą, kai tarpusavyje derinami ir integruojami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai (Kardelis, K. 2002). Derinant skirtingus metodus, siekiama pažvelgti į problemą iš įvairių pusių (Mason, J. 2000), todėl pasirinkta mišri tyrimo strategija.

Tyrimo metodai:

- mokslinės literatūros analizės metodas taikytas aptariant vaiko gerovės kūrimo mokykloje iššūkius, analizuojant mokinių problemas, tarpasmeninio ir institucinio pedagogų bendradarbiavimo procesus, modeliuojant mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo modelius, dokumentų analizė taikyta analizuojant galiojančius Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus vaiko gerovę reglamentuojančius dokumentus.
- kiekybinis tyrimo metodas - apklausa raštu (klausimynas) taikytas norint išsiaiškinti, koks pedagogų bendradarbiavimo modelis (-ai) taikomas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę X mokykloje.
- kokybinis tyrimo metodas - apklausa žodžiu (iš dalies struktūruotas interviu) taikyta norint išsiaiškinti institucinio bendradarbiavimo modelio, siekiant užtikrinti vaiko gerovę X mokykloje, ypatumus.

1. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ, TEORINIS PAGRINDIMAS

1.1 Vaiko gerovės mokykloje kūrimas

Pagrindinis mokyklos vaidmuo yra užtikrinti vaiko gerovę, priežiūrą. Todėl labai svarbu, kad visi dirbantys mokyklose tinkamai atliktų savo pareigas užtikrinant vaiko gerovę. 2008 metais Europos sąjungoje buvo parengtas dokumentas, kuriame buvo nurodytos gairės – rekomendacijos, kokių priemonių reikėtų imtis mokyklose, norint užtikrinti vaiko gerovę ir apsaugą. Šio dokumento pagrindinis principas yra, kad bet kokios tautybės mokiniams, bet kurioje Europos mokykloje būtų užtikrinta vaiko priežiūra ir vaiko gerovė tokiam pačiame lygmenyje (Vaikų apsauga, 2008). M. Winterhoff (2012) teigia, kad pedagogų ir mokinių susikalbėjimas yra svarbiausias mokymo įstaigos rūpestis. Pasak R. V. Pivorienė, N. Sturlienė (2005) mokinių savijauta mokykloje bei jų psichinė sveikata daug priklauso nuo mokyklos atmosferos. Galima daryti išvadas, kad vaikų gerovė mokykloje priklauso nuo mokyklos atmosferos ir bendruomenės narių gebėjimo bendrauti.

Vaiko gerovę apibūdina keturi pagrindiniai Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje įtvirtintų principų įgyvendinimas:

1. apsaugos nuo bet kokios formos diskriminacijos formų;
2. geriausių vaiko interesų tenkinimas;
3. teisės gyventi ir vystytis užtikrinimas;
4. teisės reikšti savo nuomonę realizavimas.

Visi tarptautiniai ir nacionaliniai vaiko gerovę kuriantys, saugantys ir ginantys dokumentai, strategijos, programos remiasi pastaraisiais principais.

Vienas iš pagrindinių valstybės siekių - užtikrinti vaiko gerovę ir jo teisę į laimingą vaikystę ir gyvenimą.

Norint įvertinti vaiko poreikius, jo gerovę, reikia pamatuoti šešis rodiklius:

1. Vaiko materialinę gerovę;
2. Sveikatą ir saugumą;
3. Vaiko gerovę švietimo įstaigoje;
4. Vaiko santykiai šeimoje ir su bendraamžiais;
5. jo elgesio modeliai;
6. Jo paties požiūrį į savo gerovę.

Užtikrinant vaiko gerovę, geriausia į šiuos rodiklius žiūrėti kaip į kompleksiską vaiko gerovės matą: saugumą ir gerovę švietimo įstaigoje, santykiuose su tėvais ir bendraamžiais, kuriuos elgesio modelius.

Vaikų auklėjimo procese svarbūs visi jame dalyvaujantys veikėjai. Mokykloje už vaiko auklėjimą atsakingi yra pedagogai. Pedagogai turi organizuoti ugdymo procesą, ugdyti asmenybę.

Sėkmė lydi tą pedagogą, kuris savo darbą suvokia ne tik kaip dalyko mokytojas, bet ir kaip vaiko asmenybės ugdytojas. Savo darbą gerai atlieka žmogus, kurio pasirinkta profesija ar pareigos atitinka jo poreikius, interesus, vertybes, gebėjimus, asmenybės savybės (Pivorienė, R. N., ir Sturlienė, V., 2005). Taip pat labai svarbu pasiruošimas dirbti konkretų darbą, t.y. dalykinė kompetencija – žinios ir gebėjimai. Svarbu yra pedagogo meilė savo profesijai, darbui, pomėgis bendrauti, atsakomybė už jaunąją kartą. Ypatingą reikšmę darbo sėkmei turi pedagogo asmeninės savybės. Pedagogas turi gebėti palaikyti gerus santykius su kolegomis, specialistais, mokiniais, jų tėvais.

Profesorius S. Šalkauskis (1999) ugdymo veikėjus skirsto į:

- pašauktuosius iš prigimties (šeima, valstybė, bažnyčia);
- pašauktuosius iš paskirties (pedagogai, organizacijų vadovai);
- atsitiktinius (draugai, šeimos nariai, kaimynai, giminės).

Kadangi pedagogo veiklos objektas yra nuolat augantis ir besikeičiantis vaikas, jis turi nuolat kaupti ir gilinti savo žinias bei lavinti ne tik mokomojo dalyko, bet ir įvairius socialinius gebėjimus. Pedagogui tinkamai bendrauti padeda pedagogikos ir psichologijos žinios, kurios jį įgalina padėti mokiniui, kai šis turi problemų. Kadangi pedagogas bendrauja ne tik su pavieniais mokiniais, bet ir su visa klase, jis turi turėti ir vadybinių žinių. Šios žinios padeda ir bendraujant su klase kaip grupe, kolegomis, mokinių tėvais.

Pedagogo pareiga – auklėti, mokyti mokinius, formuoti mokinių savivaldą, padėti vaikams organizuotai atstovauti savo interesams mokykloje, padėti spręsti iškilusius mokinių tarpusavio konfliktus, mokyti bendrauti ir kolegialiai dirbti. Taigi, pedagogas integruoja mokinius į mokyklos bendruomenę tiesiogiai dirbdamas su mokiniais, mokytojais, specialistais, mokinių tėvais ir kitais ugdytojais. Bendravimas ir bendradarbiavimas klasėje priklauso nuo kiekvieno pedagogo darbo su klase pobūdžio (Indrašienė, V., 2004).

Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos pateiktose pedagogo pareigybėse visų pirma pažymima, kad pedagogo pareiga yra užtikrinti geros kokybės ugdymą ir mokinių saugumą. To siekdamas pedagogas turi atsižvelgti į mokinio gebėjimus ir polinkius, skatinti jų norą mokytis, pasitikėjimą savimi. Pedagogo pareiga yra padėti silpniau besimokantiems, o turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių – pritaikyti dalyko programą, turinį ir metodus. Taip pat jo pareiga yra gerbti mokinį kaip asmenybę, nepažeisti jo teisių. Jis turi būti su mokiniu, jį stebėti, girdėti, suprasti. Prireikus mokiniui pagalbos, ją suteikti, nepalikti jo vieno.

Kalbėdama apie pedagogo profesionalumą S. Dapkienė (2002) teigia, kad dabartinės Lietuvos mokyklos, puoselėjančios bendražmogiškąsias ir krikščioniškąsias vertybes, pedagogas pirmiausia pats turi jas turėti, ir nurodo, kad profesionaliam pedagogui reikėtų:

- gerai pažinti, mylėti vaikus ir savo darbą;
- sąmoningai ir sąžiningai siekti pasirinktų ugdymo tikslų ir uždavinių;
- efektyviai taikyti auklėjimo formas, metodus, būdus;
- mokėti bendrauti ir bendradarbiauti su mokinio šeima;
- kelti tėvų autoritetą vaikų akyse, sugebėti įžvelgti ir atskleisti vertingiausias tėvų savybes ir pačiam tas savybes vertinti;
- kelti tėvų pedagoginę kultūrą, perduoti pedagogines, psichologines, vaiko sveikatos, teises ir kt. žinias bei pedagoginę patirtį vaikų auklėjimo klausimais;
- ugdyti savo kūrybines galias ir pedagoginį meistriškumą, kuriam būdinga glaudus patirties, žinių, mokėjimų bei gebėjimų derinys bei turtinga mokytojo asmenybė.

Sukurti gerą tarpusavio santykių atmosferą turėtų būti kiekvienos mokyklos siekiamybė (Pivorienė R.N., ir Sturlienė, V., 2005). Nuo mokyklos vidaus atmosferos, pagarbos vienas kitam priklauso ir mokinių gerovė mokykloje. Kiekvienas mokinys pagal savo galimybes ir ritmą turi derinti savo asmenine vertybes su mokyklos vertybėmis. Tam jam prireiks įsisavinti daug įvairaus sudėtingumo sąvokas. Tačiau kaip teigia M. Deny (2012), jie turės pasitikėti pedagogais, kurie padės jiems mokytis naujų dalykų.

Kad vaikas gerai jaustųsi mokykloje, svarbi yra jo emocinė būklė. Jei mokiniui kyla motyvacijos, susikaupimo, bendravimo ir bendradarbiavimo problemos mokykloje, tai atėjo metas, kai pedagogai turi atlikti padrašinantį, pozityvų vaidmenį. Mokiniui ugdymosi procese padėti turi ne tik atskiri pedagogai, bet ir specialistai bei jų komandos. Reikia padėti vaikui atrasti priimtinausią mokymosi būdą, ir parodyti, kaip jam tuo pasinaudoti (M. Deny, 2012). Tai padės vaikui atsiskleisti, jis jausis nuoširdus, smalsus o tuo pačiu ir saugus. Tai padės užtikrinti jo gerovę mokykloje.

2007 m. Lietuvos Respublikos švietimo įsakymu Nr. ISAK - 2244 mokyklose buvo sudaromos prevencinio darbo grupės. Šių darbo grupių tikslas - vykdant teisės pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS prevencijos klausimus bei organizuojant pagalbos mokiniui, mokytojui ir tėvams (globėjams, rūpintojams) teikimą, spręsti prevencinio darbo problemas mokykloje

Siekiant užtikrinti vaikų saugumą mokykloje ir padėti jiems spręsti pedagogines, socialines bei psichologines problemas, būtina kompleksinė pagalba ir integruotas darbas. To pasiekti galima tik dirbant komandomis (Kučinskis V., Kučinskienė, R., 2002). Skirtingi specialistai pavieniui negali išspręsti kompleksinių vaiko problemų. V. Targamadzės, Dž. Valeckienės, E. Kvieskaitės (2008) tyrimo rezultatai rodo, kad komandinio darbo principu sprendžiamos pamokų nelankymo, mokinių

tarpusavio santykių bei nenoro mokytis problemos. Komanda, teikianti socialinę - pedagoginę pagalbą, taip pat sprendžia vaiko psichologines, asmenybės raidos, elgesio problemas. Pažymėtina, kad daugelis mokinių problemų yra kompleksinės, t. y. dažniausiai glaudžiai susijusios, nulemtos panašių priežasčių ir veiksmų, tik jų sprendimo būdai yra skirtingi. Neretai pasitaiko, kad viena problema yra kitos problemos priežastis.

Mokykla turi būti puiki aplinka vaikams mokytis. Tačiau kai kurie vaikai patiria mažesnius ar didesnius sunkumus, kurie mokiniams sukelia nerimą, diskomfortą, trikdo jų elgesį. Tokiomis akimirkomis, labai svarbu, kad šalia būtų pedagogas, kuris vaikui atsakingai padėtų. Prireikus pedagogas gali kreiptis ir vaiko gerovės komisiją, kuri padėtų vaikui suvaldyti ir įveikti esamą situaciją. Taip būtų vienas iš geros savijautos ir sėkmės mokykloje raktų (M. Deny, 2012).

Apibendrinant, galima pasakyti, kad šiandieninėje mokykloje iš pedagogo, reikalaujama daug: meilės vaikams ir kitiems žmonėms, būti nuoširdžiu, motyvuotu, norinčiu dirbti su vaikais, plačių interesų, naujos darbo kokybės. Pedagogas yra arčiausiai vaiko, todėl jo darbo kokybė yra ypač akivaizdi šiandien, kintant pedagogo veiklos sferoms bei funkcijoms, joms plečiantis, kryptant į socialinę plotmę. Todėl tikimasi, kad pedagogas, profesionaliai atlikdamas savo darbą, sieks užtikrinti vaiko gerovę pagal visus šešis, gerovę matuojančius, rodiklius.

1.2 Mokinių problemos mokykloje

Vaikai, kaip ir kiekvienas suaugęs, turi savų problemų. Viena iš pagrindinių mokinių problemų yra elgesio. Dažnai mokiniai elgiasi provokuojančiai, įžūliai, triukšmingai. Pedagogams sunku iš „nepatogaus“ paauglio padaryti paklusnų, „patogų“ . Dažnai tai lemia socialinės sąlygos, mokinių šeimos tarpusavio santykiai. Viena, ką gali padaryti, tai mokytojai, tėvai turi suprasti, kodėl taip paauglys maištauja, elgiasi, ko jis tokiu elgesiu siekia. Kai bus išsiaiškinti tokio elgesio priežastys, mokytojams bus lengviau koreguoti paauglio elgesį.

Norint išsiaiškinti pagrindinės mokinių problemas, reikia išsiaiškinti su kokiomis socialinėmis pedagoginėmis problemomis jie susiduria. M. Galaguzova (2000) išskiria 5 veiksmių grupes, nulemiančio deviantinį mokinio elgesį:

1. Biologiniai veiksniai.
2. Psichologiniai veiksniai
3. Socialiniai – pedagoginiai veiksniai
4. Socialiniai – ekonominiai veiksniai
5. Moraliniai – etiniai veiksniai.

Pasak J. V. Černiaus (2006) galima išskirti penkias mokinių grupes, kuriems reikalinga pedagoginė, psichologinė, socialinė pagalba:

- agresyvūs;

- uždari;
- neprisitaikantys;
- žemo protinio lygio;
- turintys fizinių trūkumų.

I. M. Bryderup (2002) teigia, kad socialiniai pedagogai, psichologai, pedagogai išskiria šešias mokinių problemų grupes:

- 1) problemos, susijusios su vaikų psichine sveikata, asmenybės vystymusi;
- 2) problemos susijusios su neadekvačiu „savęs vertinimu“;
- 3) problemos, susijusios su nepalankia situacija šeimoje: vaiko teisių pažeidimai, prievarta prieš vaiką;
- 4) problemos, susijusios su vaikų neadekvačiu ir deviantiniu elgesiu;
- 5) problemos susijusios su vaikų ir paauglių dezadaptacija;
- 6) problemos, susijusios su konfliktais ir moraliniu psichologiniu klimatu mokykloje, mikrosociume.

J. Oliferenko, T. Šulga, I. F. Dementjeva (2002) panašiai kaip ir I. M. Bryderup (2002) , išskiria šešias mokinių socialinių pedagoginių problemų grupes:

- Vaiko psichinio vystymosi problemos;
- Vaiko asmenybės problemos;
- Šeimos problemos;
- Krizinės situacijos;
- Mokyklinės problemos;
- Profesinio informavimo problemos.

Išanalizavus A. Sorhainą, L. Feinstein (2006), I. M. Bryderup (2006), J.V. Černių (2006) galime padaryti išvadas, kad daugelis mokinio socialinių, pedagoginių ir psichologinių problemų yra glaudžiai tarpusavyje susijusios. Beveik visos šios problemos sukelia vaikų netinkamą elgesį, negebėjimą bendrauti, negebėjimą mokytis.

Vaiko psichinio vystymosi problemos. Nemažai vaikų problemų susijusios su vaiko psichine problema, asmenybės vystymusi. Ši problema turi tiesioginę įtaką vaiko mokymusi. Tik supratus problemų priežastis, galima tinkamai pasirinkti poveikio ir pagalbos būdus (R.V Pivorienės ir N. Sturlienės, 2005). Vaikų mokymosi sunkumams įtakos turi emocinės problemos, intelekto lygis, mokymosi negalės, santykiai šeimoje, mokykloje.

Nuo 1991 Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos nutarimu buvo pradėta kurti vaikų, turinčių negalių ir sutrikimų, integravimo į bendrojo lavinimo mokykla, sistema. Kad neįgalieji gerai

jaustūsi sveikų žmonių visuomenėje, reikia specialių pastangų. Pažinti ypatinguosius vaiku – tai pažinti skirtumus (Galkienės, A., 2003). Ypatingas vaikas yra kitoks, nei „vidutinis“ vaikas (D.P. Hallahn, J.M. Kauffman, 2003). Ypatingieji vaikai galit turėti tokių problemų, kaip mąstymo, klausos, socializacijos ar judėjimo problemų, arba jie gali būti ypač talentingi tam tikrose srityse.

Kaip teigia R. Kontautienė (2010), didžiausia „kliūtis“, kurią mokinys gali sutikti mokydamasis ir įgydamas naują patirtį, yra baimė, žemas savęs vertinimas. Mokyklos aplinka vaidina svarbų vaidmenį mokymosi ir ugdymosi kontekste. Nuo socialinių, emocinių ir elgesio rezultatų priklauso vaikų ugdymosi patirtis ir rezultatai (A. Sorhaindo, L. Feinstein, 2006).

Vaikai, turintys mokymosi negalę paprastai dar turi ir kitų problemų: nepasitikėjimą savimi, nuotaikų kaitą, dažnai jaučia nerimą, iššaukiančiai elgiasi, jautrūs stresui. Jei vaikams nieks nepadeda, dažnai jie jas ima spręsti savais būdais – pradeda bėgti iš pamokų arba iš viso nelanko mokyklos.

Šią problemą sprendžiant svarbu išsiaiškinti situaciją, dėl kurios nelankoma mokykla, pamokos. R. Civinskas, V. Levickaitė, I. Tamutienė (2006) nurodo šias mokyklos nelankymo priežastis:

- nenorą mokytis;
- neįveikia mokymosi turinio;
- konfliktuoja su pedagogais;
- tingi mokytis;
- sunki materialinė padėtis;
- asociali šeima;
- dirba;
- vaikatauja;
- silpna sveikata ir kita.

Reikia neskubėti mokinio kritikuoti, bausti. Pedagogams reikėtų atidžiau stebėti mokinį, jo mokymąsi, bendravimą su bendraamžiais, bendradarbiauti su tėvais. Atitinkamai keisti mokiniui palankesnę aplinką. Jei tai nepadeda, reikėtų kreiptis į vaiko gerovės komisijos specialistus. Pirmąją pagalbą mokiniui geriausiai gali suteikti pedagogų bendradarbiavimas su vaiko gerovės komisija.

Mokyklinės problemos. Viena iš dažniausių problemų mokykloje, kurias patiria vaikai, yra patyčios, priekabiavimas. Anksčiau šiam reiškiniui buvo skiriama mažai dėmesio. Tačiau 1960 – 1970 metai, švedų mokslininkų tyrimai atskleidė, kad šis reiškinys daro didelę įtaką tolimesniam tiek aukos, tiek priekabiautojo gyvenimui.

Patyčios (angl. *bullying*) – tai tyčinis, pasikartojantis agresyvus bendraamžių elgesys, nukreiptas į silpnesnį vaiką, siekiant jam sukelti fizinį ar emocinį skausmą.

Patyčios – tai noras pakenkti. Šis noras išreiškiamas veiksmais, norint kažką užgauti be pateisinamos priežasties, su akivaizdžiu malonumu ir yra nuolat kartojamas (K. Rigby, 1998). R.Povilaitis, J.Valiukevičiūtė (2006), A.Zaborskis, L.Cirtautienė, N.Žemaitienė (2005), R.V Pivorienė

ir N.Sturlienė (2005) aptardami mokinių elgesį įvardija dvi sąvokas – „priekabiavimą“ ir „patyčias“. Priekabiavimas – tai tyčinis, pasikartojantis agresyvus bendraamžių elgesys, nukreiptas į silpnesnį vaiką siekiant jam sukelti fizinį ir emocinį skausmą (.R.V Pivorienė ir N.Sturlienė , 2005). Patyčios dažniausiai pasikartoja, siekiant dar daugiau įbauginti (P. Hughes 2015).

2006 metais Europos Tarybos komitetas parengė rekomendacijas dėl pozityvaus vaikų auklėjimo strategijos. Šioje strategijoje skatinama imtis visų priemonių visose institucijose pozityviam vaikų auklėjimui remti, nacionaliniu lygiu vykdyti pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymo programas.

Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatyta padidinti patyčių nepatiriančių vaikų dalį nuo 30 iki 70 proc. ir pasiekti, kad 50 proc. mokyklų būtų įgyvendinamos prevencinės programos. Patyčios mokykloje yra pasaulinė problema, kuri turi didelę neigiamą įtaką mokyklų klimatui ir studentų mokymuisi saugioje aplinkoje, kurioje jie nejaustų baimės. Dauguma patyčių vyksta mokyklų viduje. Pagal dominuojančias patyčių formas „A.D. Pellegrini ir J.D.Long (2002), išskyrė:

- verbalines ir rašytines patyčias, apimančias pravardžiavimą, negatyvius komentarus, gąsdinimą, bauginančias žinutes elektroniniu paštu;
- fazines patyčias: mušimas, spardymas, stumdymas, svetimų daiktų gadinimas, nepagarbių gestų rodymas.

Patyčios gali būti tiesioginės, kada vaiką atvirai erzina, grasina, užgaulioja, naudojant fizinį smurtą. Gali patyčios vykti ir nenaudojant tiesiogiai atviros agresijos. Vaikas - dažniausiai būna izoliuojamas, su juo niekas nebendruoja, jį ignoruoja, naudojamos emocinės patyčios. Berniukai dažniausiai tyčiojasi atvirai, mergaitės naudoja netiesiogines patyčias. Patyčios gali vykti mokykloje, klasėje, pakeliui į mokyklą ar iš jos, internetinėje erdvėje.

Fizinės patyčios yra, kada vaikui grasinama, naudojama fizinė jėga, stumdomas. Naudojant fazines patyčias bandoma priversti vaikus elgtis, kaip nori priekabiautojas. Emocinės patyčios, kai vaikai yra įžeidinėjami, užgauliojami, pravardžiuojami, erzunami. Emocinės patyčios gali vykti tiesiogiai arba internetinėje erdvėje.

Elektroninės patyčios vyksta internetinėje erdvėje, naudojant elektroninį pašta, socialinius tinklus, svetainių siuntimu, dienoraščiuose arba naudojant šių priemonių kombinacijas.

Ilgalaikės patyčios turi sunkių psichologinių pasekmių vaikų savijautai. Galimos pasekmės:

1. Žemas savęs vertinimas;
2. Nepasitikėjimas kitais;
3. Trūksta pasitikėjimą savimi;
4. Agresija;
5. Sunku kontroliuoti pyktį;
6. Atsiskyrimas nuo žmonių.

Patyčių formas galima klasifikuoti ir pagal patyčių priežastis: į patyčias dėl kūno sudėjimo, socialinės padėties, rasistines, seksualines ar dėl negalios daromas patyčias (Targamadzės, V., Valeckienės, D., 2007).

Mokykloje būtina spręsti patyčių problemą. Jei ši problema nebus sprendžiama, jos tik dar labiau plis mokyklose. Nesprendžiant priekabiavimo problemų mokykloje, jos gali turėti ilgalaikių psichologinių pasekmių asmens savijautai (Pivorienė, R.V., ir Sturlienė, N., 2005). Skriaudžiamieji dar labiau jaučiasi nesaugūs mokykloje, dažnai būna prislėgti, liūdni, nepasitikėti savimi. Tai juos gali privesti ir prie minčių apie savižudybę. Jiems sunkiai sekasi bendrauti su savo bendraamžiais, stengiasi išvengti bet kokio kontakto su jais, dingsta motyvacija mokytis. Pastovus pažeminimas kai kuriems skriaudžiamiesiems gali skatinti norą elgtis agresyviai, jie ima skriausit silpnesnius už save. Didžioji dalis reguliariai skriaudžiamų vaikų pasižymi nuolankiu elgesiu, tačiau kai kurie bendraudami demonstruoja agresyvų ir provokuojamą elgesį (D. Olweus, 2003).

R.V Pivorienė ir N. Sturlienė (2005), M. Heinrichs (2003), D. Olweus (2003) išskiria dvi aukų grupes:

- aukos arba skriaudžiamieji – paprastai nepasitikinčios, pasyvios, neagresyvios asmenybės. Pasak M. Heinrichs (2003), D. Olweus (2003), B. Schwartz (2000) šie vaikai dažnai apibūdinami kaip atsargūs, jautrūs, ramūs ir atsiriboję.
- provokuojanti aukų kategorija – kurie savo elgesiu vienu metu demonstruoja nerimastingumą ir agresyvumą. R.V Pivorienė ir N. Sturlienė (2005), M. Heinrichs (2003), D. Olweus (2003), B. Schwartz (2000) nurodė, kad tokie vaikai dažniausiai yra ūmūs, kovojantys, kai yra puolami, bet kova būna nesėkminga, judrūs, neramūs, nemėgsta suaugusiųjų, jie neretai patys mėgina skriausti kitus, žemesnio socialinio statuso, vaikus.

Prie problemų, kurias patiria vaikai mokykloje yra priskiriamas ir smurtas. Jei vaikas vaikystėje patiria smurtą, tai neigiamai veikia jo psichinę ir fizinę sveikatą, asmenybės vystymąsi. Pasekmės gali būti trumpalaikės, kitos išlieka ilgai ir veikia asmenybės elgesį ateityje (Pivorienė, R.V., ir Sturlienė, N., 2005).

P. Schiller, T. Bryant (2004) mano, kad vaikai gimsta be šališkumo ir be išankstinio nusiteikimo. Jų požiūris, pagarba kitiems ir kitų nuomonei ateina iš šeimos ir visuomenės. Pirmieji vaikų mokytojai yra šeima. Vaikas augdamas smurtaujančioje šeimoje, patiria neigiamas emocijas, tai formuoja jo požiūrį į save ir aplinkiniu, formuoja jo charakterį. Smurtas mokykloje- tai prievartos pasireiškimas vaikų institucijos teritorijoje ar tarp jos bendruomenės narių (Karmaza, E. Grigutyte, N., Karmazė, E.G., E. G. 2007). Kiekvienas žmogus gimsta turėdamas tam tikrą agresijos „dozę“ ir nuo paties

žmogaus, jo artimiausios aplinkos, patirties priklauso, ar jo sieloje apsigyvens prievarta ir po truputį jį užvaldys ar taip ir liks tik užuomazga be jokios išorinės išraiškos (. Sajavičienė, J. 2003).

Pasak Miškinio (2003), pagrindinės smurto priežastys yra:

1. Išmoktas smurtas. Smurtą dažniausiai pagimdo smurtas.
2. Išsiugdytas priešinimasis.
3. Netinkamas bendravimas.
4. Vaiko priskyrimas prie „sunkių“ vaikų kategorijos.
5. Žiniasklaidos poveikis.
6. Savigriova – tai smurtas prieš save patį.
7. Socialinė – ekonominė padėtis šeimoje

R.V Pivorienė ir N.Sturlienė (2005) išskiria keturias vaikus žalojančio elgesio rūšis: fizinis, emocinis, seksualinis smurtas ir nesirūpinimas vaiku:

- Fizinis smurtas – tai tyčią, sąmoningai sukeltas skausmas vaikui arba jį sužeidžia, sutrikdo jo sveikatą. Kaip teigia A.Bulotaitė, R. V. Pivorienė ir N.Sturlienė (2001) šie veiksmai yra neatsitiktiniai, jie visada būna sąmoningai apgalvoti ir suplanuoti vaiko atžvilgiu, keliantys vaikui skausmą ar galintys sukelti sveikatos, vystymosi sutrikimus. Vaikas gali būti mušamas ranka, diržu ir kitokiai įvairiais daiktais. Gali būti pakišama koja, kad vaikas tyčia nugriūtų ir susižalotu. Dažniausiai fizinis smurtas palieka žymes – mėlynes, nubrozdinimus, randus., gumbus ir net lūžius

- Emocinis smurtas , yra vaiko gebėjimų, jo savęs vertinimo tyčinis griovimas, menkinimas; tai pasityčiojimas, žodinė agresija, žeminimas, gąsdinimas, nuolatinis rodymas, kad vaikas nemylimas ir nepageidaujamas (Pivorienė, R.V., ir Sturlienė, N. 2005). Nustatyta, kad nuolat patiriama emocinė prievarta gali sukelti stiprius vaiko elgesio ir emocijų sutrikimus, sumažėti jo gebėjimas realizuoti savo galimybes, prastėti santykiai su jį supančiais žmonėmis, atsirasti artimiausios aplinkos neadekvatus priėmimas ir vertinimas (Monkevičienė,O., 2003). Pasak A. Grun (2003), kiekvienas vaikas, kai ignoruojamas jo ypatingumas, nepakartojamumas, iš jo pradeda šaipytis, nepaisyti jo jausmų, tampa labiausiai pažeidžiamas. Emocinį smurtą yra daug sunkiau pastebėti nei fizinį. Pastebėjus, kad vaikas pradeda bijoti suaugusiųjų, sakyti, kad nekenčia tėvų, blogai kalbėti apie save, mikčioti, labai pasikeičia jo elgesys, galima įtarti, kad jis patiria emocinį smurtą.

- Seksualinis smurtas – tai suaugusio žmogaus veiksmai prieš nepilnametį siekiant patirti seksualinį pasitenkinimą. Tačiau š sąvoka apima ir tokius veiksmu, kaip atvirą kalbėjimą apie seksą, kaip skatinimas žiūrėti pornografinius žurnalus ir filmus, lytinių organų demonstravimas, įtraukimas į prostituciją. D. Selmistraitienė (2003), Karmaza E., Grigutyte N., Karmazė E. G. (2007), A. Kurienė (2007) tvirtina, kad skriaudos padariniai fizinei sveikatai, psichologinei savijautai bei adaptacijai socialinėje aplinkoje dažnai lydi žmogų visą tolesnį gyvenimą ir lemia sunkumus įvairiose gyvenimo srityse. Kaip teigia A. Briggs,(2006) mergaitės dažniau gali būti seksualiai išnaudojamos nei

berniukai. Tačiau daug dažniausiai seksualinę prievartą gali patirti neįgalūs vaikai, palyginus su jų bendraamžiai. Atpažinti ar vaikas namuose, mokykloje patiria seksualinį išnaudojimą galima iš tam tikrų požymių: mieguistumas, išsiblaškytas, negalėjimas susikaupti ties atliekama užduotimi, pablogėję mokymosi rezultatai, uždaramas, kartais net agresyvumas, sumušimai, nubrozdinimai ir kt. Anot D. Selmistraitienės, (2003). Vaikams patyrusiems seksualinį smurtą būna sunku vaikščioti, gali pasireikšti specifiniai požymiai, kaip keistas, gundantis elgesys, neatitinkantis jo amžiaus, vengia dalyvauti kūno kultūros pamokose, stengiasi visais įmanomais būdais išvengti susitikimų su konkrečiais asmenimis.

- Nepriežiūra ir apleistumas – Tai vaiko psichinių ir fizinių poreikių netenkinimas, dėl ko gali sutrikti vystymosi raida. Kai vienas iš tėvų ar globėjų nesugeba užtikrinti maisto, pastogės ir drabužių, sveikatos priežiūros. Nesuteikia savo vaikams meilės, šilumos, paramos, negali užtikrinti, kad vaikas lankytų mokyklą. Vaiko nepriežiūra ir apleistumą galima greit pastebėti:

- ✓ Vaikas yra jo amžiaus neatitinkančio ūgio ir svorio;
- ✓ Aprengtas netvarkingais, nešvariais, suplyšusiais rūbais;
- ✓ turi parazitų;
- ✓ alkanas;
- ✓ murzinas, nuo jo sklinda nemalonūs kvapas;
- ✓ neturi elementarių įgūdžių, atitinkančių jo amžiaus tarpsnį.

Šeimos problemos. Europoje jau daug metų yra atliekami du tarptautiniai tyrimai („Alkoholinių gėrimų ir kitų narkotikų tyrimas Europos mokyklose“ – ESPAD, „Tarptautinis moksleivių sveikos gyvensenos tyrimas“ – HBSC), kuriais siekiama sužinoti apie vaikų ir jaunimo sveikatos būklę bei alkoholio vartojimą. Remiantis šiais tyrimais, pastebima, kad vaikų ir paauglių alkoholio vartojimas sparčiai auga. Ši problema egzistuoja ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje. Ne mažesnė mokinių problema – narkotikų vartojimas. Priklausomybę sukeliančių medžiagų spektras yra labai platus (Engels, Hale, Noom, De Vries, 2005; Goštautas, Pilkauskienė, Simonova, 2008; ESPAD, 2011). Kiekviena iš šių medžiagų skirtingai veikia vaiko organizmą, jo psichiką. Ilgalaikis šių medžiagų vartojimas gali skelti įvairias ligas, o kartais ir mirtį. Požiūrį į alkoholį ir narkotines medžiagas visų pirma formuoja tėvai, draugai, visuomenė. Pasak R.V.Pivorienės, N.Sturlienės (2005), suaugusieji teigia, kad dėl vaikų rūkymo, vartojimo alkoholio ir narkotinių medžiagų dažniausiai būna kalti draugai; kalti tėvai, kad neprižiūri savo vaikų; kalta mokykla, nes mažai skiria dėmesio šioms problemoms; kaltos prekybos įstaigos, kad parduoda nepilnamečiams cigaretes ir alkoholį. Vaikai aiškina, kad rūkyti, vartoti alkoholį ir narkotines medžiagas pradėjo iš smalsumo, norėjimo neišsiskirti iš savo draugų grupės, noro išbandyti kažką naujo. Viena dažniausių priežasčių, kodėl vaikai pradeda vartoti alkoholį ir narkotines medžiagas yra šeima (Zaborskis, A. 2011). S.Jonušaitė priejo išvadas, jog

alkoholio vartojimas lemia daugelio elgesio pasikeitimų. Alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimas yra ir vien iš pagrindinių priežasčių, kuomet mokiniai daro nusikaltimus.

I.Leliūgienė (2003) išskiria šiuos alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo atvejus ir būdus:

1. **Eksperimentinis** – kai vaikas iš smalsumo vieną ar kelis kartus panaudoja alkoholio, narkotinių medžiagų. po to jų daugiau nevartoja.
2. **Nereguliarus vartojimas** – kai alkoholi , narkotinės medžiagos vartojami kartais, nėra priklausomybės. Tačiau yra ne maža rizika tapti nuo jų priklausomais.
3. **Piktnaudžiavimas** vartojant alkoholį, narkotines medžiagas – kai vaikui pasireiškia priklausomybės simptomai. Jis juos naudoja reguliariai, kasdien, kad galėtų gerai jaustis.

Kaip pastebi A. Astrauskienė, (2007) apsauginiai veiksniai, kurie sumažina tikimybę paaugliui pradėti vartoti alkoholį, narkotines medžiagas yra;

- Pats asmuo (geri socialiniai įgūdžiai, stiprus pasitikėjimas savimi, didelis atsakomybės jausmas);
- Šeima (šeimoje niekas nevartoja alkoholio, narkotinių medžiagų, tinkamas auklėjimas, neigiamo požiūrio į alkoholį, narkotines medžiagas formavimas);
- Mokykla (geri mokymosi rezultatai, puikūs santykiai su mokytojais, aktyvus dalyvavimas mokyklos gyvenime);
- Bendraamžiai (neigiamas požiūris į bendraamžius vartojančius alkoholį, narkotines medžiagas, sugebėjimas pasipriešinti daromam bendraamžių spaudimui);
- Bendruomenė (bendruomenės nusistatymas prieš alkoholį, narkotines medžiagas, neprieinamumas prie sveikatai žalingų medžiagų).

Aptartų problemų sprendimui mokykloje buvo sukurtos įvairios grupės ir parengtos programos, tačiau ne visada tai padėdavo pasiekti teigiamą rezultatą. 2011 m. balandžio 11 dieną, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-579, mokyklose pradėjo veikti vaiko gerovės komisijos. Ši komisija panaikino mokyklose esančias kelias darbo grupes, kurios vykdė tarpusavyje susijusias veiklas, pavyzdžiui, krizių valdymą, specialiųjų ugdymą, prevencinį darbą mokykloje.

Vaiko gerovės komisijos teikia pagalbą, padeda spręsti mokinių tarpusavio santykius, pedagogų ir mokinių santykių problemas, siūlo pedagogams būdus šiems santykiams gerinti. Analizuoja vaikų elgesio taisyklių pažeidimus mokykloje, smurto, patyčių, žalingų įpročių, teisėtvarkos pažeidimų atvejus, ieško šių problemų sprendimo būdų. Atsitikus netikėtam skaudžiam įvykiui, teikia psichologinę pagalbą bendruomenės nariams.

Vaiko gerovės komisijos tikslas - organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių

(išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas. Vaiko gerovės komisija siekia užtikrinti mokymosi sėkmę. Tam mokykloje reikalinga psichologiškai ir fiziškai saugi aplinka. 2011 m. balandžio 11 dieną, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-579 nustatyta, kad Vaiko gerovės komisija nagrinėja mokyklą vengiančių lankyti mokinių menkos motyvacijos, nesėkmingo mokymosi priežastis ir teikia tėvams ir mokytojams rekomendacijas

Daugelyje vakarų Europos šalių už Vaiko gerovės komisijos darbą yra atsakingos savivaldybės. Danijoje, Anglijoje, Suomijoje, Vokietijoje, Norvegijoje, Švedijoje vyriausybė atlieka svarbų vaidmenį Vaiko gerovės politikoje. Šiose vakarų Europos šalyse Vaiko gerovė komisija atsakinga už jaunimo priežiūrą ir apima tokias priežiūros sritis, kaip vaikų dienos priežiūrą, darbą su jaunimu, jaunimo specializuotą sveikatos priežiūrą, prevencinį darbą, stebi ir nagrinėja skundus, socialines paslaugas. Tai Visose Vakarų Europos šalyse daug dėmesio skiriama, kad vaikai gautų laiku jiems reikiamą pagalbą. Šiose šalyse vietos valdžios institucijos turi daugiau savarankiškumo įgyvendinant jaunimo priežiūros politiką.

2011 m. balandžio 11 dieną, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Nr. V-579 nutarimu nutarta, kad Lietuvoje mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja bendrojo ugdymo mokyklos, ikimokyklinio ugdymo mokyklos, profesinio mokymo įstaigos, vykdančios pirminį profesinį mokymą (toliau Apraše vadinama – Mokykla), vaiko gerovės komisijos veiklos paskirtį, principus, sudarymą, funkcijas, teises ir darbo organizavimo tvarką.

Vaiko gerovės komisijos formavime yra svarbu, kad grupės nariai galėtų kartu dirbti, siekiant bendrų užsibrėžtų tikslų. Darbo grupės kuriamos tam tikroms užduotims atlikti ir būna įvairios paskirties: tikslinės – iš įvairių sričių specialistų, reikalingų konkrečioms užduotims spręsti; padalinių veiklos gerinimo; proceso gerinimo (Pociūtė, D., Janušauskienė, V., Vitkauskas, R., 2007). D. Hopkins, A. Ainscow, M. West (1998) pastebi, kad darbo grupės sudarymas gali būti koordinavimo ir paramos visoje mokykloje pamatas.

2011 m. balandžio 11 d Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Nr. V-579 nutarimu, mokyklose Vaiko gerovės komisiją sudaro:

1. Mokyklos direktorius arba pavaduotojas ugdymui;
2. Socialinis pedagogas;
3. Psichologas;
4. Specialusis pedagogas;
5. Logopedas;
6. Sveikatos priežiūros specialistas;
7. Klasių vadovai, mokytojai, auklėtojai.

Į komisijos sudėtį gali būti įtraukiami ir mokinių tėvai ar globėjai, vietos bendruomenės, seniūnijos, nevyriausybinų organizacijų atstovai, kiti asmenys besirūpinantys vaiko gerove.

Vaiko gerovės komisijos funkcijos:

- Remdamasi įvairiais šaltiniais nustatyti problemas, kliūtis sėkmingam vaikų ugdymuisi mokykloje;
- Nustatyti priemonių esamai padėčiai gerinti prioritetus;
- Analizuoti, stebėti numatytų priemonių veiksmingumą, esant būtinybei, jas koreguoti;
- Teikti siūlymus / rekomendacijas mokytojams, mokyklos vadovui, tėvams
- Atlikti vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį vertinimą;
- Vykdyti krizės valdymą mokykloje;
- Palaikyti ryšius / bendradarbiauti su kitomis institucijomis ir organizacijomis vaiko gerovės užtikrinimo klausimais.
- Teikti paslaugas šeimoms, kurioms reikia pagalbos, užtikrinant vaiko gerovę.

Apibendrinant galima teigti, kad mokykloje mokiniai patiria nemažai problemų: mokymosi sunkumų problemos, patyčios, smurto, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimo. Dažnai mokinių problemos būna kompleksiškos, jos būna kelios. Visos šios problemos turi įtakos vaiko emocinei būsenai, jo mokymuisi, bendravimui su bendraamžiais, mokytojais. Pedagogai turi laiku pastebėti mokinių problemas ir padėti jas išspręsti. Norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje reikia užskirti kelias šių problemų plitimui mokykloje. Galima teigti, kad Vaiko gerovės komisija dirbdama kaip komanda bendradarbiaus su tėvais, mokyklos bendruomene, klasės vadovais, valstybės ir savivaldybės institucijomis; priimant sprendimus pirmenybę teiks vaiko interesams.

1.3 Prevencinių programų vykdymas, siekiant vaiko gerovės

Užtikrinant vaiko gerovę, lemiamą vaidmenį atlieka pedagogai. Bendraudami su mokiniais, jų šeimomis bei vykdydami įvairias prevencines programas pedagogai atlieka svarbų vaidmenį vaikų ir jų šeimų gyvenime. Visi vaikai turi teisę mokytis saugioje aplinkoje. Nesaugi aplinka gali neigiamai paveikti vaiko mąstymą, daryti įtaką jo vystymosi raidai. Norint padėti vaikams įveikti problemas, mokytojas yra pagrindinis padėjėjas. Mokytojui viena iš pagrindinių priemonių užtikrinant vaiko gerovę mokykloje yra įvairios prevencinės programos. Geriausia terpė vykdyti prevencines programas yra mokykla. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategijos prioritetas yra smurto ir patyčių mažinimas mokyklose. Pasak R.Zuozo (2012), net :

- 27 % Lietuvos mokinių patiria patyčias (Švedijoje – apie 4%, Vokietijoje – 14%);

- Su psichikos sveikata susijusių sunkumų turi 41,7% mokyklinio amžiaus vaikų;
- Apie 10 – 18% vaikų aplanko suicidinės mintys ir maždaug apie 5% vaikų bandę žudyti;
- Laimingumo apklausos rodo, kad Lietuvos mokiniai yra patys nelaimingiausi Europoje.

Lietuvos respublikos vyriausybės 2012 – 2016 metų programoje, geros mokyklos koncepcijoje pagrindinis akcentas yra mokinio sveikatos plačiąja prasme – dvasinės, fizinės, psichinės, kultūrinės ir socialinės gerovės puoselėjimas.

Prevenција yra geriausia investicija, kokią gali padaryti šalis, ir tai daryti reikia dabar. Prevenција – tai priemonė, kuriomis siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams – formuoja sveiką gyvenimą, ugdant atsparumą neigiamiems reiškiniams dar prieš susiduriant su jais ((Hawkins,J.D. (2015) Davidavičienė, A.G. 2004). Tarptautinis žodžių žodynas prevenciją (lot. praeventio) apibūdina kaip išankstinio kelio užkitimą, užbėgimą už akių. Psichologijoje prevenција suprantama kaip psichologinis atsparumas, kai žmogus geba atsisipirti, įveikti sunkumus, jeigu jam padedama susidūrus su nepalankiomis gyvenimo aplinkybėmis ir rizikingomis situacijomis, ypatingą vaidmenį skiriant rizikos veiksnių mažinimui ir apsauginių veiksnių didinimui (Barkauskienės, R.2002). V.Kučinskas, R.Kučinskienė (2000), L.Jovaiša (2007) pastebi, kad pozityvių įgūdžių ir jas palaikančių struktūrų formavimas gali būti vykdomas įvairiais būdais, todėl pedagogikoje, aiškinant prevenciją, ji kaip tik ir apibūdinama kaip įvairių auklėjimų metodikų, kuriais siekiama užbėgti už akių įvykiams, prieštaraujantiems moralės ir teisės normoms, visuma.

Mokyklose vykdoma prevenција yra priemonė, kuria siekiama:

- Užkirsti kelią neigiamiems gyvenimo reiškiniams atsirasti mokykloje ir joje plėtotis;
- Susilpninti ir (arba) panaikinti socialinės rizikos veiksnius;
- Stiprinti apsauginius veiksnius;
- Ugdyti mokinių asmeninius ir socialinius įgūdžius;
- Siūlyti ugdymo alternatyvas;
- tobulinti mokytojų kvalifikaciją;
- šviesti mokinių tėvus ir bendruomenę.(Zablackė, R., 2015)

Prevenčinės programos gali būti įgyvendinamos per formalųjį arba neformalųjį ugdymą. Prevenčinė veikla apima įvairias prevenčines priemones: prevenčinių programų vykdymas, prevenčinių renginių organizavimas mokykloje, mokytojų kvalifikacijos kėlimas, tėvų ir bendruomenės švietimas, tyrimų organizavimas mokyklose, paskaitos, disputai ir t.t.

Remiantis R.Auškelio (2011) metų atliktu tyrimu, galima daryti išvadas, kad pagrindinei prevenčinės veiklos trūkumai yra, kad:

- ✓ dominuoja trumpalaikiai šviečiamojo pobūdžio (lankstinukai, paskaitos) ir trumpalaikio poveikio renginiai (piešinių konkursai, viktorinos, plakatai, sienlaikraščiai ir t.t.);
- ✓ mažai dėmesio skiriama mokinių gyvenimo socialinių įgūdžių ugdymui ir tobulinimui;
- ✓ beveik nevykdomas prevencinių programų efektyvumo vertinimui.

Preveninės programos nuo prevencinės veiklos skiriasi, jai būdingi tam tikri ypatumai. Preveninės programos, sukurtos mokslininkų, yra pritaikomos vykdant prevenciją mokyklose. Aiškiai išskirti jų tikslai, metodų įvairovė grindžiamas turinys, metodus galima keisti atsižvelgiant į konkrečią situaciją, todėl prevencines programas vienu metu galima taikyti net keliose institucijose, dirbti su keliomis grupėmis. Kiekvienai prevencinei programai yra parengiami specialistai, aprūpinami ištekliais, ištiriama socialinė aplinka. Preveninės programos turinys ir veikla kinta įgyvendinimo laikotarpiu. Vienas iš prevencinių programų ypatumų yra jos vertinimas. Preveninėms programoms vykdyti naudojamos specialiai parengtos informacinės ir materialinės priemonės, iš anksto suplanuota finansinė parama. Visos prevencinės programos vykdomos gana ilgą laiką, nuo 1,5 - 3 metų laikotarpį. Nors gali būti ir nenumatytas prevencinės programos vykdymo laikotarpis.

Lietuvos mokyklose pagal prevencinių programų tipą galima išskirti dvi grupes:

1. Tarptautines prevencines programas, kurias paruošė užsienio šalių ekspertai, jos įgyvendinamos tarptautiniu mastu, yra pritaikytos ir modifikuotos Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloms.
2. Nacionalinės prevencinės programos, paruoštos Lietuvos ekspertų.

Prevenines programas Lietuvoje vertina Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras, remdamasis prevencinių programų akreditavimo tvarkos aprašu (Preveninių programų akreditavimo tvarkos aprašas, 2012). Programos tikslas – įvertinti ir atrinkti veiksmingas, tinkamas valstybės projekto „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas“ lėšomis finansuoti programas.

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose vykdomos tokios tarptautinės prevencinės programos, kaip „Žipio draugai“, „Antras žingsnis“, LIONS QUOEST programos, „Olweus patyčių“ prevencijos programa, „Paauglystės kryžkelės“ programa, Linas – pagalba Vaikams, „Sniego gniūžtė“ programa, tėvų mokymo programa STEP, Vaikų emocijų išraiškos kontrolės (VEIK) ugdymo programa ir kt.

Be šių prevencinių programų Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose vykdomos ir Lietuvos švietimo ekspertų sukurtos programos – „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“, „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“. 2015 metais buvo sukurtos naujos lietuviškos programos - seksualinės prievartos prieš vaiku ir seksualinio vaikų išnaudojimo prevencijos programa „Saugok ir gerbk mane“, konfliktų prevencijos programa „Taiki mokykla“, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa „Savu keliu“.

Mokyklose vykdomas prevencines programas galima skirstyti į :

1. Socialinio emocinio ugdymo programos:
 - ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“
 - Ankstyvosios prevencijos programa „Obuolio draugai“
 - Socialinių emocinių įgūdžių programa „Antras žingsnis“
 - „LIONS QUEST“
 - Vaiko emocijų išraiškos kontrolės ugdymo programa „Mentorystė“
2. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa:
 - Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa „Gyvai“
 - Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa „Savu keliu“
3. Tėvų mokymo programa:
 - Tėvų mokymo programa STEP
4. Patyčių programa:
 - OLWEUS patyčių prevencinė programa.
5. Seksualinės prievartos prieš vaiku ir seksualinio vaikų išnaudojimo prevencijos programa:
 - „Saugok ir gerbk mane“
6. Konfliktų prevencinė programa:
 - „Taiki mokykla“

Prevencinės programos Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose atliekama dvejopą paskirtį:

- Ugdomąją paskirtį – ugdomas vaikų gebėjimas įveikti kasdieninius sunkumus, ruošia gyvenimui, moko palaikyti gerus, brandžius tarpusavio santykius, saugoti savo ir kitų sveikatą, priešintis neigiamai aplinkos įtakai.
- Prevencinė paskirtis – vykdoma žalingų įpročių, priklausomybės ligų, elgesio krizių prevenciją.

Remiantis Nacionalinės vertinimo agentūros analize (2015), galima teigti, kad įvairias prevencines veiklas inicijuoja ir įgyvendina mokinių parlamentas kartu su švietimo specialistais, prevencinių programų veikloje aktyviai dalyvauja Vaiko gerovės komisija. Sėkmingai prevencines programas vykdo ir mokyklų švietimo specialistai. Prevencines programas padeda vykdyti ir socialiniai partneriai. Ypač veiksmingas tėvų, bendruomenės įsitraukimas į prevencinių programų, veiklų organizavimą.

Apibendrinant galima teigti, kad išnagrinėjus mokslinę ir metodinę literatūrą, prevencijos sampratą galima apibrėžti, kaip efektyvią priemonę, norint užkirsti kelią neigiamiems socialinės rizikos veiksniams, kai taikomos įvairios metodikos, siekiama užbėgti įvykiams už akių. Prevencinės programos mokykloje turi dvejopą paskirtį; ugdyti jaunas žmones brandžiomis ir dorovingomis

asmenybėmis ir vykdyti prevenciją nuo žalingų įpročių, priklausomybės ligų, elgesio krizių prevenciją. Lietuvoje vykdomos Tarptautinės ir Lietuvos švietimo ekspertų paruoštos prevencinės programos. Prevencinės programos vykdomos per formalųjį ir neformalųjį ugdymą.

1.4 Pedagogų tarpasmeninis ir institucinis bendradarbiavimas

Bendradarbiavimo samprata. Bendradarbiavimo, kaip reiškinio atsiradimas siekia net antikos laikus, nėra tik pedagogikos mokslo vienalytė kategorija, todėl tikslinga ją aptarti komponentų – bendravimo – veiklos – lygmeniu. Pasak R. Kontautienės (2010), į bendravimą ir veiklą kaip pedagoginio bendradarbiavimo komponentus vyrauja trys požūriai:

- bendravimas – antrinė, išvestinė iš veiklos kategorija;
- bendravimas ir veikla kaip savarankiškos kategorijos;
- bendravimas – sąlyginai savarankiška kategorija, tyrinti subjektyvųjį pradą.

XXI amžiaus visuomenėje bendradarbiavimas labai svarbus ir ypač jis svarbus mokykloje. Visose gyvenimo srityse pasieksime daug daugiau atlikdami bendrą darbą, bendrą veiklą. Ko negali įveikti vienas žmogus, tą gali atlikti keli žmonės, žmonių grupė. Akivaizdu, kad svarbu teisingai suvokti bendradarbiavimo esmę. Klaidingai suprantamas bendradarbiavimas (nesuderinta konkretaus vaiko ugdymo koncepcija, kiekvienas atskirai siekia savo tikslų) gali sąlygoti nesusikalbėjimą, atsainumą bei ugdymo fragmentiškumą (L. Radzevičienė, 1999).

Daugelis mokslininkų (R. Kontautienė, 2006; R.J.Arends, 1998; A. Anzenbacher, 1992 ir kt.) idealia sąveikos forma pripažįsta bendradarbiavimo sąveiką, kai susilieja bendravimas ir veikla, taigi bendradarbiavimo sąvoka visų pirma sugretina bendravimo ir veiklos sąveiką. Bendravimą pripažinus tarpusavio sąveika, idealia jos forma laikytina bendradarbiavimo sąveika, kur susilieja bendravimas ir veikla (Kontautienė, R., 2006).

Bendradarbiavimas žmogui yra ne tik priemonė, bet ir tikslas. Bendradarbiavimas įtraukiamas į praktinę žmonių veiklą (bendras darbas, mokymasis, kolektyvinis žaidimas), kuris padeda planuoti, organizuoti, kontroliuoti. Šiuolaikinėje pedagoginėje sistemoje bendradarbiavimu vadinamas darbas grupėse, teikiant pagalbą, paramą vienas kitam, skatina tarpusavyje susijusias veiklas, geranoriškas darbo stilius. klabant apie pedagogo bendradarbiavimą, jam priskiriama pagalbininko, konsultanto, patarėjo vaidmuo (R.Kontautienė, 2010).

Dažnai galvojame, kad pedagoginio bendradarbiavimo sistema apima pedagogus, mokinius, tėvus. Tačiau pedagoginio bendradarbiavimo sistemą apima ir kitas mokykloje esančias sąveikas: mokinių bendruomenę, tėvų bendruomenę, šeimą, pedagogų bendruomenę. Visos šios sistemos viena su kita tampriai susijusios.

Mokyklose bendradarbiavimas vyksta tarp pedagogų, mokinių, tėvų, mokyklos administracijos. Šia tema plačiai analizavo tokie Lietuvos švietimo strategai, kaip M.Lukšienė (1993), Ž. Jackūnas

(1993), R. Želvys (1998). Užsienio šalių autoriai D. Hopkins, M. Ainscow, M. West (1998), L. Stoll, D. Fink (1998) bendradarbiavimą mokyklose laiko kaip vieną svarbiausią elementą, kuris daro įtaką mokyklos kaitai. Jeigu nori, kad mokyklose vyktų kaita, visi jos nariai - mokiniai, pedagogai, tėvai, mokyklos administracija turi aktyviai tarpusavyje bendradarbiauti.

Analizuodamas bendradarbiavimą A. Hargreaves (1999) įvardija šiuos kaitos procesams svarbius principus:

1. Galimybę kiekvienam ugdymo dalyviui viešai išsakyti savo nuomonę,
2. Stiprina pasitikėjimą.
3. Didina refleksijos galią.
4. Skatina kiekvieną organizacijos dalyvį tobulėti.

Organizuojant auklėjimo, ugdymo procesus, užsiimant kitomis veiklomis yra būtinas pedagoginis bendradarbiavimas tarp mokytojo ir mokinio. Toks bendradarbiavimas turi būti lygiateisis. Bendradarbiavimas – tai būdas išreikšti save, būti išgirstam, suprastam, priimtam, tokiam, koks esi (Kontautienė, R., 2010). Bendradarbiaujant su mokiniais jokia būdu negalima juo manipuliuoti. Reikia būti jo konsultantu, padėjėju. Pedagogo ir mokinio bendradarbiavimas turi būti pagrįstas meile, abipusiu pasitikėjimu, pagarba, tarpusavio supratimu.

Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas. Mokykloje visam pedagogų kolektyvui didelę reikšmę turi tarpasmeniniai santykiai. Šiuolaikinėje visuomenėje, kai reikšminga mokslo ir technologijų pažanga, informatizavimas ir kompiuterizavimas, ypač juntamas asmenybės savirealizacijos poreikis. Mokykloje, kaip ir kitose institucijose, galima sutikti turinčių įvairios gyvenimiškos patirties, ne vienodų poreikių, puoselėjančių ne vienodas vertybes asmenų. Šių pedagogų skiriasi darbo metodai, asmeninės savybės. Todėl labai svarbu, kad jų bendradarbiavimas, tarpasmeniniai santykiai būtų pozityvūs, nuoširdūs. Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas turi įtakos visam mokyklos mikroklimatui.

Tarpasmeninis bendradarbiavimas pedagogų kolektyve, tai ilgai bendraujančių žmonių, tarpusavio santykiai, kurie nuolat vystosi ir tobulėja jungtinėje veikloje (Bondarenko, A.M., 2008).

Tarpasmeninį bendradarbiavimą nagrinėjo S. Ališauskienė, L. Miltenienė (2004), R. Lekavičienė, Z. Vasiliauskaitė, D. Antinienė, J. Almonaitienė (2013), B. Grebliauskienė, N. Večkienė (2004). Kaip teigia R. Lekavičienė, Z. Vasiliauskaitė, D. Antinienė, J. Almonaitienė (2013) tarpasmeninis bendradarbiavimas yra labai svarbus visose gyvenimo srityse – ir šeimoje, ir darbe, ir visur, kur susiduriame su kitais žmonėmis. Tarpasmeninio bendradarbiavimo efektyvumą nagrinėjo Easton, H., (2003), Polin, J., (2004), Waldorf, L. A., (2005).

Kaip teigia V. Skučaitė, E. G. Karmazė (2011), pastaruoju metu mokytojams tenka įveikti vis didesnius iššūkius, vaikų patirtis tampa įvairesnė, tenka dirbti su probleminiais, sunkumų patiriančiais, į užsienį išvykusių tėvų Lietuvoje paliktais vaikais. Todėl pedagogams reikia pasirūpinti ir vaiko

gerove. O norint ją užtikrinti, reikia kad vyktų tarpasmeninis bendradarbiavimas. Bendradarbiaujant kartu priimami svarbūs sprendimai, dalijamasi atsakomybe, keičiamasi informacija, ieškoma naujų galimybių (C. Atkinson, 2007). Be bendradarbiavimo neįmanomas joks profesinis pasirengimas ir tobulėjimas, negalima jokia kuriamoji veikla (R. Želvys, 2007). Tarpasmeninis bendradarbiavimas palengvina informacijos, turimų žinių sklaidą, padeda išsiugdyti reikiamus įgūdžius. (S. Ališauskienė, L. Miltenienė, 2004).

Santykiai, tai socialinis kapitalas, kuris leidžia žmonėms, dirbant kartu, pasiekti daugiau, nei, dirbant kiekvienam atskirai (S. Katz, L.M. Earl, S.B. Jaafar, 2011). Geri pedagogų tarpasmeniniai santykiai sukuria bendros atsakomybės jausmą, pasitikėjimą, toleranciją, gebėjimą priimti kitą žmogų tokį, koks jis yra. L. Monginaitė (2010) sako, kad lygiaverčiai santykiai gali būti sukurti, kai dalyviai sugeba būti vienas kitam atviri ir sąmoningai paiso vienas kito poreikių ir interesų. Bendradarbiavimo dalyviai turi siekti pozityvias sąmoningumo.

Pasak G. Bužinsko (2001), pedagogų tarpusavio bendradarbiavimas nulemia vaikų bendrus veiklos rezultatus, jų elgesį, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti. Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas kartais yra traktuojamas ne kaip tikslas, o kaip natūralus procesas, kaip konstruktyvi socialinė – pedagoginė sąveika vykstanti ugdymo sistemoje ir jungianti visus ugdymo procese dalyvaujančius subjektus.

Pedagogų institucinis bendradarbiavimas. Mokyklai būdinga bendruomenės narių individualių poreikių tenkinimas, socialinė kontrolė, saviraiška. Mokykloje vyksta socializacijos procesas, kurio metu vaikai, sąveikaudami su aplinka, perima socialines normas ir kultūrinės vertybes, tobulina ir realizuoja save. Šiame procese dalyvauja įvairūs specialistai: pedagogai, klasės vadovai, socialiniai pedagogai, psichologai. Šių grupių bendravimas ir bendradarbiavimas yra būtinas, nes, tik suderinus savo veiklos funkcijas ir priemones, galima pasiekti teigiamą rezultatą. Pedagogas, moksleivis, specialistai – pagrindiniai socializacijos proceso mokykloje veikėjai, nuo kurių sąveikos priklauso socializacijos sėkmė. Kol mokyklose nebuvo Vaiko gerovės komisijos, pedagogas dažnai problemas sprendavo individualiai. Bendradarbiavimas yra integrali žmogaus egzistencijos dalis. Jis neatsiejamas nuo žmogaus aktyvumo, jo gebėjimo mokytis pritaikant savo patirtį (Kvieskienė, G. 2003). Tarp pedagogų ir Vaiko gerovės komisijos turi būti ypatingi santykiai, nes jie turi tą patį tikslą, užduotį – padėti vaikui. Kad būtų tinkamai ir veiksmingai sprendžiamos vaikų problemos mokykloje, reikia derinti veiksmus, iškelti bendrus tikslus, pasiskirstyti funkcijomis.

Organizuodami bendrą veiklą, vienydami pastangas mokyklos administracija, specialistai ir pedagogai gali sukurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą, kuri lemtų sėkmingą mokinių problemų sprendimą mokykloje. Specialistai, pasitelkę bendradarbiavimo įgūdžius, dirba ne tik su mokiniais, bet ir su pedagogais. Glaudus bendradarbiavimas tarp specialistų, pedagogų reikalingas tam, kad mokykloje vyktų sėkminga socializacija, būtų puoselėjami humaniški tarpusavio santykiai,

atskleidžiami kiekvieno moksleivio talentai ir gebėjimai. Geras bendradarbiavimas su kolegomis neatsiranda savaime. Vaiko gerovės komisija, pedagogai dirba su tais pačiais vaikais, siekia to pačio tikslo, greičiau pamato rezultatus, pokyčius. Dalindamiesi savo pastebėjimais, išvalgomis, laimėjimais greičiau pasiekia bendrų tikslų. Kaip teigia R. Rothman (2002), organizuodami bendrą veiklą, vienydami pastangas, pedagogai ir specialistai gali sukurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą, kuri lemtų sėkmingą socialinių problemų sprendimą mokykloje. Tai padėti greičiau ir efektyviau užtikrinti vaiko gerovę.

Mokslinėje literatūroje galima aptikti tokias sąvokas, kaip „institucinis bendradarbiavimas“, „tarpžinybinis bendradarbiavimas“, „tarpdalykinis bendradarbiavimas“, „tarporganizacinis bendradarbiavimas“. Visos šios sąvokoms apibūdina socialinę veiklą ir pastangas, siekiant bendrų tikslų, todėl šio darbo kontekste suprantamos kaip sininimai

Tarpžinybinį bendradarbiavimą nagrinėjo mokslininkai Ž. Jonynienė (2002), I. Tamutienė (2004), R. Kontaitienė, institucinį bendradarbiavimą nagrinėjo (I. Tamutienė, 2004; Targamadzė, Vaitkevičius, 2009, dalykinį bendradarbiavimą nagrinėjo J. Buzaitytė – Kašalynienė, E. Liaudginaitė – Zamalienė (2012) .

Sprendžiant daugialypes problemas, su kuriomis susiduria vaikai ir jų šeimos, plėtojamos įvairių sričių paslaugos. Sudarant sprendimų, susijusių su pagalba šeimai ir vaikui, planus, skatinamas tarpžinybinis bendradarbiavimas, lėšų kooperavimas, pasitelkiamos įvairių sričių specialistų komandos. Užtikrinamas visapusiškas darbuotojų, kurie dirba su vaikais, mokymas ir parama (Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2003 m).

A.G. Raišienė (2006) teigė, kad vis dažniau pasitelkiamas tarpžinybinis bendradarbiavimas kaip esminė sėkmingos veiklos strategija, nes bendradarbiavimo procesų valdymas reikalauja gebėjimo efektyviai koordinuoti skirtingų organizacijų, institucijų, ir socialinių grupių veiklą.

Ž. Jonynienė (2002) analizuoja tarpžinybinį bendradarbiavimą kaip svarbų aspektą socialinio pedagogo veikloje. Tam reikalingas integralus požiūris į probleminį reiškinį, kuris apima socialinį, pedagoginį, psichologinį, medicininį, teisinį reiškinio aspektus. Pastaruoju metu tarpžinybinis bendradarbiavimas apibūdinamas kaip būtina sąlyga užtikrinti teikiamos pagalbos vaikui efektyvumą. Mokyklai toks kvalifikuotas bendradarbiavimas labai reikalingas. Bendravimas mokyklos bendruomenėje yra veiklos rūšis ir žmonių santykiai (Dobranskienė, R., 2004). Komunikatas yra sėkmingas tada, kai vienas mano, kad jis / ji yra vertinama ne atskirai, turi savo statusą visuomenėje, ir tai gali veikti kieno nors nuomonę ir elgesį. Esminis tarpžinybinio bendradarbiavimo bruožas – skirtingos struktūros, kurios yra viena kitai nepavaldžios, tarpusavyje derina veiksmus (Frolenko, Š., 2010), Norint padėti vaikui įveikti sunkumus, išspręsti jam iškilusias problemas, mokykloje būtinas tarpžinybinis bendradarbiavimas. Tarpžinybinis bendradarbiavimas – tai skirtingų žinybų, įstaigų

susibūrimas bendrai veiklai ir bendram tikslui. Naudojamos formalios ir neformalios priemonės, kurios padeda užtikrinti vaiko gerovę, jo saugumą, visavertį bendravimą šeimoje, draugų būryje.

Norint užtikrinti vaiko gerovę, spręsti jo problemas, suteikti socialinę pagalbą mokyklose būtinas institucinis bendradarbiavimas. Siekiant efektyviai spręsti socialines problemas bei teikti socialinę pagalbą vaikui yra būtinas tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir/ar tarpdisciplininis bendradarbiavimas. (J.Weinstein, C.Wittington, T. Leiba, 2003; Ž.Jonynienė, 2005; R.Carnwell, J.Buchanan, 2009). I. Tamutienė (2004), D. Bubelienė (2007) tarpinstitucinį bendradarbiavimą aptaria kaip būdą padėti vaikui, patyrusiam smurtą.

Tuo tarpu V. Vaicekauskienė (2003) išskiria šias institucinio bendradarbiavimo strategijas ir taisykles:

1. Bendradarbiavimas su susitarimu, kai vienas iš partnerių turi daugiau žinių apie problemą.
2. Bendradarbiavimas kaip bendra strategija.
3. Bendradarbiavimas pasidalijant užduotimis.

Institucinį bendradarbiavimą galima įvardinti tada, kai problemos sprendimui neužtenka vienos institucijos specialistų ir įtraukiami kitų institucijų atstovai, pagal sprendžiamos problemos pobūdį, kurie gali suteikti kompetentingą pagalbą, iškilusios problemos sprendime (Merfeldaitė, O., Railienė, A., 2007).

Institucinis bendradarbiavimas nereiškia, kad visi turi padaryti tą patį; įvairių specialistų funkcijos neturėtų būti tos pačios. Sėkmingą bendradarbiavimą skatinantys veiksniai išreiškiami kaip savalaikė ir reikalinga informacija, individualios asmeninės savybės, nuostatos mokinių atžvilgiu bei bendras darbas kartu. Toje pačioje srityje besidarbaujantys asmenys gali suderinti savo siekius ir surasti bendrą tikslą (Žemaitienė, N., 2006).

Institucinis bendradarbiavimas gali vykti organizacijos viduje, o taip pat ir už organizacijos ribų. Organizacijos viduje, siekiant užtikrinti vaiko gerovę glaudžiai bendradarbiauja vaiko gerovės komisijos nariai, specialistai. Į specialistą pedagogai gali kreiptis ir kaip į asmenybę, ir kaip tam tikros organizacijos ir profesijos atstovą.

Bendradarbiavimas su panašiomis institucijomis už organizacijos ribų, kurios sprendžia panašias problemas, uždavinius suteikia daugiau galimybių užtikrinant vaiko gerovę. Mokyklos institucijos bendradarbiauja su vaiko teisių apsaugos tarnyba, pedagogine psichologine tarnyba, socialinės rūpybos tarnyba, nepilnamečių reikalų inspekcija, seniūnija, policija, nevyriausybinėmis organizacijomis, socialiniais partneriais. Svarbiausia, kad tarp institucijų bendradarbiavimas būtų grindžiamas pasitikėjimu bei bendru siekiu – padėti kitam ir siekti kokybiškų ir gerų rezultatų (Whakaaro, T., 2006).

Apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiavimas tai yra procesas, siekiant bendro tikslo, rezultato. Mokykloje bendradarbiavimas vyksta tarp mokytojų, tarp mokytojų ir mokinių tėvų, tarp

mokytojo ir mokinių, mokytojo ir administracijos. Pedagogai vieni kitiems padeda, būna atviri vieni kitiems, paiso vienas kito nuomonės. Geri pedagogų tarpusavio santykiai lemia geresnius veiklos, mokymosi rezultatus, jų elgesį, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti. Siekiant užtikrinti vaiko gerovę, mokyklos administracija, specialistai, institucijos už organizacijos ribų vienija savo pastangas bendram tikslui – kurti vaiko gerovę.

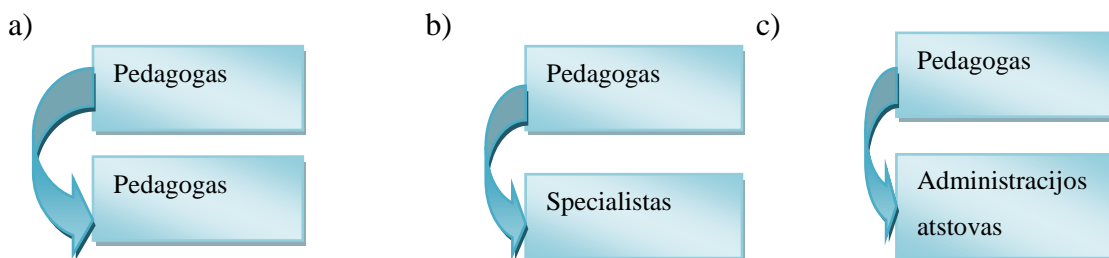
1.5 Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant vaiko gerovės, modeliai

Bendradarbiavimą galima traktuoti kaip ypatingą veiklos rūšį, kuomet ši veikla atliekama dalyvaujant keliems vykdytojams, valdymo subjektams, institucijoms, sistemoms ar net valstybėms (Puškorius, S., 2007). Bendradarbiavimo turinys priklauso nuo to, kas jame dalyvauja. Tačiau svarbu įvertinti ir suvokti, koks bendradarbiavimas taikomas kiekvienu konkrečiu atveju. Mokykloje galimi tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo scenarijai. Jie skiriasi savo darbo ypatumais bei tarpusavio sąveikos veiksniais. Bendradarbiavimo raiška yra pageidautinų veiklos rezultatų ir tiems rezultatams pasiekti panaudotų išteklių, indėlių, sąnaudų santykis (Puškorius, S., 2007). Bendradarbiavimo raiška priklauso nuo bendradarbiavimo tikslų ir uždavinių, nuo šiame procese dalyvaujančių, jų indėlio, motyvacijos. Sėkmingu bendradarbiavimu galima laikyti tokį, kuris leidžia pasiekti užsibrėžtų tikslų (Almonaitienė, J., et al., 2010).

Pedagogų tarpasmeninio bendradarbiavimo modelis. Pedagogų tarpasmeniniame bendradarbiavime labai svarbu pedagogo asmeninės savybės: jautrumas, noras padėti žmonėms. Pedagogams bendradarbiaujant atsiskleidžia jų, kaip pedagogų savybės, išryškėja jų santykiai su kitais žmonėmis, vertybės. Santykiai yra kuriami per mokytojo individualybę. Pedagogų tarpasmeninio bendradarbiavimo kokybinė plėtotė ir jos funkcionavimas priklauso nuo mokytojo asmeninių savybių (komunikabilumo, aktyvumo, kūrybingumo, taktiškumo, tolerantiškumo, empatiškumo ir t.t), teigiamo požiūrio į pedagoginio bendradarbiavimo sistemos plėtotę (Kontautienė, R., 2006).

Mokykloje svarbus kiekvienas vaikas. Siekiant užtikrinti vaiko gerovę, reikia siekti, kad jis jaustųsi reikšmingas ir saugus. Mokykla turi imtis priemonių ir būdų, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas – užtikrintas mokymo ir mokymosi sąlygos, įgalinančios įgyti kompetencijų ir gebėjimų spręsti problemas bei priimti sprendimus. (O.Merfeldaitė et al., 2014). Mokykla tampa atvira pokyčiams ir įvairovei, keičiasi pedagogo vaidmuo. Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas yra labai svarbus aspektas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje. Pedagogai turi pažinti ne tik save, bet ir vaikus, gebėti įvardinti savo vaidmenį mokykloje, gebėti bendrauti ir bendradarbiauti su kitais pedagogais, su grupe, komanda. Pedagogas vienas iš pirmųjų turi pastebėti kokias socialines, pedagogines problemas tenka spręsti vaikui. Siekdamas užtikrinti vaiko gerovę, pedagogas turi norėti ir gebėti derinti savo ir mokykloje dirbančių pedagogų, specialistų žinias, idėjas.

Siekiant užtikrinti pagalbą vaikui, reikia identifikuoti, suprasti ir nustatyti problemą. Pedagogas turi ieškoti būdų, kad galėtų gerai pažinti mokinį, jo aplinką, sėkmes ir nesėkmes. Išsiaiškinęs problemą, nustatęs jos sudėtingumo lygį pedagogas galės nuspręsti, kokia pagalba mokiniui reikalinga. Galimi tarpasmeninio bendradarbiavimo modeliai (žr. 1.5.1 pav.).

1.5.2 pav. Tarpasmeninio bendradarbiavimo modeliai

Pedagogų bendradarbiavimas su kitais pedagogais (a) vysta pastoviai, nuolat, kasdieninėje veikloje - prieš pamokas, po pamokų, per pertraukas, posėdžius, įvairių renginių metu ir panašiai (Rajeckas, 2004). Pedagogo su kitu pedagogu bendradarbiavimo reikšmė ir svarba yra neabejotina, nes jo dėka pedagogai gauna daug informacijos apie mokinius. Tarp pedagogas gali kreipti ir koreguoti mokinių elgesį, ugdymo procesą. Nuolatinis informacijos keitimasis leidžia pedagogams geriau pažinti mokinius, greičiau pastebėti pozityvius ir neigiamus pokyčius. Tai leidžia pedagogams greičiau, lengviau numatyti poveikio būdus.

Pedagogų bendradarbiavimas su specialistais (b) yra labai svarbus. Sėkmingas bendradarbiavimas yra svarbi visaverčio gyvenimo dalis, teigiamų emocijų šaltinis (Bitinas, B., Šidlauskienė, A., 2002). Mokyklos pedagogai numato konkrečius ugdymo tikslus, todėl specialistams darbas su mokiniais įmanomas ir prasmingas tik bendradarbiaujant su pedagogais. Pedagogų ir specialistų bendradarbiavimas yra abipusis: specialistai teikia pedagogams pageidaujamą pagalbą, pedagogai specialistus informuoja apie ugdymosi situaciją. Ja remiantis galima numatyti problemų sprendimo būdus.

Pedagogų bendradarbiavime su mokyklos administracija (c) labai svarbus administracijos, direktoriaus palaikymas. Administracija neturi kontroliuoti visą bendradarbiavimo proceso, tačiau ji yra svarbi, kai pastebi galimus sunkumus šioje srityje, palengvindamas bendradarbiavimą (Conoley, J.C., Conoley, C.W., 2010). Viena iš svarbiausių bendradarbiavimą skatinančių veiksnių yra administracijos palaikymas, pasitikėjimas ir bendradarbiavimo aplinkos kūrimas (Skučaitė, V., Karamazė, E. G., 2011)

Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas, siekiant vaiko gerovės, padeda greičiau perprasti situaciją, pasirinkti reikiamą sprendimą, veikti operatyviai, suprasti, kad jų pasirinkimas yra teisingas.

Pedagogams reikia sugebėti pasinaudoti sukaupta informacija, patirtimi, suderinus pedagogų tarpusavio veiklą siekti bendrų tikslų. Kai žmonės kasdien priversti dalytis informacija, išklaudyti vieni

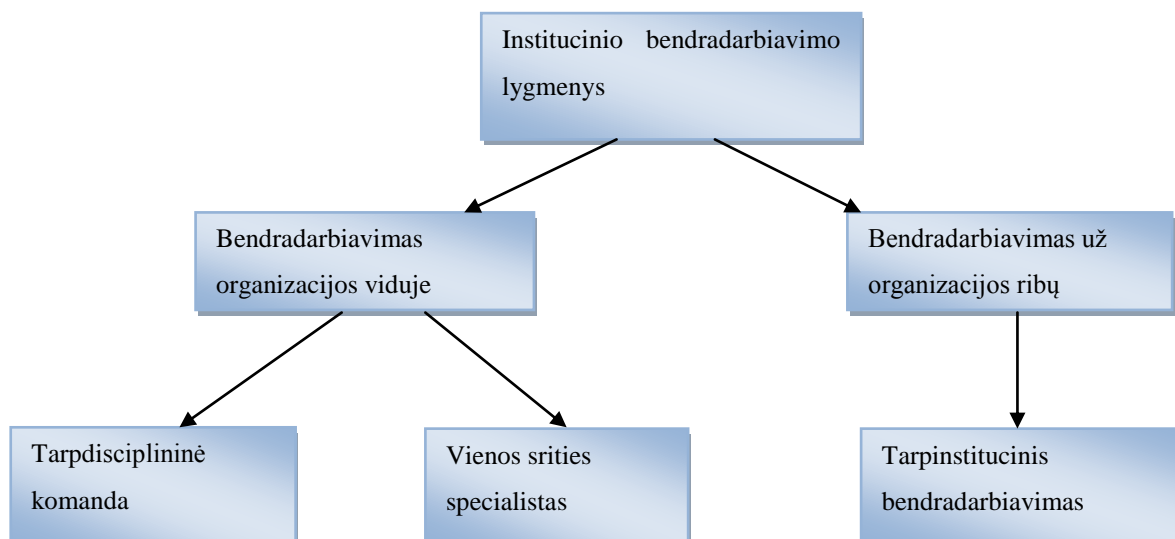
kitų idėjas, padėti vieni kitiems ir būti tarpusavyje pozityviai priklausomi, jie supranta, kad gali pasiekti bendrų tikslų (Kontautienė, R., 2010). Svarbu, kad visa informacija būtų tiksli. Taip pat pedagogai tarpusavyje bendradarbiaudami siekia, kad ir kiti teisingai suprastų, ką jiems norima perduoti. Tarpasmeninio bendradarbiavimo scenarijaus privalumas, tai puikus būdas inicijuoti vaiko problemos aptarimą:

- nedidelės laiko sąnaudos;
- neformalus ir paprastas bendradarbiavimas;
- užtikrintas ugdytinio anonimiškumą (jei to reikia);
- priimtinas kritinėse situacijose, kai reikia greitai priimti sprendimą.

Tarpasmeninio bendradarbiavimo scenarijus netinkamas, kai:

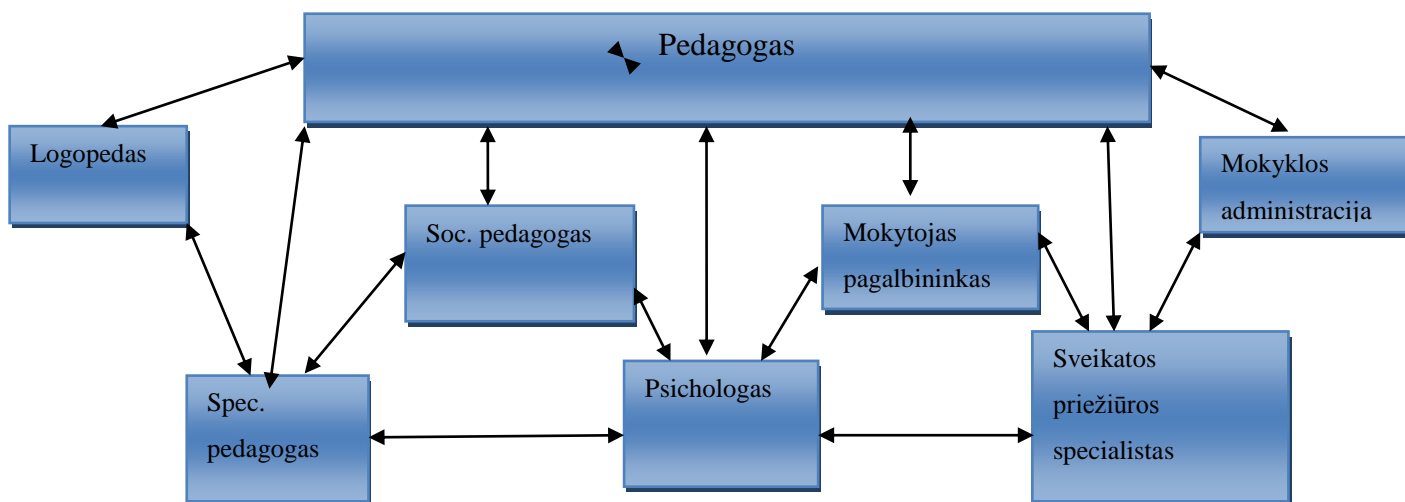
- Norima situaciją ar problemą pažinti visapusiškai;
- Kai vaikui reikalinga kompleksinė pagalba.

Pedagogų institucinio bendradarbiavimo modelis. Šiandieninėje mokykloje vaikų ir jaunimo problemos tampa vis sudėtingesnės, joms spręsti neužtenka tik pedagogų tarpasmeninio bendradarbiavimo. Mokykla turi surasti priemonių ir būdų, kaip sutelkti organizacijos narių energiją ir jų potencinius pajėgumus, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas – užtikrintos mokymo ir mokymosi sąlygos, įgalinančios įgyti kompetencijų ir gebėjimų spręsti problemas bei priimti sprendimus. (O.Merfeldaitė et al., 2014). Siekiant vaiko gerovės į socializacijos procesą turi būti įtraukti pedagogai, specialistai, institucijos, teikiančios pagalbą mokiniui. Todėl svarbu kalbėti apie institucinio bendradarbiavimo scenarijų. Institucinio bendradarbiavimo scenarijus yra svarbus, kai siekiant užtikrinti vaiko gerovę, reikia spręsti sunkias problemas. Jos kyla dėl įvairių priežasčių, reikalauja holistinio požiūrio į vaiką ir kompleksinės pagalbos (Buzaitytė – Kašalynienė J., Liaudginaitė – Zamalienė E., 2012). Siekiant užtikrinti vaiko gerovę jam teikiama kompleksinė pagalba, orientuota į individualius jo poreikius. Instituciniame bendradarbiavime svarbi kiekvieno pagalbos teikėjo atsakomybė, visų jų tinkama elgsena vienas kito atžvilgiu ir tikslų derinimas su kiekvienos institucijos tikslais (Misiukevičienė, O., Putauskienė, A., 2009). Instituciniame bendradarbiavime labai svarbu, kad institucijos ne tik išmanytų viena kitos veiklą, bet ir neperžengtų atsakomybės ribų. Siekiant vaiko gerovės, pagalba jam teikiama sudarant individualų planą, už kurio parengimą ir įgyvendinimą atsakingas vidinis ir/arba išorinis institucinis pagalbos vaikui tinklas (žr. 1.5.2.pav.).

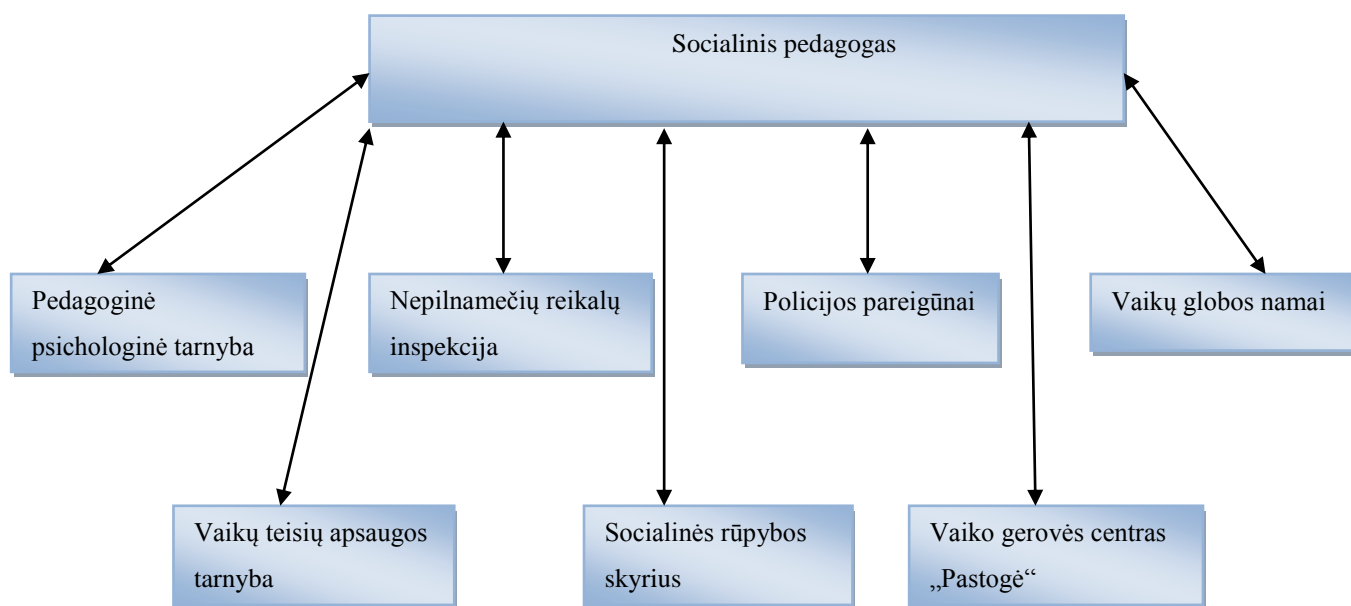
1.5.3 pav. Institucinio bendradarbiavimo lygmenys. (Pagal Carnwell, R., Buhanan, J., 2009)

Siekiant užtikrinti vaiko gerovę dažnai pakanka ir vidinio institucijų bendradarbiavimo. Bendradarbiavimas organizacijos viduje apibrėžiamas kaip vienos institucijos tos pačios ar skirtingų sričių specialistų bendradarbiavimas (Carnwell, R., Buhanan, J., 2009). Jei vienos institucijos specialistams pakanka kompetencijų jie gali vaikams suteikti visą reikiamą pagalbą (žr. 1.5.3.pav.).

1.5.4 pav. Institucinio bendradarbiavimo modeliai organizacijos viduje

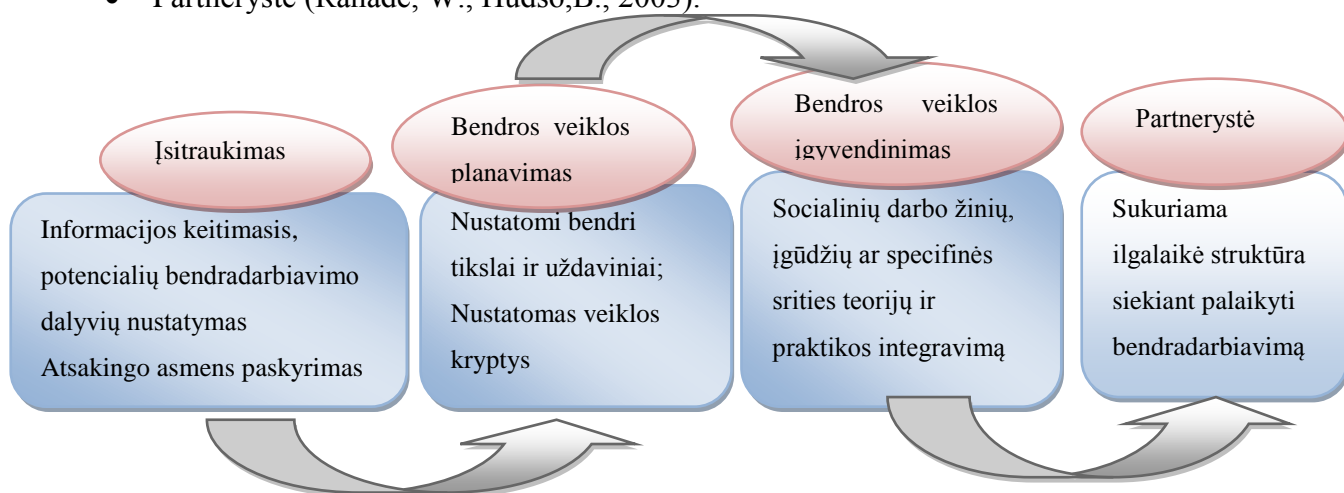
Bendra kelių organizacijų bendra veikla bei pastangos siekti bendrų užsibrėžtų tikslų vadinama išoriniu bendradarbiavimu (žr. 1.5.4.pav.). Instituciniame bendradarbiavime naudojamos formalios ir neformalios priemonės, kurios padeda užtikrinti vaiko gerovę, jo saugumą, pozityvų bendradarbiavimą mokykloje ir šeimoje. ar specialistas (pvz. soc.pedagogas) ar pedagogas inicijuoja bendradarbiavimą su išorės institucijomis?

1.5.5 pav. Institucinio bendradarbiavimo modeliai už organizacijos ribų

Siekiant užtikrinti vaiko gerovę, reikia siekti kad institucinis bendradarbiavimas būtų kuo efektyvesnis. Institucinis bendradarbiavimas yra procesas, susidedantis iš keturių etapų (žr. 1.5.5.pav):

- Įtraukimas;
- Bendradarbiavimas;
- Dalyvavimas;
- Partnerystė (Ranade, W., Hudso, B., 2003).

1.5.6 pav. Institucinio bendradarbiavimo etapai. (Pagal Ranade, W., Hudso, B., 2003)

Institucinis bendradarbiavimas, siekiant vaiko gerovės, įgalina institucijas apjungti pastangas, siekiant bendrų tikslų, o ne konkuruoti tarpusavyje. Institucinis bendradarbiavimas sutiekia daugiau

paslaugų, išvengiama fragmentiškumo, mažiau dubliuojamos įvairių institucijų teikiamos paslaugos, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Pedagogų institucinis bendradarbiavimas turi teigiamos įtakos sėkmingam prevencinių programų integravimui, efektyviam vaiko gerovės komisijos, švietimo pagalbos specialistų įsitraukimui įgyvendinant prevencines programas.

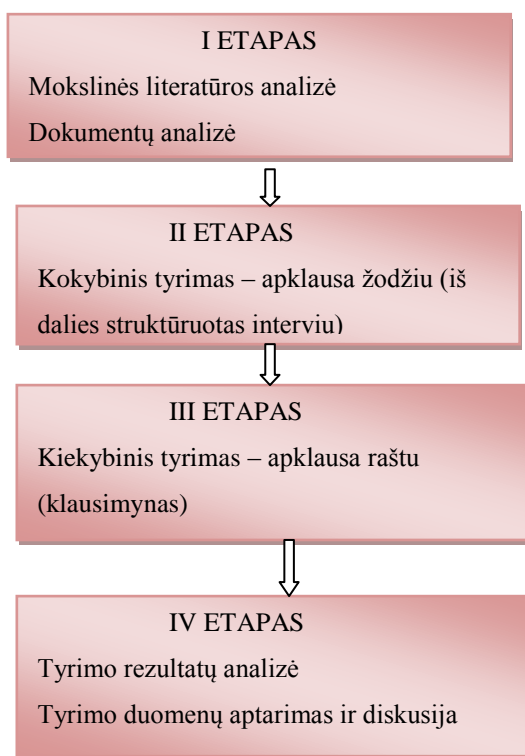
Apibendrinant, galima teigti, kad mokykloje gali vyrauti tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo modeliai. Tarpasmeninį bendradarbiavimą sudaro keli modeliai, kuomet pedagogui tenka bendrauti su kitais pedagogais, su administracija ir su mokykloje dirbančiais specialistais. Pedagogas dažnai pirmas identifikuoja mokinių problemas, todėl labai svarbu greičiau suprasti situaciją, priimti reikiamą sprendimą ir operatyviai jį spręsti. Tam tinkamiausias yra tarpasmeninio bendradarbiavimo modelis. Institucinis bendradarbiavimas turi kelis lygmenis: bendradarbiavimas su organizacijos viduje dirbančiais specialistais ir bendradarbiavimas su už organizacijos ribų veikiančiomis institucijomis. Institucinio bendradarbiavimo modelis yra svarbus, kai siekiant užtikrinti vaiko gerovę, reikia spręsti sunkias problemas.

Apibendrinant pirmąjį darbo skyrių galima teigti, jog pedagogo sąmoningas ir pakankamas dėmesys mokiniams, leidžia tikėtis, kad vaiko gerovė mokykloje bus užtikrinta. Mokiniai mokykloje patiria socialinių, psichologinių, mokymosi problemų. Joms spręsti būtinas kompleksinis sprendimas, vienijantis mokyklos pedagogus, specialistus, institucijas esančias už organizacijos ribų. Sprendžiant mokinių problemas reikia įvairių įgūdžių, žinių, patirties, todėl mokyklos pedagogų bendradarbiavimas (tarpasmeninis ir institucinis) padeda veiksmingiau siekti vaiko gerovės mokykloj, nei dirbant individualiai. Norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje, svarbu įgyvendinti prevencines programas, kurios leis užkirsti kelią nepageidaujantiems reiškiniams. Prevencinės programos turi būti planuojamos kryptingai, nuosekliai, sistemingai. Prevencinės veiklos neatsiejama pedagogų institucinio bendradarbiavimo dalis.

2. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĘ, TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Tyrimo dizainas

Pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo sėkmė, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, priklauso nuo daugelio veiksnių. Siekiant suprasti, kuris bendradarbiavimas – tarpasmeninis ar institucinis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę yra veiksmingesnis, reikalingas teoriškai ir empiriškai pagrįstas tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo tyrimas. Tyrimo etapai pristatomi 2.1.1.paveiksle.

2.1.1 pav. Pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, tyrimo etapai

Atliekant tyrimą remtasi mokslinių tyrimų metodologijoje aprašomu sisteminių požiūriu į mokslinį tyrimą, kai tarpusavyje derinami ir integruojami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai (Kardelis, K., 2002). Derinant skirtingus metodus, siekiama pažvelgti į problemą iš įvairių pusių (J.Mason, J., 2000).

I etape analizuojant mokslinę literatūrą siekiama paaikškinti bendradarbiavimo sampratą, pateikiami tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo ypatumai norint užtikrinti vaiko gerovę

mokykloje. Siekiant atskleisti vaiko gerovės komisijos vaidmenį, nustatyti specialistų funkcijas mokykloje taikyta dokumentų analizė.

II etape pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, norint užtikrinti vaiko gerovę, raiškai atskleisti pasirinktas kiekybinio tyrimo metodus apklausa raštu. Kiekybinio tyrimo metodu norima įvertinti pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą, tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, vyraujančias problemas, bendradarbiavimo veiklos sritis.

III etape norint atskleisti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, pasirinktas kokybinio tyrimo metodus iš dalies struktūruotas interviu. Interviu metodu norima sužinoti specialistų nuomonę apie Vaiko gerovės komisijos darbą, jo organizavimą, į mokinių problemų mokykloje sprendimą, bendradarbiavimą prevencinių programų vykdumą.

IV etape analizuojami gauti tyrimo duomenys, jie apibendrinami. Vyksta tyrimo diskusija ir formuojamos išvados. Remiantis išvadomis formuojamos rekomendacijos.

Norint nustatyti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant vaiko gerovės, modelius, pasirinktas atvejo tyrimas X mokykloje. Atvejo tyrimo strategija pasirinkta todėl, kad X mokykla sudarė galimybę tirti tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje. Atvejo tyrimo metodus atskleidžia išsamią kontekstinę analizę, priklausančią nuo X mokykloje esamų įvykių, sąlygų, pedagogų tarpusavio bendradarbiavimo, kuriant vaiko gerovę. Manoma, kad šis tyrimas padės atskleisti tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos vaiko gerovės srityje ypatumus. Tai leis įvertinti tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje privalomus ir trūkumus, o juos išanalizavus, leis padidinti bendradarbiavimo veiksmingumą.

Tyrimo etika. Tyrimas atliktas realizuojant tokius tyrimo etikos principus (Kardelis, K. 2002):

- Konfidencialumo principas – tai reiškia, kad tyrėjas laikys paslapyje viską apie asmenį, pateikęs jam informaciją. Respondentų atsakymai ir visa su tuo susijusi informacija bus prieinama tik tyrėjui.
- Privatumo principas – kiekvienas respondentas turi teisę patys spręsti, kada ir kur, kokiomis aplinkybėmis išsakys savo nuomonę, pažiūras ar nieko nesakys. Bet koks informacijos sklaidymas, negavus tiriamųjų sutikimo, pažeidžia privatumo principą.
- Anonimiškumo principas – kiekvieno tyrėjo pareiga yra saugoti dalyvių bei tyrimo duomenų anonimiškumą. Tyrimo dalyvių apsisprendimo teisės principas. Tyrimo dalyvis turi teisę sutikti arba nesutikti dalyvauti tyrime. Dalyvis turi teisę pasirinkti informacijos, kuria nori dalintis, kiekį ir pobūdį.

2.2. Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo apklausos raštu metodika

Siekiant atsakyti į užsibrėžta darbo tikslą, išspręsti išsikeltus tyrimo uždavinius buvo pasirinktas apklausos raštu metodas, parengtas klausimynas. Diagnostinę priemonę, vadinamą klausimynu, sudaro teiginių, situacijų pavadinimų, klausimų, jiems priskiriamų atsakymų sąvadas (Bitinas, B., 2006). Parengtas tyrimo klausimynas susideda iš trijų dalių – įvado, demografinės dalies, pagrindinių tyrimo klausimų dalies.

Įvade kreipiamasi į X mokyklos pedagogus, kuriems pristatoma, paaiškinama, kokia baigiamojo magistrinio darbo tema ir prašoma jų išreikšti savo nuomonę analizuojamu klausimu. Įvade taip pat pateikiama instrukcija, kaip atsakyti į klausimyno klausimus, nurodoma kam grąžinti užpildytą klausimą.

Antrą klausimyno dalį sudaro socialiniai demografiniai klausimai. Šioje dalyje pateiktais klausimais norima sužinoti amžių, pedagoginę kvalifikaciją, pedagoginio darbo stažą, kokio dalyko mokytojas yra ir kt. Šie duomenys svarbūs nagrinėjant pedagogų tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Trečią klausimyno dalį sudaro 3 teminiai klausimų blokai, skirti nustatyti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant vaiko gerovės, scenarijus. Atlikus mokslinės literatūros analizę išskirti trys teminiai klausimų blokai:

- Vaiko gerovės kūrimas;
- Tarpasmeninis bendradarbiavimas;
- Institucinis bendradarbiavimas.

Šioje klausimyno dalyje vyrauja uždaro tipo klausimai – teiginiai. Teiginiams įvertinti naudojama Likerto skalė. Naudojant šį vertinimą, yra pateikiama tam tikra grupė teiginių apie tiriamą objektą. Respondentams pateikiami pozityvūs ir negatyvūs teiginiai. Respondentas nurodo savo sutikimo ar nesutikimo su kiekvienu teiginiu laipsnį penkiabalėje skalėje. Šiame tyrime kriterijais pasirinkti mokslinės literatūros ir dokumentų analizės metu išskirti veiksniai, turintys įtakos pedagogų tarpasmeniniam ir instituciniam bendradarbiavimui, siekiant užtikrinti vaiko gerovę (žr. 2.2.1 lentelė).

2.2.1 lentelė. Tyrimo charakteristikos ir kriterijai

Charakteristikos	Tyrimo kriterijai
Vaiko gerovės kūrimas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Problemos, kurias patiria mokiniai ✓ Prevencinių programų vykdymas ✓ Ko siekiama, vykdant prevencines programas

	mokykloje
Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bendradarbiavimas ✓ Tarpasmeniniai santykiai su kitais pedagogais ✓ Veiklos sritys, kuriose vyksta pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas
Pedagogų institucinis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pedagogų bendradarbiavimo veiklos sritys, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, su institucijomis organizacijos viduje ✓ Pedagogų bendradarbiavimo veiklos sritys su institucijomis už organizacijos ribų ✓ Institucinio bendradarbiavimo vertinimas

Remiantis atlikta mokslinės literatūros analize, kiekvienas kriterijus išreiškiamas indikatoriais. Indikatoriai (lot. indicator – rodytojas) – prietaisas, mechanizmas stebimo objekto būsenai, kiekybinei ar kokybinei charakteristikai atvaizduoti žmogui suvokiamą formą (Tarptautinis žodžių žodynas, 2009). Vaiko gerovės kūrimo mokykloje kriterijai ir indikatoriai pristatomi 2.2.2.lentelėje..

2.2.2 lentelė. Charakteristikos „Vaiko gerovės mokykloje kūrimas“ kriterijai ir indikatoriai

Kriterijai	Indikatoriai
Problemos, kurias patiria mokiniai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokinių mokymosi problemos ✓ Pamokų nelankymo problemos ✓ Mokinių elgesio problemos ✓ Patyčių problemos ✓ Smurto problemos ✓ Sveikatos problemos ✓ Konfliktų su pedagogais problemos ✓ Alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemos
Prevencinių programų vykdymas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ „Žipio draugai“ ➤ „Obuolio draugai“ ➤ „Antras žingsnis“ ➤ LIONS QUEST ➤ „Mentorystė“ ➤ „Gyvai“ ➤ „Savu keliu“ ➤ STEP ➤ OLWEUS ➤ „Saugok ir gerbk mane“ ➤ „Taiki mokykla“
Ko siekiama,	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Užkirsti kelią neigiamiems reiškiniams atsirasti mokykloje ir joje plėtotis

vykdant prevencines programas mokykloje	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Susilpninti ir /arba panaikinti socialinės rizikos veiksnius ➤ Ugdyti mokinių asmeninius ir socialinius įgūdžius ➤ Siūlyti ugdymo alternatyvas ➤ Tobulinti mokytojų kvalifikaciją ➤ Šviesti mokinių tėvus ir bendruomenę
--	--

Siekiant išsiaiškinti, kokiose prevencinėse programose dalyvauja mokyklos bendruomenė, antroje klausimyno dalyje respondentų paprašyta aštuntame klausime pažymėti tinkamus atsakymus.

Pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, pasirinkti kriterijai ir indikatoriai (žr. 2.2.3pav.).

2.2.3 lentelė. Charakteristikos „Pedagogų tarpasmeninio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę“ - kriterijai ir indikatoriai

Kriterijai	Indikatoriai
Bendradarbiavimas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gebėjimas siekti bendro darbo rezultato ➤ Dalijimasis su darbu susijusia informacija ➤ Dalijimasis su darbu susijusia atsakomybe ➤ Veiksmų atlikimas drauge ➤ Darbas grupėse teikiant paramą vienas kitam ➤ Tai būdas išreikšti save ➤ Dalijimasis patirtimi ➤ Tai bendras problemos sprendimas ➤ Ieškoma naujų galimybių ➤ Skatina tobulėjimą
Tarpasmeniniai santykiai su kitais pedagogais	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Visada galiu kreiptis pagalbos į savo kolegas ➤ Kolegos visada pasiruošę padėti ➤ Mano nuomonė svarbi kitiems pedagogams ➤ Mokykloje yra palanki bendradarbiavimo atmosfera ➤ Pedagogai sugeba būti vienas kitam atviri ➤ Pedagogai paiso vienas kito poreikių ir interesų ➤ Pedagogai bendradarbiauja tarpusavyje ➤ Pedagogai puikiai sutaria ➤ Tarp pedagogų nėra priešiška nusiteikusių grupių ➤ Mūsų bendruomenėje toleruojama nuomonių įvairovė ➤ Kolegos mane visada pastebi ir šiltai sutinka ➤ Jaučiuosi pripažintas ir vertinamas kitų pedagogų ➤ Mūsų kolektyve pedagogai nesistengia bendradarbiauti

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bendradarbiaudama su pedagogais jaučiu nuolatinę įtampą ➤ Mokykloje vyrauja aukšta bendradarbiavimo kultūra ➤ Man malonu dirbti su kitais pedagogais ➤ Mokykloje yra nepasitikėjimą keliančių pedagogų ➤ Apkalbos bendruomenėje pasitaiko dažnai ➤ Tarp pedagogų vyrauja konkurencija
Veikos sritys, kuriose vyksta pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sprendžiant mokinių pamokų nelankymo priežastis ➤ Sprendžiant mokinių mokymosi sunkumus ➤ Sprendžiant rizikos grupei priklausančių mokinių problemas ➤ Sprendžiant mokinių netinkamo elgesio problemas ➤ Aptariant pagalbos mokiniams būdus ir priemones ➤ Dalyvaujant ugdymo įstaigos specialiojo ugdymo komisijoje ➤ Vykdam projektinę veiklą ➤ Sprendžiant patyčių paplitimo priežastis ➤ Sprendžiant psichotropinių medžiagų vartojimo priežastis ➤ Įgyvendinant prevencines programas ➤ Vykdam metodinę veiklą

Pedagogų institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, kriterijai ir indikatoriai (žr. 2.2.4pav.).

2.2.4 lentelė. Charakteristikos „Pedagogų institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę“ - kriterijai ir indikatoriai

Kriterijai	Indikatoriai
Pedagogų bendradarbiavimo veiklos sritys, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, su institucijomis organizacijos viduje	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mokinių mokymosi problemos ✓ Mokinių pamokų nelankymo problemos ✓ Patyčių problemos ✓ Smurto problemos ✓ Sveikatos problemos ✓ Konflikto su pedagogais problemos ✓ Mokinių elgesio problemos ✓ Alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemos
Pedagogų bendradarbiavimo veiklos sritys su institucijomis už organizacijos ribų	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Keičiamasi informacija apie mokinių problemas ➤ Konsultuojamasi dėl dokumentų ➤ Organizuojami bendri renginiai mokiniams ➤ Vykdoma bendra projektinė veikla
Institucinio bendradarbiavimo vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kaip vertinate bendradarbiavimą su institucijomis už organizacijos ribų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, darbą ✓ Jūsų nuomonė apie specialistų darbą

	✓ Kaip vertinate Vaiko gerovės komisijos darbą
--	--

Siekiant sužinoti, kaip pedagogai vertina institucinį bendradarbiavimą, antroje klausimyno dalyje, šešioliktame ir septynioliktame klausime respondentų paprašyta pažymėti vieną iš keturių atsakymų ir savo atsakymą pagrįsti.

2.3.Mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti vaiko gerovę apklausos žodžiu (iš dalies struktūruoto interviu) metodika

Interviu apibrėžiamas, kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis (šiuo atveju pokalbis suprantamas kaip interviu technika ir neišskiriamas kaip atskiras tyrimo metodas), kurio tikslas - gauti būtiną tyrimo uždaviniams informaciją (Kardelis.K., 2002). Interviu yra pagrindinis duomenų rinkimo metodas, nepaisant pasirinktos strategijos (Rupšienė, L., 2007). Kaip teigia I. Luobikienė (2004), interviu yra labai geras suvokimo, reikšmių, situacijų apibrėžimo ir realybės konstravimo (aiškinimo) būdas.

Siekiant atskleisti pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas - iš dalies struktūruotas interviu. Interviu siekiama suvokti informantų patirtį, sužinoti nuomones tiriamuoju klausimu, kurias jie išsako savais žodžiais (Rupšienė, L., 2007).

Iš dalies stuktūruoto interviu tyrimu siekta, kad Vaiko gerovės komisijos nariai iš savo patirties atskleistų, kaip vyksta bendradarbiavimas tarp pedagogų; koks bendradarbiavimo modelis yra priimtinesnis, veiksmingesnis; su kokiomis problemomis susiduria, bendradarbiaujant su kitais pedagogai; su kokiais partneriais bendradarbiauja; kokios problemos sprendžiamos, norint užtikrinti vaiko gerovę. Ruošiantis tyrimui buvo iš anksto numatytos temos, problemos, kurias tyrimo metu norėta su tyrimo dalyviais aptarti (žr. 2.3.1. lentelė).

2.3.1 lentelė. Interviu klausimų pagrindimas

Klausimas	Klausimo pagrindimas
1. Papasakokite apie veiklą Vaiko gerovės komisijoje (VKG)? (Kaip planuojamos veiklos? Kaip jos organizuojamos? Kaip jos vykdomos?)	Šiuo klausimu norima išsiaiškinti, kokia veiklą asmuo vykdo vaiko gerovės komisijoje? Koks bendradarbiavimas vyrauja planuojant, organizuojant veiklą VKG.
2. Papasakokite, kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje?	Šiuo klausimu norima užsiaiškinti, kaip bendradarbiavimą, kaip procesą, supranta vaiko gerovės komisijos nariai. Taip pat norima išsiaiškinti, kaip vyksta bendradarbiavimas VKG? Ar jis vyksta tik komisijos viduje ar ir išorėje su

	mokyklos pedagogais.
3. Koks yra jūsų, kaip VKG nario vaidmuo, užtikrinant vaiko gerovę mokykloje?	Norima išsiaiškinti, kaip VKG nariai supranta savo pareigyles, kokias atlieka funkcijas, kad užtikrintų vaiko gerovę mokykloje?
4. Papasakokite, kaip Jūs bendradarbiaujate su mokyklos pedagogais spręsdami vaikų problemas? Kas inicijuoja bendradarbiavimą?	Šiuo klausimu norima išsiaiškinti, kokie bendradarbiavimo metodai, būdai yra taikomi bendradarbiaujant su pedagogais. Šis klausimas padės išsiaiškinti, nuo ko priklauso, kas yra bendradarbiavimo iniciatorius.
5. Kas padeda/ trukdo bendradarbiavimui su pedagogais?	Šiuo klausimu norima išsiaiškinti kokias problemas sprendžia šios komisijos nariai bendradarbiaujant su pedagogais? Kaip tos problemos dažniausiai sprendžiamos?
6. Papasakokite, koks bendradarbiavimas, tarpasmeninis ar institucinis, jums priimtinesnis? Kodėl ?	Šiuo klausimu norima išsiaiškinti kuris bendradarbiavimo modelis yra veiksmingesnis, užtikrinant vaiko gerovę mokykloje.
7. Papasakokite, kokiose prevencinėse programose jūs dalyvaujate?	Šiuo klausimu norima išsiaiškinti, kokios prevencinės programos vykdomos mokykloje. Ar vyksta bendradarbiavimas tarp VKG ir mokyklos pedagogų organizuojant prevencinius renginius.
8. Papasakokite, kaip vyksta bendradarbiavimas su socialiniais partneriais? Kas inicijuoja šį bendradarbiavimą?	Šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, su kokiais partneriais dažniausiai vyksta bendradarbiavimas. Kokios problemos sprendžiamos, norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje.
9. Papasakokite, kaip galima tobulinti bendradarbiavimą, norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje?	Šis klausimas padės išsiaiškinti, ar tobulinama bendradarbiavimo sistema, ar teikiami pasiūlymai, jai tobulinti.

Iš dalies struktūruoto interviu duomenys buvo įrašyti į diktofoną, prieš tai gavus tyrimo dalyvių žodinį sutikimą. Duomenys buvo renkami 2016 m. balandžio mėnesį. Gauti interviu duomenys vėliau buvo transkribuojami. Interviu vyko respondentų darbo vietoje. Tyrimo metu apklausiami informantai noriai bendravo su tyrėju, reiškė savo emocijas ir nuomonę, atsakė į visus pateiktus klausimus. Interviu vidutiniškai truko apie 25 - 50 minučių.

Tyrimo imtis. Tyrimo imties sudarymui buvo pasirinkta patogioji imtis, kai pats tyrėjas nusprendžia, kokius respondentus atsirinkti (Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydzūnaitė, V., 2008). Pasinaudojus patogiosios imties būdu, buvo apklausti 6 respondentai.

3. MOKYKLOS PEDAGOGŲ TARPASMENINIO IR INSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKOS, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO GEROVĖ, TYRIMAS

3.1. Tyrimo rezultatų analizė

3.1.1. Tyrimo aplinka

Tyrimui pasirinkta X mokykla. Mokykla įkurta daugiau kaip prieš keturiasdešimt metų. Mokykloje vykdoma priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo ir neformaliojo vaikų švietimo programos. Mokyklos aplinka yra modernizuota, įgyvendinant ES Sanglaudos fondo ir LR valstybės biudžeto lėšomis, dalyvaujant projektuose „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Mokyklų tobulinimo programoje plus“. Projektų metu šiuolaikiškai renovuotas mokyklos pastatas, modernizuoti mokomieji kabinetai, įdiegtos pažangiausios interaktyvių technologijų mokymo priemonės, estetizuota mokyklos vidaus aplinka.

Mokykla – atvira organizacija, bendraujanti ir bendradarbiaujanti su kitomis ugdymo įstaigomis. Nuo pat mokyklos įkūrimo iki šių dienų išlaikė gražią tradiciją – moksleivių dainavimas mokyklos choruose. Mokykloje įkurtas muziejus. Jame kaupiama įvairi literatūra, įamžinti mokyklos renginiai, šventės. Mokyklos muziejus įtrauktas į Lietuvos mokyklų muziejų katalogą. Mokykla turi savo atributiką – herbą ir vėliavą. Mokyklos atributiką kūrė mokiniai. Prie mokyklos atributikos galima priskirti ir uniformą.

Pagrindinės mokyklos prioritetinės veiklos kryptys:

- Mokinių kompetencijų, padedančių atskleisti individualius gebėjimus ir didinančius savarankišką asmens bei mokymuisi visą gyvenimą, ugdymas.
- Ugdymo turinio kokybės tobulinimas užtikrinant ugdymo turinio kaitą atitinkančius šiuolaikinius reikalavimus.
- Modernios bazės, būtinos efektyviam ugdymo proceso organizavimui, kūrimas.
- Mokyklos bendruomenės narių, kaip bendradarbiaujančios ir besimokančios bendruomenės partnerystės kūrimas.

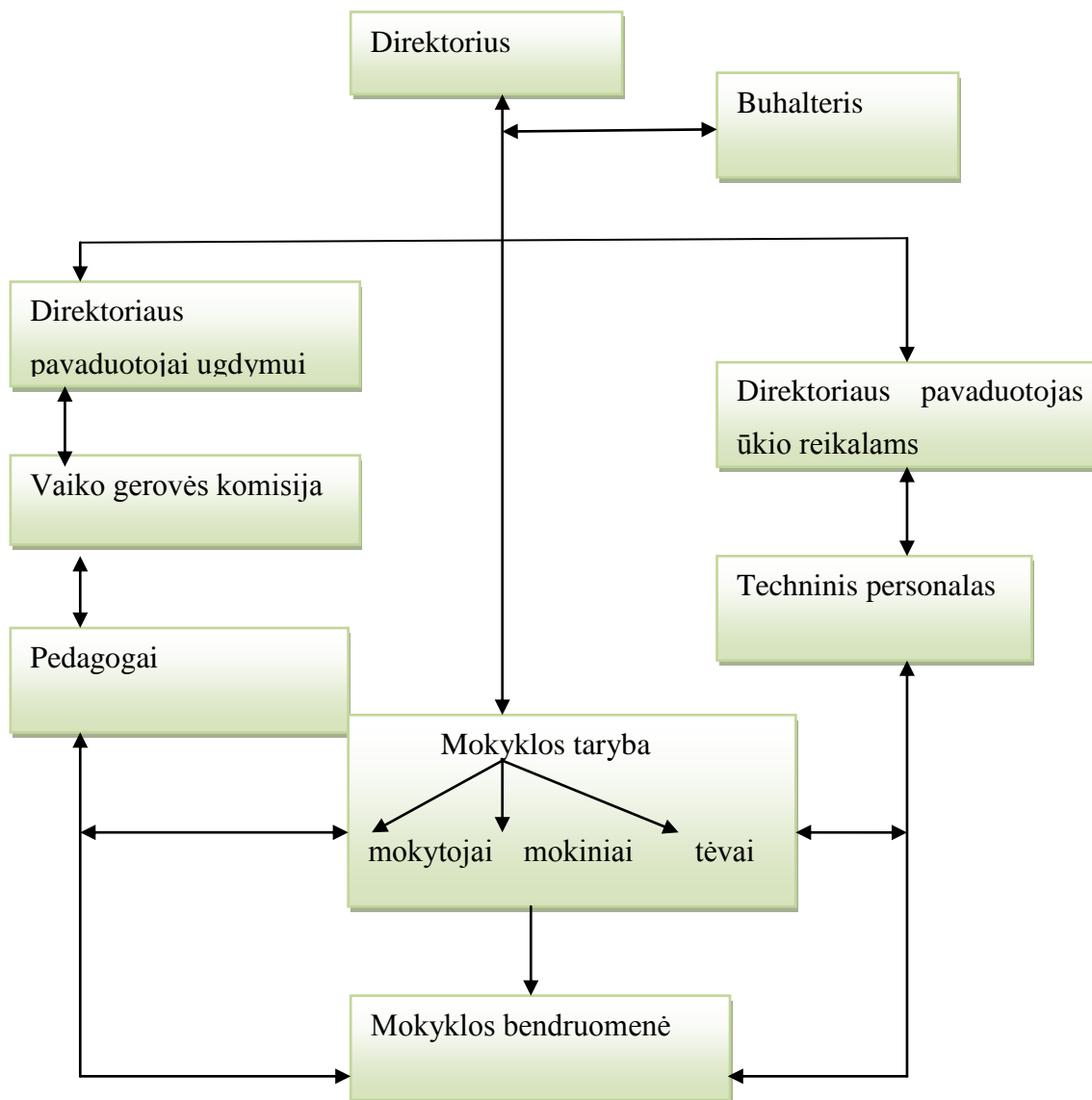
Mokyklos vizija

Atvira kaita ir naujovėms, besimokanti mokykla, kurioje jaučiasi ir siekia efektyvių ugdymo rezultatų skirtingų gebėjimų ir socialinių sluoksnių vaikams, čia ir dabar patiriantys sėkmę. Tai mokykla, puoselėjanti tradicijas, ugdanti patriotišką, atvirą pasauliui žmogų.

Mokyklos misija

Teikti nustatytus standartus atitinkančią ir į mokinių poreikius ir gebėjimus orientuotą kokybišką priešmokyklinį, pradinį ir pagrindinį išsilavinimą, ugdyti mokantį mokyti ir pasiruošusį sėkmingai tęsti mokymąsi.

Pagrindiniai darbo principai, vertybės yra dėmesys kiekvienam bendruomenės nariui; savigarba ir pagarba kitiems; konfidencialumas, kultūringumas, teisingumas; darbštumas, kūrybiškumas, pakantumas ir atsakomybė. Mokyklos valdymo schema (žr. 3.1.1.1.pav.).

3.1.1.1 pav. X mokyklos valdymo schema

2016 m. sausio 1 d. mokykloje dirbo 55 pedagogai: 2 mokytojai ekspertai, 18 mokytoju metodininkų, 29 vyr. mokytojai, 6 mokytojai. Mokykloje mokosi 504 mokiniai. Socialinės rūpybos skyrius stebi 7 šeimas. 2016 m. sausio 1 dienai mokykloje mokėsi 13 mokinių, kuriems yra nustatyti dideli specialieji ugdymosi poreikiai, 18 mokinių nustatyti vidutiniai specialieji ugdymosi poreikiai. 82 mokiniai turi kalbėjimo ir kalbos sutrikimus.

2012 m. mokykloje įkurta Vaiko gerovės komisija. Vaiko gerovės komisijos grupės narius skyrė mokyklos direktorius. Vaiko gerovės komisija yra skiriama į tris padalinius:

- 1. Lankomumo ir elgesio prevencijos darbo grupė.** Šią darbo grupę gali sudaryti ir mokytojai, nepriklausantys Vaiko gerovės komisijai.

2. **Specialiojo ugdymo grupė.** Šią grupę sudaro specialistai: spec. pedagogas, soc. pedagogas, logopedas, psichologas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.
3. **Socialinės ir psichologinės paramos mokiniams grupė.** Šią darbo grupę sudaro soc. pedagogas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas ir mokytojas, nepriklausantis Vaiko gerovės komisijai. Šios darbo grupės nariai organizuoja pasitarimus, kai mokykloje yra ekstremali socialinė – psichologinė situacija.

1.1.2. Dokumentų analizė

Mokyklos veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimai, Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais ir „Reikalavimų valstybinių ir savivaldybių mokyklų nuostatams pagrindu parengtais įstaigos dokumentais. Pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys mokyklos veiklą:

1. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011 m. kovo 17d. Nr. XI-1281), kurio pagrindinis tikslas suteikti asmeniui visaverčio gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Lietuvos švietimo sistemos sandara apima ir švietimo pagalbą :
 - profesinį orientavimą;
 - psichologinę pagalbą;
 - socialinę pedagoginę pagalbą;
 - specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą;
 - sveikatos priežiūrą mokykloje;
 - konsultacinę ir kt.
2. Valstybinės švietimo strategija 2013 – 2022 (2013 m.), kurioje numatyta užtikrinti vaiko gerovę, teikti veiksmingą pedagoginę ir psichologinę pagalbą mokiniams, patiriantiems mokymosi sunkumų.
3. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI – 2015).
4. Bendrieji ugdymo planai 2013 – 2014 m.m. ir 2014 -2015m.m. (pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo programos
5. Aprūpinimo mokymo priemonėmis dokumentai.2012 m. gruodžio 3 d. Lietuvos respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Nr. A1- 547 įsakyme “Dėl vaiko gerovės 2013 – 2018 m programos“ pagrindiniai uždaviniai yra:

- ✓ Organizuoti ir teikti prevencines paslaugas vaikui ir šeimai, kurios sudarytų galimybes vaikui augti šeimoje;
- ✓ didinti galimybes tėvų globos netekusiam vaikui grįžti į savo šeimą arba būti globojamam šeimoje, šeimynoje ar įvaikintam ir pasiręngti savarankiškam gyvenimui visuomenei;
- ✓ tobulinti specialistų, dirbančių vaiko gerovės srityje, kvalifikaciją;
- ✓ stiprinti vaikų teisių apsaugos sistemą;
- ✓ plėsti tarpinstitucinį ir tarptautinį bendradarbiavimą;
- ✓ vykdyti vaiko gerovės stebėseną.

2011m. balandžio 11 d. Lietuvos respublikos ir mokslo ministerijos Nr. V – 579 įsakyme „Dėl vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ numatyta, kad pagrindinė komisijos paskirtis – organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, teikti švietimo pagalbą, kurti saugią ir palankią vaiko ugdymuisi aplinką, pritaikyti švietimo programas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas.

Specialiųjų poreikių mokiniams švietimo pagalba skiriama vadovaujantis 2012 m. rugsėjo 30 d. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro Nr. V – 1775 įsakymu „Dėl mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašas“, kuriame numatyta, kad mokinio įvertinimą atlieka :

- Mokyklos vaiko gerovės komisija;
- Pedagoginė psichologinė tarnyba;
- Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras;
- Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras;
- Švietimo ir mokslo ministerijos Specialiosios ir psichologijos centras.

Vaiko gerovės komisija X mokykloje, kiekvienų mokslo metų pabaigoje planuoja VKG komisijos veikla, patvirtina veiklos planą. Prioritetinės VKG veiklos kryptys: specialusis ugdymas, mokinių lankomumas, elgesys, socialinė parama.

X mokyklos Vaiko gerovės komisija siekdama užtikrinti vaiko gerovę, yra patvirtinusi lankomumo ir drausminimo sistemą, kurioje numatytos prevencinės priemonės vaikų daromiems pažeidimams. Taip pat, kad vaikai mokykloje jaustųsi saugūs, mokyklos VKG inicijavusi X mokyklos mokinių elgesio taisykles su skatinimo ir drausminimo priemonių sistema.

Vaiko gerovės komisija X mokykloje yra nustačiusi kreipimosi pagalbos į mokykloje dirbančius specialistus, sprendžiant su mokiniais iškilusias problemas, tvarkos aprašą.

Siekiant užtikrinti vaiko gerovę, X mokykla įgyvendina Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro kartu su partneriais vykdomo projekto „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas“

ankstyvosios prevencijos programas „Žipio draugai, „Obuolio draugai“, vaiko emocinio ugdymo programą „LIONS QUEST“. Projektas buvo finansuojamas pagal 2007 – 2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ įgyvendinimo VP1 – 23 – ŠMM – 04 – v priemonę.

Kuriant vaiko gerovę X mokykloje, yra priimtas tėvų informavimo ir švietimo planas, kurio pagrindinis tikslas nuosekliai plėtoti socialinį ir emocinį ugdymą, efektyvinti tėvų (globėjų) bendradarbiavimo, informavimo bei švietimo sistemą mokykloje.

Siekiant padėti mokiniui mokytis ir bręsti kaip asmenybei, X mokykloje yra sukurta mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka.

3.1.3. Apklausoje raštu duomenų analizė

Demografinės tyrimo imties charakteristikos (žr. 3.1.3.1 lentelė)

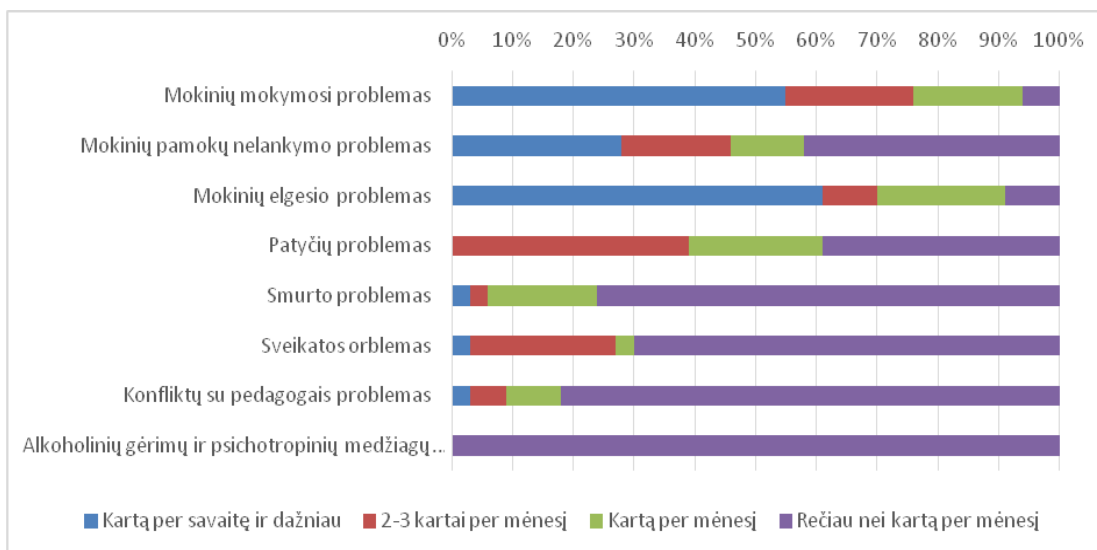
3.1.3.1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal demografinius rodiklius

Pasiskirstymas pagal amžių		Pasiskirstymas pagal pedagoginę kvalifikaciją		Pasiskirstymas pagal pedagoginį darbo stažą		Pasiskirstymas pagal koncentrus	
25-35 m.	5	Mokytojas	3	Iki 5 metų	0	I – IV kl. mokytojai	V – X kl. mokytojai
35-45 m.	7	Vyr. mokytojas	17	6-10 metų	3	13	20
45-60 m.	18	Mokytojas metodininkas	13	11-15 metų	4	*	*
60 m ir daugiau	3	Mokytojas ekspertas	0	16-20 metų	2	*	*
*	*	*	*	20 ir daugiau	24	*	*

Apklausoje raštu dalyvavo 33 X mokyklos nariai (respondentai). Kaip matyti iš 3.1.3.2 lentelėje pateiktų duomenų, tyrime dalyvavo nuo 45 iki 60 metų amžiaus dalyviai. Daugiau kaip pusė (17) tyrime dalyvavusių respondentų turi vyresniojo mokytojo arba mokytojo metodininko kvalifikaciją. 17 apklaustųjų yra įgiję vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 13 apklaustųjų turi mokytojo metodininko kvalifikaciją. 72 proc. respondentų turi 20-ies ir daugiau metų pedagoginio darbo stažą. Apklausoje dalyvavo 13 pradinių klasių ir 20 yra dalyko mokytojų.

Tyrimas buvo atliekamas 2016 m. balandžio mėnesį X mokykloje. Tyrimui pasirinktos dvi tyrimo dalyvių grupės: pradinių klasių mokytojai ir dalyko mokytojai.

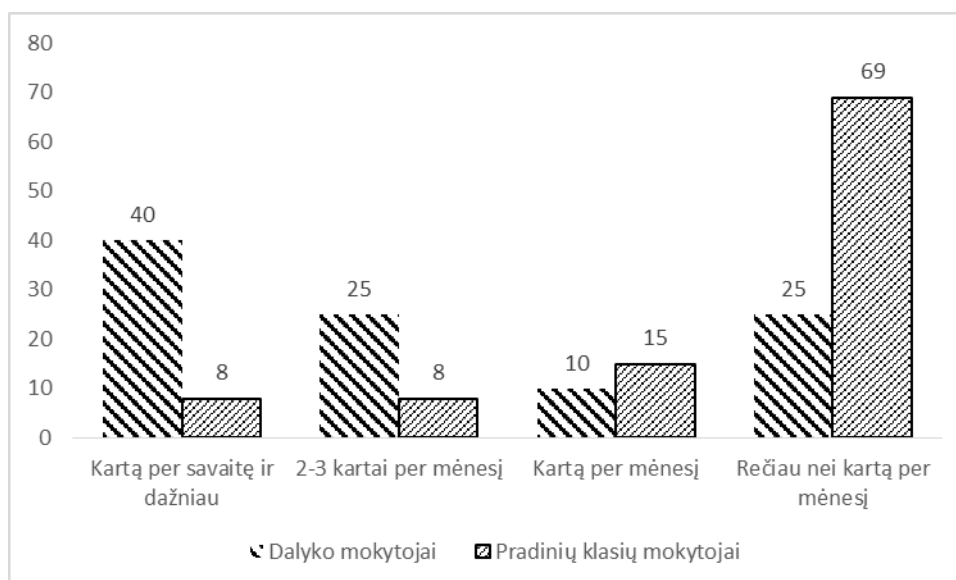
Vaiko gerovės mokykloje kūrimas. Siekiant išsiaiškinti, kokias mokinių problemas tenka spręsti pedagogams, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, respondentams buvo užduotas klausimas: „**Kokias mokinių problema Jums tenka spręsti?**“ (žr. 3.1.3.1 pav.).

3.1.3.1 pav. Mokinių problemos

Analizuojant mokymosi problemas, išryškėjo, kad pradinių klasių mokytojams (54 proc.) ir dalyko mokytojams (50 proc.), tenka jas spręsti dažniau, nei kartą per savaitę. Lyginant pradinių klasių mokytojų ir mokytojų, dirbančių dalykinėje sistemoje respondentų grupėse gautus atsakymus statistinis reikšmingumas nenustatytas. statistiškai reikšmingai nesiskiria ($p = 0,925$).

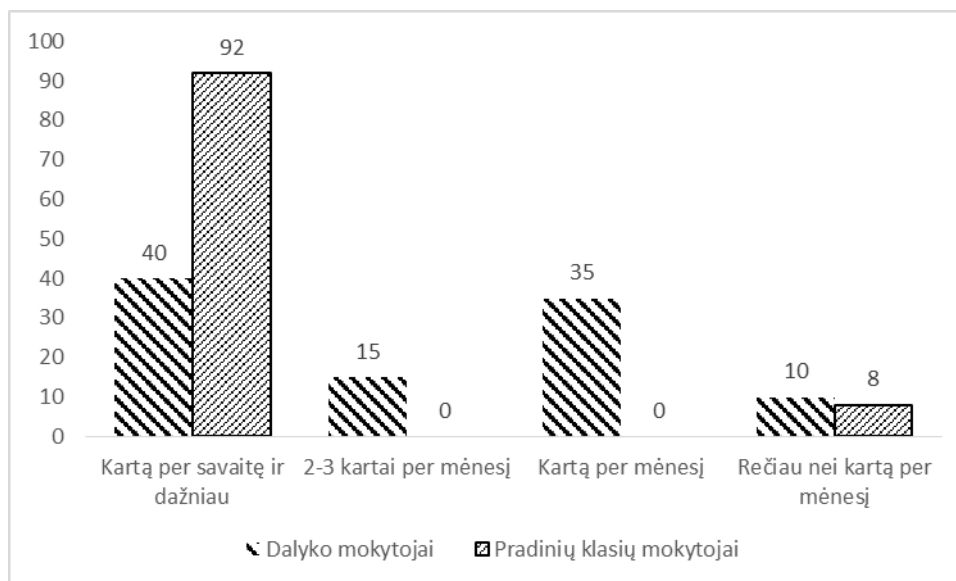
Mokinių pamokų nelankymo problema yra aktuali dalykų mokytojams (40 proc.). Iš šių mokytojų net 88 proc. turi auklėjamąją klasę. Tuo tarpu net 69 proc. pradinių klasių mokytojų dėl mokinių pamokų nelankymo problemų neturi (žr. 3.1.3.2pav.). Tarp šių respondentų grupių nustatytas reikšmingas skirtumas ($p = 0,043$).

3.1.3.2 pav. Mokinių pamokų nelankymo problemos

Analizuojant mokinių elgesio problemas, tyrimo metu gauti duomenys parodė, kad pradinių klasių mokytojams (92 proc.) ir mokytojams dirbantiems dalykinėje sistemoje (40 proc.) dažniausiai tenka nagrinėti mokinių elgesio problemas (žr.3.1.3.3.pav.). Vertinant šį teiginį pradinių klasių

mokytojų ir dalyko mokytojų respondentų grupėse nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($P=0.018$).

3.1.3.3 pav. Mokinių elgesio problemos

Siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje, 39 proc. visų respondentų atsakė, kad mokykloje reikia spręsti patyčių problemą, ir jie tai daro kartą per savaitę ir dažniau. Toks pats respondentų skaičius (ir 39 proc.) teigia, kad patyčių problema nėra jiems aktuali, nes ją sprendžia rečiau nei kartą per mėnesį. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,978$).

Analizuojant, kokios problemos turi būti sprendžiamos, kad būtų užtikrinta vaiko gerovė, išryškėjo (76 proc. visų respondentų), kad smurto mokykloje problemos sprendžiamos retai, tai nėra aktuali problema. Lyginant tarp pradinių klasių mokytojų ir mokytojų, dirbančių dalykinėje sistemoje grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,515$).

Analizuojant, kaip dažnai tenka pedagogams spręsti, su sveikata susijusias mokinių problemas, 24 proc. visų respondentų nurodė, kad 2 – 3 kartus per mėnesį, o 70 proc. visų respondentų teigia, kad šias problemas sprendžia rečiau nei kartą per mėnesį. Tiek pradinių klasių mokytojos, tiek mokytojai, dirbantys dalykinėje sistemoje į šį teiginį atsakė panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,689$).

Konfliktingos situacijos tarp mokinių ir pedagogų pradinių klasių mokytojams ir dalyko mokytojams nėra aktualios. Net 82 proc. visų respondentų atsakė, kad šia problemą tenka spręsti rečiau, nei kartą per mėnesį ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių nenustatytas ($p = 0,847$).

Visi be išimties respondentai (100 proc.) teigia, kad alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problema yra analizuojama rečiau, nei kartą per mėnesį. Visa tai patvirtina

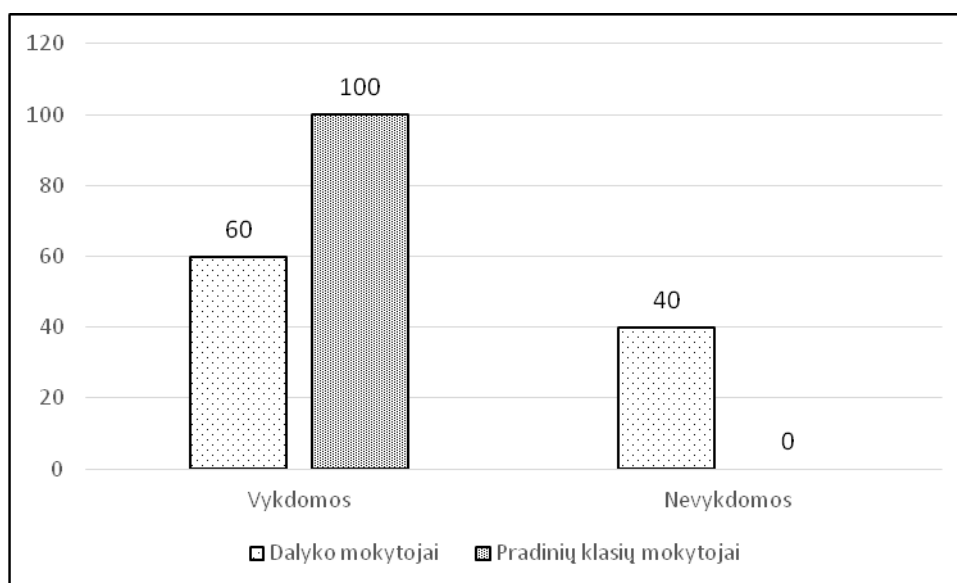
skaičiuotos modos ir medianos (žr. priedo 1 lentelė), t.y. teiginys „kartą per savaitę ir daugiau“ buvo užkuoduotas skaičiumi „4“, teiginys „2-3 kartai per mėnesį“ užkuoduotas skaičiumi „3“, teiginys „kartą per mėnesį“ skaičiumi „2“, o teiginys „rečiau nei kartą per mėnesį“ buvo užkuoduotas skaičiumi „1“. Matome, kad modos ir medianos reikšmė yra 4.

Taigi, galima daryti išvadas, jog norint užtikrinti vaiko gerovę X mokykloje, reikia išspręsti tokias pagrindines mokinių problemas, kaip pamokų nelankymo ir mokinių elgesio problemas. Taip pat paaiškėjo, kad mokykloje beveik nekyla problemų su alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimu. Atlikus duomenų analizę, paaiškėjo, kad pamokų nelankymo problemas dažniau tenka spręsti dalykų mokytojams, o elgesio problemas dažniau analizuoja pradinių klasių mokytojos. Tam, kad vaiko gerovės klausimai būtų užtikrinti, šių problemų sprendimas yra būtinas.

Kitas vaiko gerovės mokykloje klausimas yra problemų atsiradimo mokykloje užkirtimas. Mokyklos bendruomenė spėsdama šį klausimą inicijuoja ir vykdo įvairias prevencines programas. Norint išsiaiškinti, ar mokyklos bendruomenė dalyvauja prevencinėse programose, buvo klausama: „**Kokios prevencinės programos vykdomos Jūsų bendruomenėje, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?**“

Iš 11 pateiktų prevencinių programų sąrašo, pedagogai teigia, kad mokykloje yra vykdomos tik trys programos.

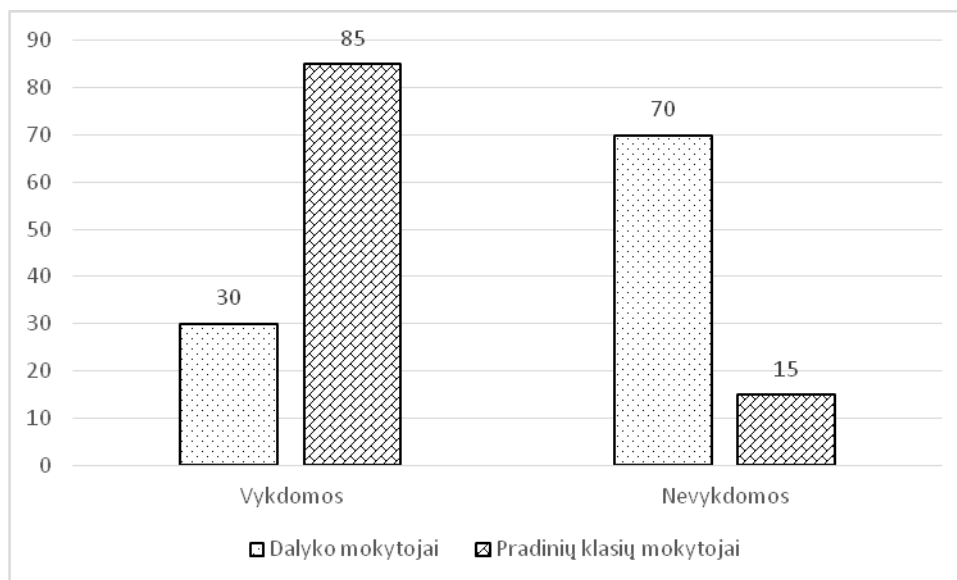
100 proc. pradinių klasių mokytojų teigia, kad mokyklos bendruomenėje vykdoma ankstyvosios prevencijos programą „Zipio draugai“, 60 proc. dalyko mokytojų taip pat žino prevencinę programą „Zipio draugai“ (žr. 3.2.3 pav.). Vertinant šį teiginį pradinių klasių mokytojų ir mokytojų dirbančių dalykinėje sistemoje respondentų grupėse nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($P = 0.009$) (žr. 3.1.3.4.pav.)

3.1.3.4 pav. Ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“

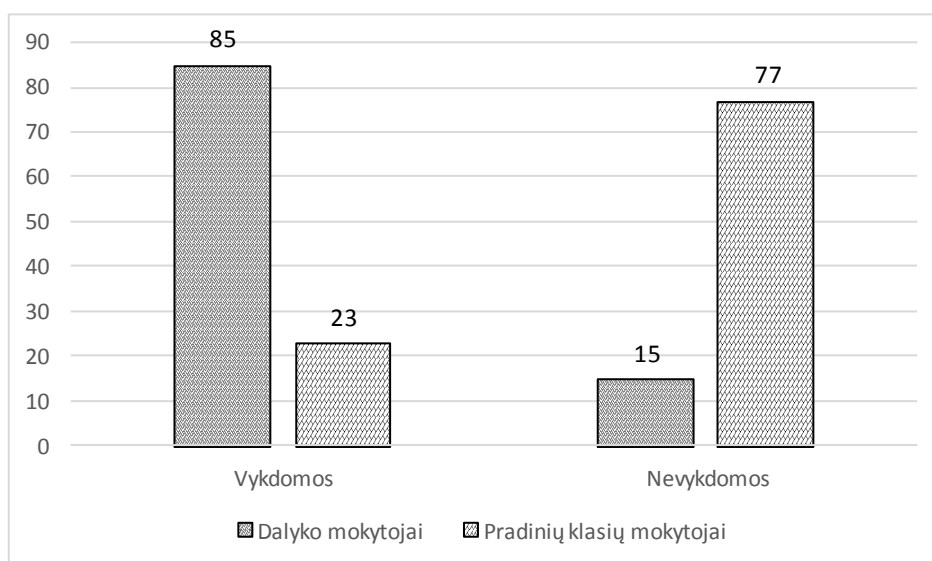
85 proc. respondentų, kurie yra pradinių klasių mokytojai, teigia, kad mokykloje vykdoma ankstyvosios prevencijos programą „Obuolio draugai“, kai tuo tarpu dalyko mokytojų tik 30proc.

teigia, kad tokia programa mokykloje vykdoma (žr. 3.2.4.pav.). Lyginant pradinių klasių mokytojų ir mokytojų dalykininkų respondentų šio teiginio (*Kokios prevencinės programos vykdomos Jūsų bendruomenėje, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?*) atsakymus nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($P= 0.002$) (žr. 3.1.3.5.pav.).

3.1.3.5 pav. Ankstyvosios prevencijos programa „Obuolio draugai“

Apie socialinio emocinio ugdymo programos „LIONS QUEST“ vykdymą mokykloje teigia, 85 proc. dalyko mokytojų ir 23 proc. pradinių klasių mokytojų (žr. 3.1.3.6. pav.). Vertinant šį teiginį abejose respondentų grupėse nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,003$).

3.1.3.6 pav. Socialinio emocinio ugdymo programa „LIONS QUEST“

Kuriant vaiko gerovę mokykloje, pedagogai didelį dėmesį skiria prevencinėms programoms, tuo siekdami sudaryti kuo geresnes sąlygas mokiniams. Tikimasi, kad įgyvendinant prevencines programas mokiniai įgis pakankamai įgūdžių, galės pasinaudoti gautomis žiniomis. Tačiau iš išvardytų prevencinių programų pedagogai paminėjo tik tris: „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“ ir „LIONS QUEST“ prevencines programas. Siekiant vaiko gerovės mokykloje, svarbu į formalųjį ir neformalųjį ugdymą integruoti daugiau prevencinių programų.

Siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje, buvo užduotas klausimas: „**Ko siekiama, vykdant prevencines programas mokykloje?**“

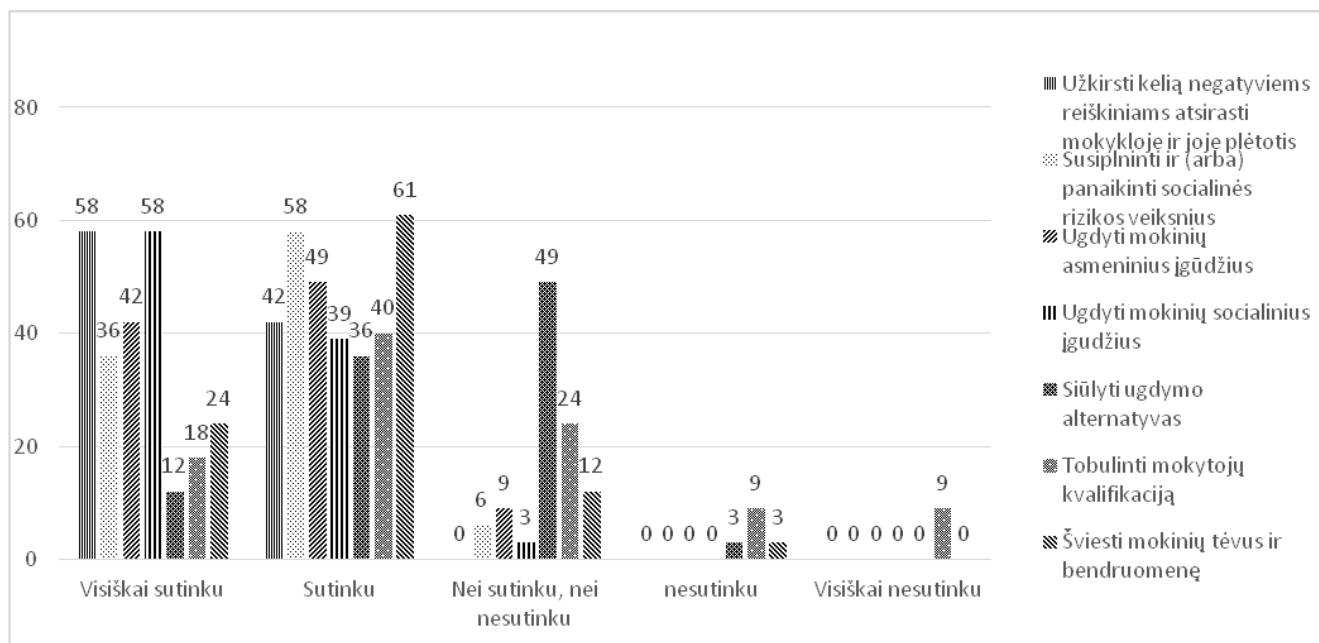
58 proc. į teiginį užkirti kelią negatyviems reiškiniams atsirasti mokykloje atsakė visiškai sutinku, 48 proc. atsakė sutinku. Vertinant šį teiginį pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupėse statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,71$) (žr. 3.1.3.7.pav.).

Analizuojant, ar vykdant prevencines programas mokykloje, siekiama susilpninti ir panaikinti socialinės rizikos veiksnius, 58 proc. visų respondentų atsakė, kad sutinka. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,918$).

49 proc. visų respondentų sutiko, kad prevencinės programos ugdo mokinių asmeninius įgūdžius. Analizuojant šį teiginį statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinių klasių mokytojų ir mokytojų dirbančių dalykinėje sistemoje respondentų grupių nenustatytas ($p = 0,595$).

Mokyklose vykdant prevencines programas net 58 proc. respondentų visiškai sutinka, kad yra ugdomas mokinių socialiniai įgūdžiai. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,174$). Prevencinių programų vykdymas mokykloje siūlo ugdymo alternatyvas sutinka 36 proc. respondentų. Vertinant šį teiginį pradinių klasių ir mokytojų dirbančių dalykinėje sistemoje grupėse statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,549$).

40 proc. respondentų sutinka, kad prevencinės programos gali tobulinti mokytojų kvalifikaciją. Dalyko mokytojai dažniau tobulina kvalifikaciją, vykdant prevencines programas. Analizuojant šį teiginį statistiškai reikšmingas skirtumas tarp respondentų grupių nenustatytas ($p = 0,692$).

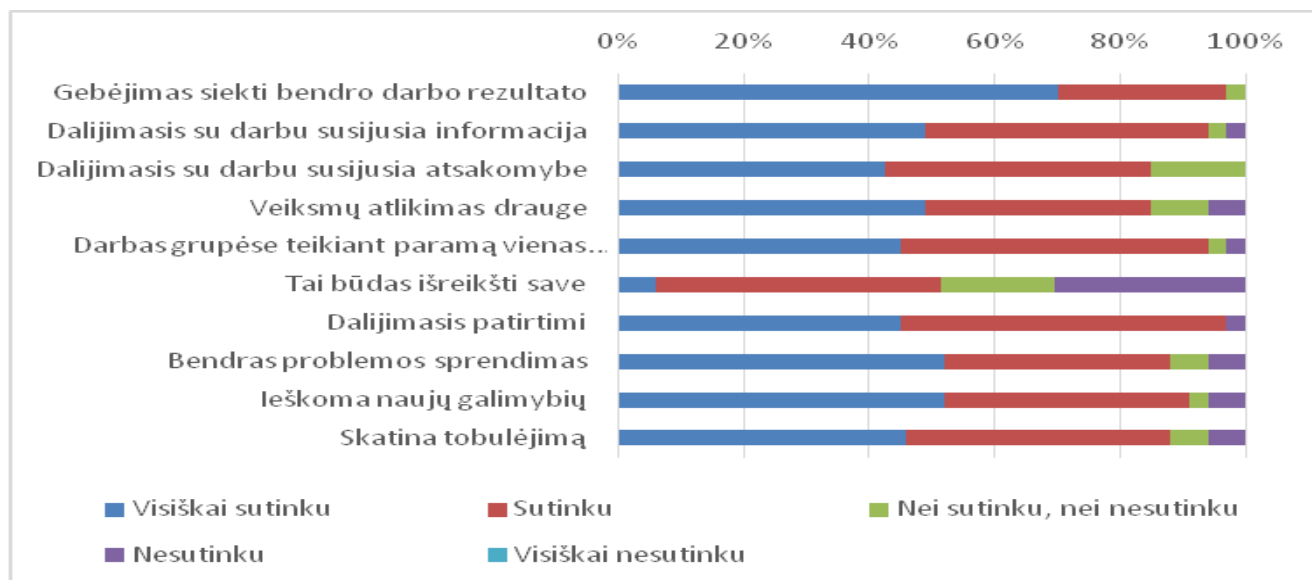

3.1.3.7 pav. Prevencinių programų vykdymo tikslai

Remiantis respondentų atsakymus, galima teigti, jog prevencinių programų vykdymas mokykloje atveria galimybes mokinių tėvų ir bendruomenės švietimui, kurio reikia siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Net 61 proc. sutinka, kad prevencinės programos daro įtaką mokinių tėvų ir bendruomenės švietimui. Pradinių klasių mokytojai ir dalyko mokytojai atsakė panašiai. Statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,324$). Tai patvirtina skaičiuotų modų ir medianų reikšmės, kurios dominuoja tarp atsakymo „sutinku“, užkoduoto skaičiumi „2“.

Apibendrinant, kokių tikslų siekiama vykdant prevencines programas mokykloje, galime pastebėti, kad vienas aktualiausių tikslų yra šviesti mokinių tėvus ir bendruomenę. Taip pat labai svarbu kuriant vaiko gerovę, užkirsti kelią negatyviems reiškiniams, laiku pastebėti ir panaikinti socialinės rizikos veiksnius.

Pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Siekiant išsiaiškinti kaip X mokyklos pedagogai supranta bendradarbiavimą, respondentams buvo užduotas klausimas „*Kaip suprantate bendradarbiavimą?*“ (žr. 3.1.3.8.pav.)

3.1.3.8 pav. Pedagogų samprata apie bendradarbiavimą

Dauguma respondentų (70 proc.) į teiginį, ar bendradarbiavimas yra gebėjimas siekti bendro rezultato atsakė, kad visiškai sutinka. Tyrimas parodė, kad pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai šį teiginį vertina taip pat ir tarp šių grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,073$).

Į teiginį, ar bendradarbiavimas yra dalijimasis su darbu susijusia informacija, visiškai sutinku atsakė 49 proc. ir sutinku – 49 proc. respondentų. Pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai šį teiginį vertina vienodai ir statistikai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,699$).

85 proc. respondentų visiškai sutinka arba sutinka, kad bendradarbiavimas, tai dalijimasis su darbu susijusia atsakomybe. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojai vyrauja tokia pati nuomonė ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,510$).

Analizuojant teiginį, ar bendradarbiavimas – veiksmų atlikimas drauge, 49 proc. respondentų visiškai sutinka, 36 proc. sutinka. Pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų nuomonės sutapo, tarp šių grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,586$).

Su teiginiu, kad darbas grupėse teikiant paramą vienas kitam taip pat yra bendradarbiavimas visiškai sutiko 49 proc. respondentų, pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų nuomonės sutiko, tarp šių grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,647$).

Bendradarbiavimas suprantamas ir kaip būdas išreikšti save. Su šiuo teiginiu sutinka 45 proc. visų respondentų. Statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų nenustatytas ($p = 0,062$).

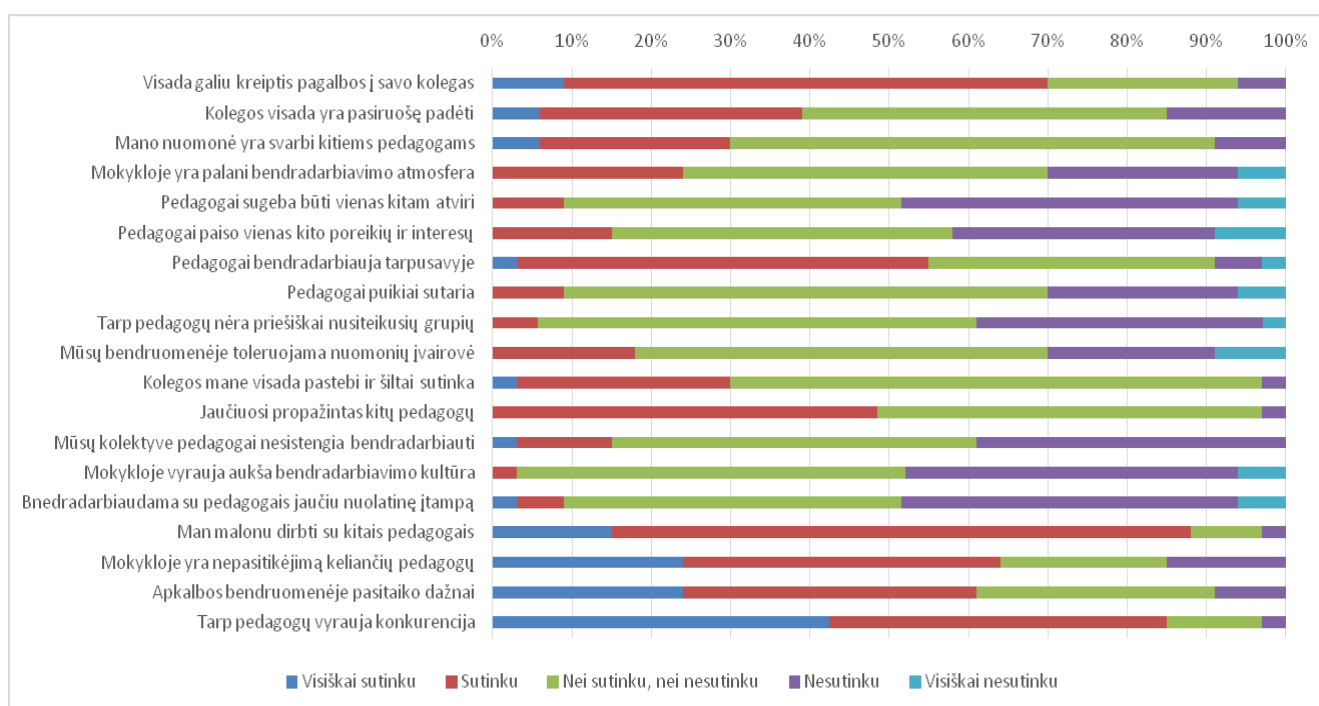
97 proc. respondentų visiškai sutinka arba sutinka, kad dalijimasis patirtimi yra bendradarbiavimas. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina vienodai ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,275$).

Pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai bendradarbiavimą supranta kaip bendrų problemų sprendimą (88 proc.). Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,252$).

Su teiginiu, kad bendradarbiaujant ieškoma naujų galimybių, visiškai sutiko arba sutiko 91 proc. visų respondentų. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,413$).

Net 88 proc. respondentų visiškai sutinka arba sutinka, kad bendradarbiavimas skatina tobulėjimą. Pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,391$).

Siekiant išsiaiškinti kaip vyksta bendradarbiavimas su kitais pedagogais, buvo paprašyta atsakyti į teiginius: „*Ivertinkite tarpasmeninius santykius su kitais pedagogais*“ (žr. 3.1.3.9.pav.).

3.1.3.9 pav. Tarpasmeniniai santykiai su kitais pedagogais

Analizuojant atsakymus, 61 proc. respondentų sutinka, kad jie gali kreiptis pagalbos į savo kolegas. Pradinių klasių mokytojai ir dalyko mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,778$).

Į teiginį, ar kolegos visada pasiruošę padėti 46 proc. respondentų atsakė, kad nei sutinka, nei nesutinka. Dalykų mokytojai (73 proc.) dažniau abejoja, ar jiems kolegos padės, nei pradinių klasių mokytojai (23 proc.). Statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinių klasių ir dalykų mokytojų grupių nenustatytas ($p = 0,538$).

61 proc. mokytojų – respondentų nei sutinka, nei nesutinka, kad jų nuomonė svarbi kitiems pedagogams. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistikai reikšmingas skirtumas tarp grupių nenustatytas ($p = 0,631$).

Analizuojant teiginį, ar palanki bendradarbiavimo atmosfera mokykloje, 46 proc. respondentų nei sutinka, nei nesutinka. 64 proc. dalyko mokytojai nei sutinka, nei nesutinka su šiuo teiginiu. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,761$).

Tik 9 proc. respondentų, dalyvavusių apklausoje sutinka, kad pedagogai sugeba būti vieni kitiems atviri. Pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,205$).

Bendradarbiaudami pedagogai paiso vieni kitų nuomonės sutinka 15 proc. tyrime dalyvavusių respondentų. Abi grupės, pradinių klasių mokytojai ir dalyko mokytojai, šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,578$).

Su teiginiu, kad pedagogai tarpusavyje bendradarbiauja sutiko 52 proc. respondentų. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai į šį teiginį atsakė panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nepastebėtas ($p = 0,394$).

Bendradarbiaujant puikiai sutaria sutinka tik 9 proc. pedagogų – respondentų, dalyvaujančių tyrime. Visi šie pedagogai yra dalykų mokytojai. Statistiškai reikšmingo skirtumo tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių nepastebėta ($p = 0,298$).

6 proc. respondentų teigia, kad bendradarbiaujant tarp pedagogų nėra priešiška nusiteikusių grupių. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų vyrauja panaši nuomonė ir statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,839$).

Analizuojant teiginį, ar bendruomenėje toleruojama nuomonių įvairovė, sutinka tik 18 proc. tyrime dalyvavusių respondentų. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,978$).

Į teiginį, ar kolegos visada pastebi ir šiltai sutinka, 67 proc. atsakė, kad nei sutinka, nei nesutinka. 3 procentai atsakė, kad visiškai sutinka. Tiek tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų vyrauja panaši nuomonė ir tarp šių grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,303$).

48 proc. respondentų jaučiasi pripažintas ir vertinamas kitų pedagogų. Pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų nuomonės panašios ir tarp šių dviejų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,452$).

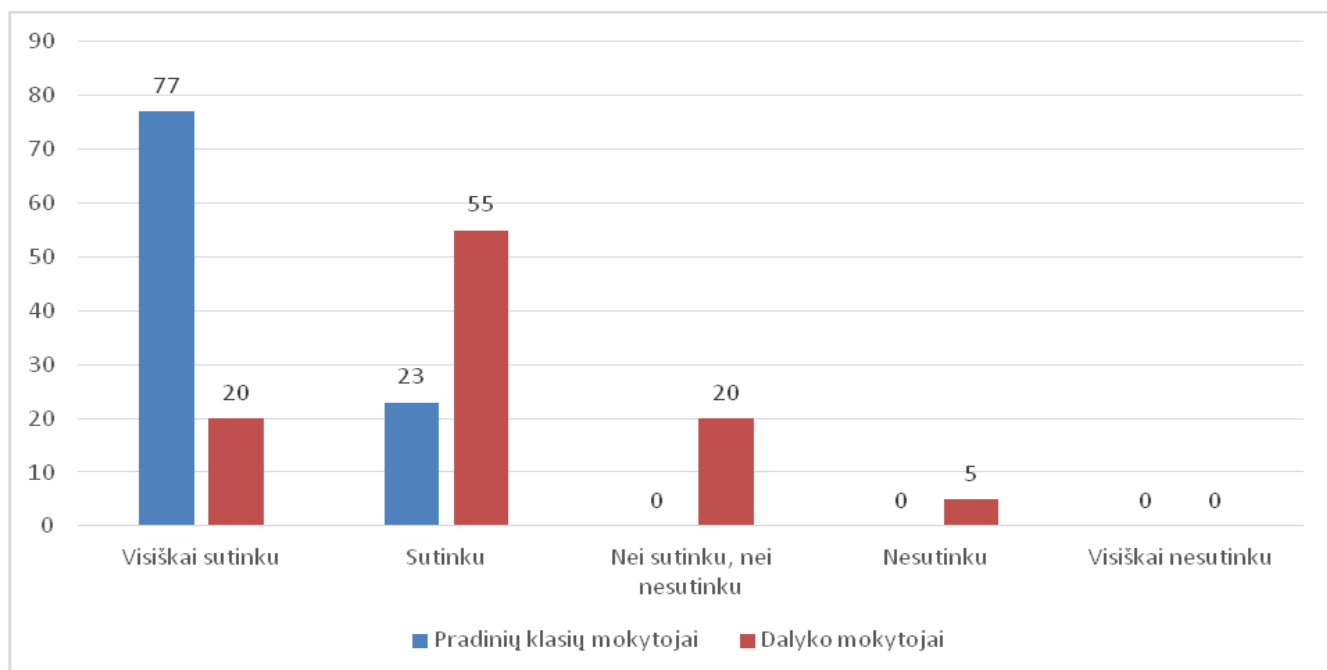
Tik 3 proc. visų respondentų teigia, kad pedagogai kolektyve nesistengia bendradarbiauti. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalykų mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,257$).

Tačiau net 42 proc. respondentų nesutinka, kad mokykloje vyrauja aukšta bendradarbiavimo kultūra. Pradinių klasių mokytojai ir mokytojai, dirbantys dalykinėje sistemoje į šį teiginį atsakė panašiai, ir tarp abiejų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nepastebėtas ($p = 0,604$).

Analizuojant pedagogų tarpasmeninius santykius, 43 proc. nesutinka, kad bendradarbiaudami su kitais pedagogais jaučia nuolatinę įtampą. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalykų mokytojų vyrauja panaši nuomonė ir statistiškai reikšminis skirtumas nenustatytas ($p = 0,333$).

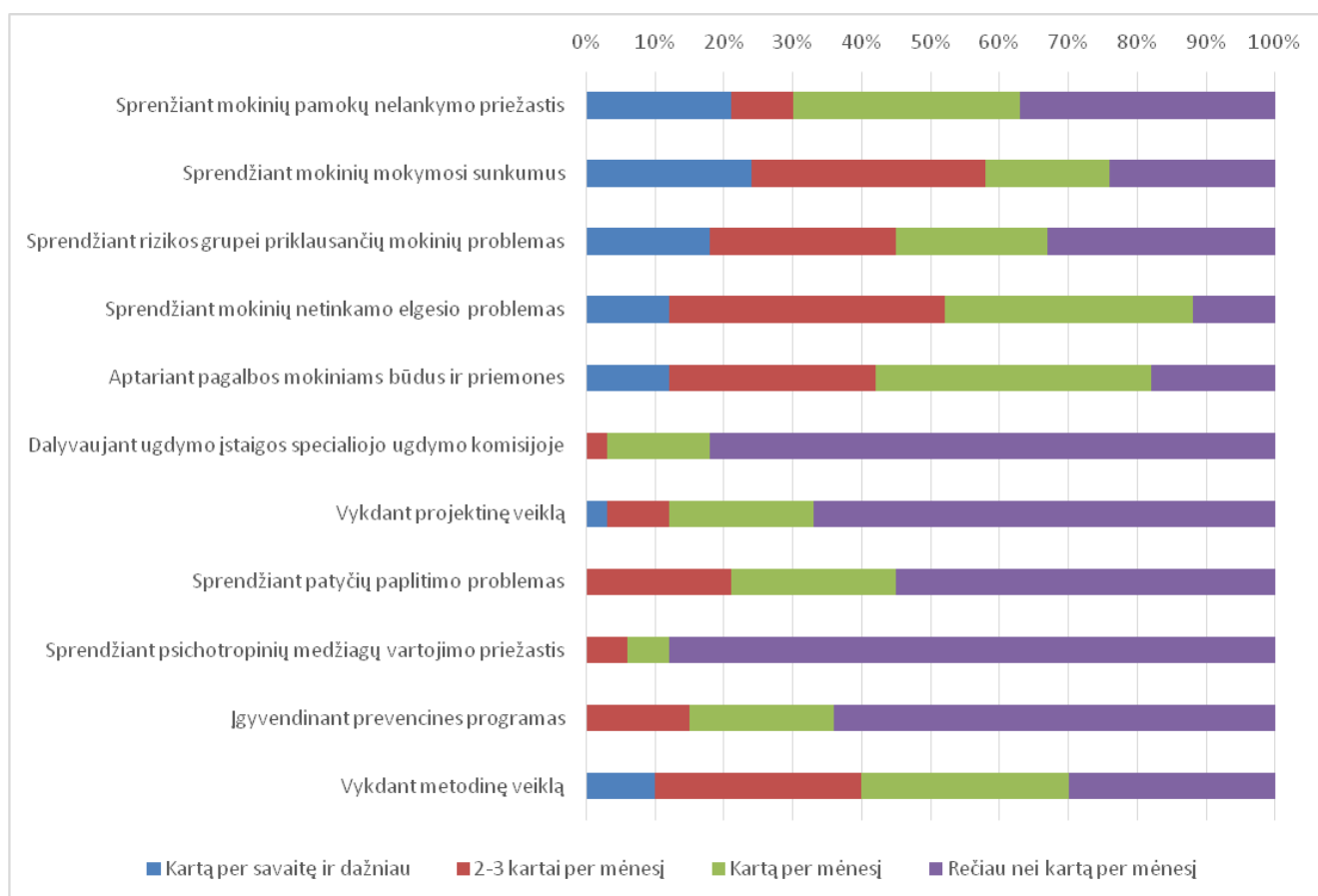
73 proc. respondentų sutinka, kad jiems malonu dirbti su kitais pedagogais. Su šiuo teiginiu sutinka 64 proc. dalyko mokytojų ir 36 proc. pradinių klasių mokytojų. Statistiškai reikšmingas teiginys tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių nenustatytas ($p = 0,107$).

Tyrime dalyvausiu respondentų nuomone (37 proc.) apkalbos bendruomenėje pasitaiko dažnai. Tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai šį teiginį įvertino panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,999$). Ar tarp pedagogų vyrauja konkurencija, 43 proc. respondentų visiškai sutiko. Tačiau net 77 proc. pradinių klasių mokytojų šiam teiginiui visiškai pritaria (žr.3.10.pav.). Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,011$).

3.1.3.10 pav. Teiginys „Tarp pedagogų vyrauja konkurencija“

Tarpasmeninis bendradarbiavimas vyksta vykdant įvairias veiklas. Tuo tikslu respondentams buvo užduotas klausimas: „*Kaip dažnai bendradarbiaujate su kitais mokyklos pedagogais įvairiose veiklos srityse?*“ (žr.3.1.3.11.pav.).

3.1.3.11 pav. Bendradarbiavimas su kitais pedagogais įvairiose veiklose

Sprendžiant mokinių pamokų nelankymo problemas, kartą per savaitę ir dažniau bendradarbiauja dalyko mokytojai (86 proc.). Ši problema aktuali tik 14 proc. pradinio klasių mokytojams. Tarp pradinio klasių mokytojų ir dalykų mokytojų nenustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas ($p = 0,056$).

Mokinių mokymosi sunkumus sprendžia 2 – 3 kartus per savaitę 34 proc. respondentų. Sprendžiant mokymosi sunkumų problemas, ji aktualesnė yra dalykų mokytojams (70 proc.). Tiek tarp pradinio klasių mokytojų, tiek tarp dalykų mokytojų statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,454$).

Kartą per savaitę sprendžia rizikos grupei priklausančių mokinių problemas 18 proc. respondentų ir 2 – 3 kartus per mėnesį – 27proc. Pradinio klasių mokytojų ir dalykų mokytojų į šį teiginį atsakymai panašūs ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,213$).

40 proc. respondentų bent 2 – 3 kartus per mėnesį tenka spręsti mokinių netinkamo elgesio problemas. Abi respondentų grupės, pradinio klasių mokytojų ir dalykų mokytojų, šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatyta ($p = 0,288$).

Respondentai (40 proc.) kartą per mėnesį aptaria pagalbos mokiniams būdus ir priemones. Tarp pradinio klasių mokytojų ir dalykų mokytojų vyrauja panaši nuomonė ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp abiejų grupių nenustatyta ($p = 0,888$).

Bendradarbiavimas, dalyvaujant ugdymo įstaigos specialiojo ugdymo komisijoje vyksta retai. Kaip nurodė 82 proc. respondentų, rečiau, nei kartą per mėnesį. Į šį teiginį tiek pradinė klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai atsakė panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatyta ($p = 0,715$).

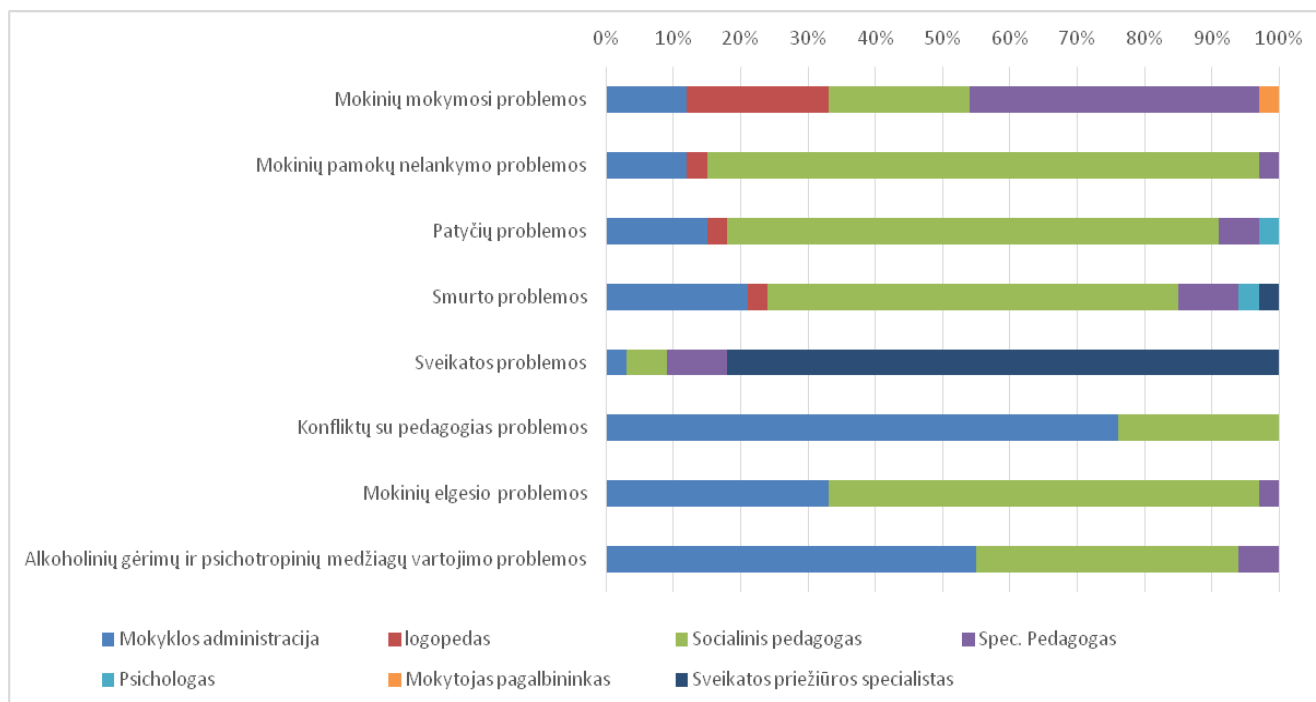
Vykdamas projektinę veiklą, respondentai bendradarbiauja rečiau nei kartą per mėnesį (67 proc.). Į šį teiginį vienodai atsakė tiek pradinė klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai. Tarp šių grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,264$).

21 proc. respondentų bendradarbiauja 2 – 3 kartus per mėnesį, sprendžiant patyčių paplitimo problemas. Tarp pradinė klasių mokytojų ir dalyko mokytojų vyrauja panaši nuomonė, statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,390$).

Galima teigti, kad mokyklos bendruomenei neaktuali alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problema. Net 88 proc. respondentų teigia, kad sprendžiant šią problemą, jie bendradarbiauja rečiau nei kartą per mėnesį. Į šį teiginį pradinė klasių mokytojai ir dalyko mokytojai atsakė panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,288$).

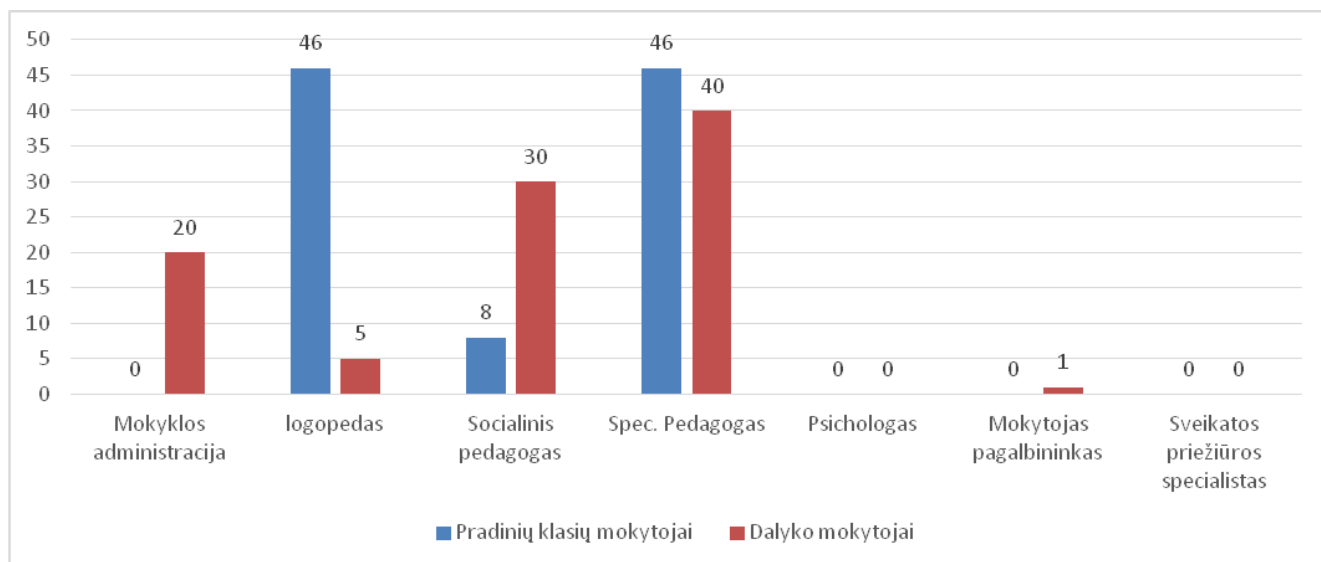
Respondentai (64 proc.) rečiau nei kartą per mėnesį bendradarbiauja, įgyvendindami prevencines programas. Statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinė klasių mokytojų ir dalyko mokytojų nenustatytas ($p = 0,079$). Tačiau kartą per savaitę ir dažniau respondentai (90 proc.) bendradarbiauja vykdamas metodinę veiklą. Tyrimas parodė, kad tiek pradinė klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas tarp šių grupių nenustatytas ($p = 0,464$). Apibendrinant galima teigti, kad tarpasmeniniai santykiai tarp pedagogų dažnai vyksta vykdamas metodinę veiklą. 2 – 3 kartus per mėnesį respondentai bendradarbiauja sprenddami mokinių netinkamo elgesio problemas, aptariant pagalbos mokiniams būdus ir priemones. Tačiau respondentai bendradarbiaudami neišskiria tokių problemų, kaip alkoholio ir psichotropinių medžiagų vartojimo, prevencinių programų įgyvendinimo. X mokykla vykdo pradinį ir pagrindinį ugdymą, todėl galime manyti, kad šiam vaikų tarpsniui alkoholio ir psichotropinių vartojimo problema nėra aktuali.

Pedagogų institucinis bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokias problemas mokyklos pedagogai analizuoja bendradarbiaudami su institucijomis mokyklos viduje. Respondentams buvo užduotas klausimas: “ *Su kokiomis institucijomis bendradarbiaujate, sprendami mokinių problemas?*“ (žr.3.1.3.12.pav.).

3.1.3.12 pav. Bendradarbiavimas su institucijomis, sprendžiant mokinių problemas

Respondentai (43 proc.) sprendami mokinių mokymosi problemas, bendradarbiauja su specialiąja pedagoge. Pradinių klasių mokytojai (46 proc.) bendradarbiauja su logopedu. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,022$) (žr. 3.1.3.13.pav.).

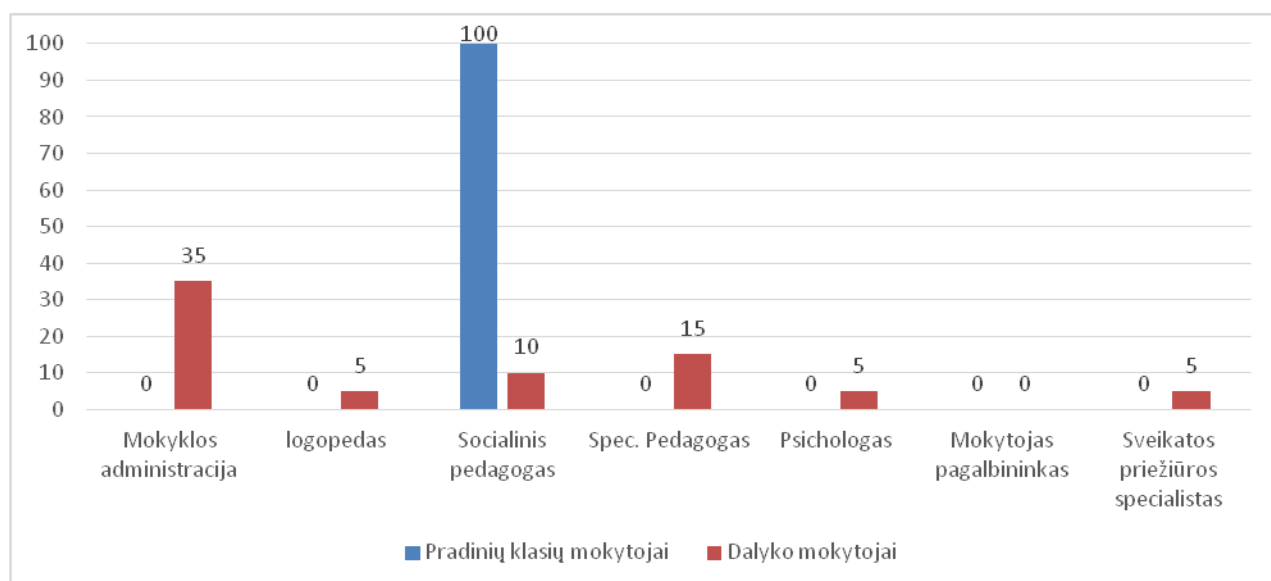
3.1.3.13 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su logopedu

Net 82 proc. respondentų teigia, kad sprendami mokinių pamokų nelankymo problemas, dažniausiai jiems tenka bendradarbiauti su socialine pedagoge. Tyrimas parodė, kad pradinių klasių

mokytojų ir dalyko mokytojų šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,190$).

Sprendžiant mokinių patyčių problemas, respondentai (73 proc.) bendradarbiauja su socialine pedagoge. Pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų respondentų grupės šį teiginį vertino panašiai, statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,09$).

Respondentai (61 proc.) sprenddami mokinių smurto problemas, bendradarbiauja su socialine pedagoge. 100 proc. pradinių klasių mokytojų sprenddami smurto problemas tarp mokinių, bendradarbiauja su socialine pedagoge. Pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų respondentų grupėse statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,016$) (žr. 3.1.3.14. pav.).

3.1.3.14 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su socialiniu pedagogu

Net 82 proc. respondentų, sprenddami mokinių sveikatos problemas, bendradarbiauja su sveikatos priežiūros specialistais. Tiek pradinių klasių mokytojų, tiek dalyko mokytojų šio teiginio vertinimas yra panašus ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,280$).

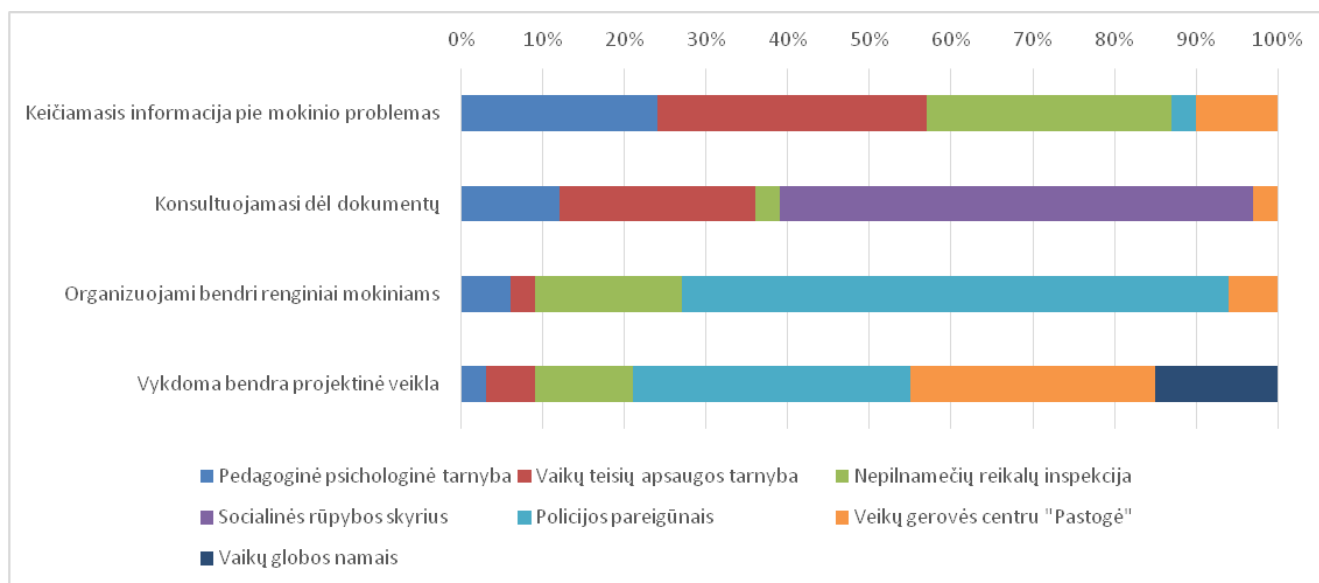
Sprenddami mokinių konfliktus su pedagogais, 76 proc. respondentai teigia, kad bendradarbiauja su mokyklos administracija, 24 proc. respondentų bendradarbiauja su socialine pedagoge. Į šį teiginį panašiai atsakė tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai, statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,481$).

64 proc. tyrime dalyvavusių respondentų teigia, kad sprendžiant mokinių elgesio problemas bendradarbiauja su socialine pedagoge. Šį teiginį panašiai įvertino pradinių klasių mokytojai ir dalyko mokytojai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,362$).

Analizuojant teiginį, su kuo bendradarbiauja respondentai, sprenddami alkoholio ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemas, 55 proc. nurodė, kad su mokyklos administracija. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,473$).

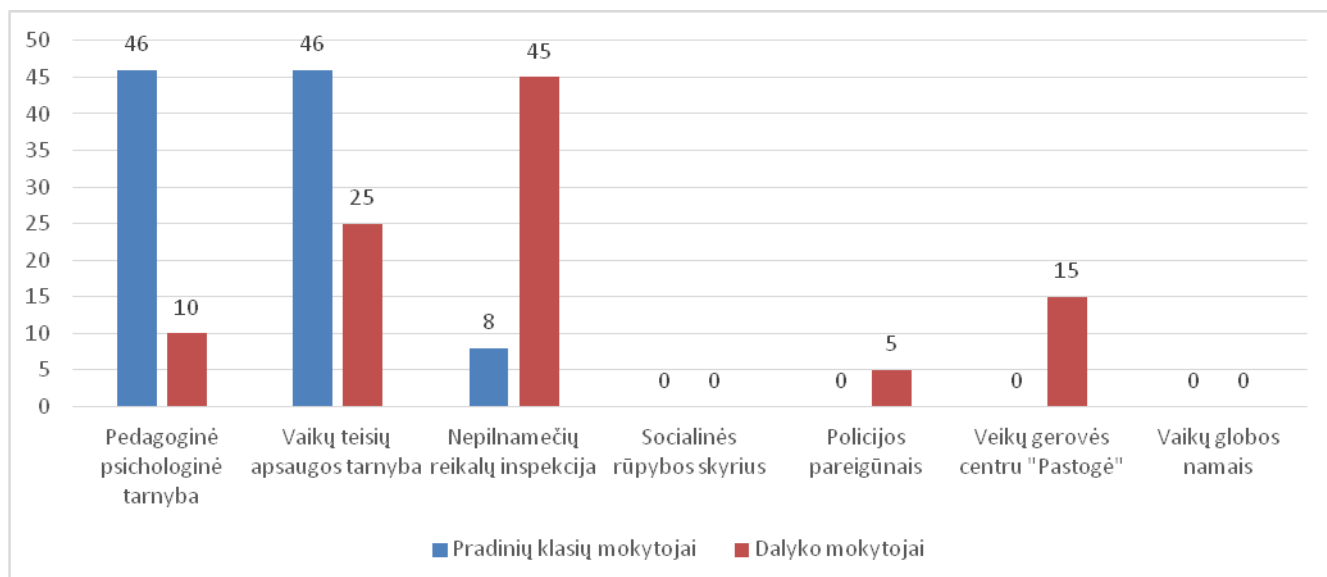
Apibendrinant, galima teigti, kad respondentai bendradarbiauja su specialistais, kuriems pagal jų preižybes priklauso padėti spręsti mokinių problemas. Tačiau galima pastebėti, kad respondentai nebedradarbiauja su psichologu ir mokytoju pagalbininku.

Norint išsiaiškinti, ar respondentai bendradarbiauja su institucijomis už mokyklos ribų ir kokiose veiklose, buvo užduotas klausimas: „*Kokiose veiklos srityse pedagogai bendradarbiauja su institucijomis už organizacijos ribų?*“ (žr.3.1.3.15.pav.).

3.1.3.15 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su institucijomis už organizacijos ribų

Tyrimo dalyvavusių 33 proc. respondentų teigia, kad bendradarbiauja su Vaikų teisių apsaugos tarnyba, keičiantis informacija apie mokinio problemas. 30 proc. respondentų teigia, kad bendradarbiauja su nepilnamečių reikalų inspekcija, keičiantis informacija apie mokinio problemas. 46 proc. pradinė klasių mokytojų respondentų bendradarbiauja su pedagogine psichologine tarnyba ir 46 procentai pradinė klasių mokytojų bendradarbiauja su vaikų teisių apsaugos tarnyba, Dalyko mokytojai (45 proc.) bendradarbiauja su nepilnamečių apsaugos tarnyba. Pradinio klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,021$) (žr.3.1.3.16. pav.).

3.1.3.16 pav. Pedagogų bendradarbiavimas su nepilnamečių apsaugos tarnyba

58 proc. respondentų teigia, kad bendradarbiauja su socialinės rūpybos skyriumi, konsultuodamiesi dėl dokumentų. Į šį teiginį vyrauja panaši nuomonė pradinių klasių mokytojų grupėje ir dalyko mokytojų grupėje ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,383$).

Atliekant tyrimą, paaiškėjo, kad 63 proc. respondentų vykdydami bendrą projektinę veiklą bendradarbiauja su policijos pareigūnais. Į šį teiginį nuomonės buvo panašios ir pradinių klasių mokytojų grupėje, ir dalyko mokytojų grupėje, statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,917$). Bendradarbiaujant vykdo bendrą projektinę veiklą su policija 34 proc. respondentų. Pradinių klasių mokytojų grupėje ir dalyko mokytojų grupėje į šį teiginį nuomonės buvo panašios ir statistiškai reikšmingas skirtumas nenustatytas ($p = 0,341$).

Apibendrinant, galima teigti, kad respondentai su vaiko teisių apsaugos tarnyba, socialinės rūpybos skyriumi bendradarbiauja keisdami informaciją apie mokinio problemas, konsultuojasi dėl dokumentų, o su policijos pareigūnais vykdo bendrą projektinę veiklą, organizuoja bendrus renginius.

Siekiant išsiaiškinti, kaip vyksta bendradarbiavimas su Vaiko gerovės komisija, buvo užduotas klausimas: „**Kaip vertinate bendradarbiavimą su Vaiko gerovės komisija, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?**“

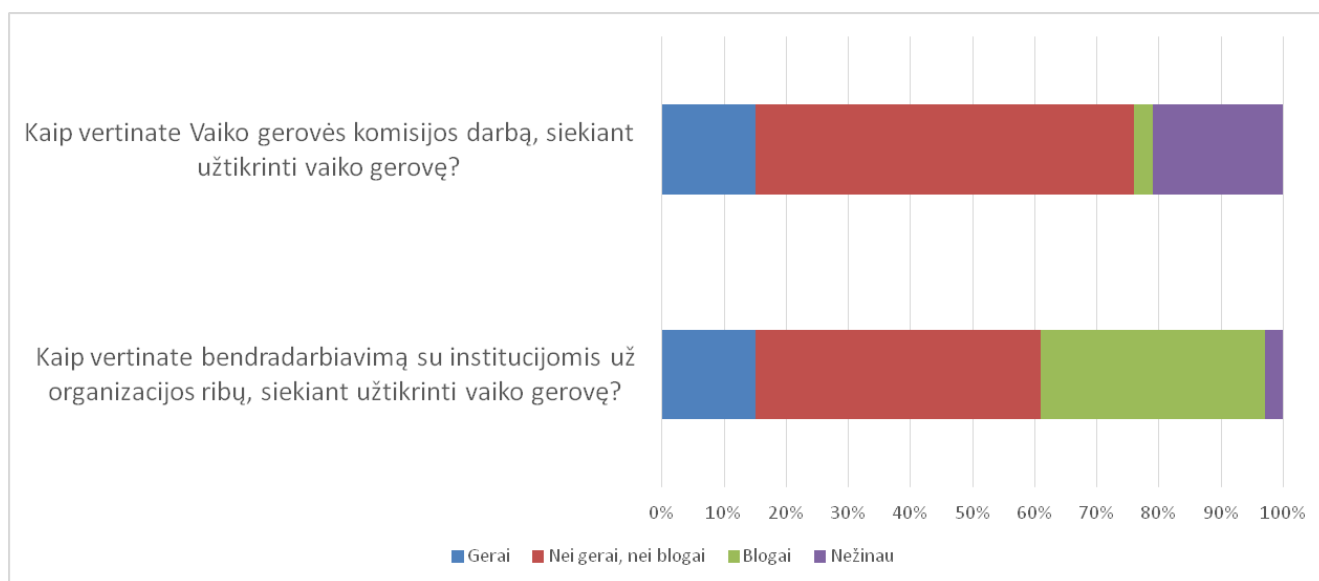
15 proc. respondentų bendradarbiavimą su Vaiko gerovės komisija vertino gerai. Į šį teiginį panašiai atsakė tiek pradinių klasių mokytojai, tiek dalyko mokytojai. 46 proc. bendradarbiavimą su vaiko gerovės komisija vertina nei geria, nei blogai. Bendradarbiavimą su Vaiko gerovės komisija blogai vertina 36 proc. visų respondentų, iš jų net 83 proc. dalyko mokytojai.

Analizuojant gautus duomenis, pastebėta, kad informantai, kurie gerai vertina Vaiko gerovės komisijos darbą išsakė savo nuomonę, kad „komisija stengiasi padėti vaikams, mokytojams“, „padeda išspręsti problemas iškilusias mokiniui, mokytojams, tėvams“. Tai parodo, kad Vaiko komisija bendradarbiauja su pedagogais, mokiniais, tėvais. Respondentai, kurie atsakė, kad Vaiko gerovės

komisijos darbą vertina nei gerai, nei blogai, pastebėjo, kad „Vaiko gerovės komisijos susirinkimai vyksta retai, nes dažnai serga komisijos pirmininkė“, „Komisijos nariai nežino problemos dažnai“, „per mažai tam teikiama dėmesio“. „dirbama tik tam ,kad būtų atlikti popieriniai darbai“, „prevencijos mažoka“, „dažnai mokytojas paliekamas pats spręsti problemas“. Informantai, kurie Vaiko gerovės komisijos darbą įvertino blogais, pastebi, kad „nėra jokios veiklos“, *Informaciją gaunu iš logopedės ir spec. pedagogės, kiti dirba nenuosekliai, nėra tęstinumo*“, *Veikla vykdoma neproduktyviai*“, *orientuojasi tik į įvykį. o darbas prieš tai nevyksta*“, „mokytojas pats kreipiasi į institucijas už organizacijos ribų, norėdamas užtikrinti vaiko saugumą“. Toks Vaiko gerovės komisijos vertinimas parodo, kad komisijos darbas vykdomas neplaningai, komisijos nariai nebendradarbiauja tarpusavyje, mokyklos silpnoji grandis yra prevencinis darbas.

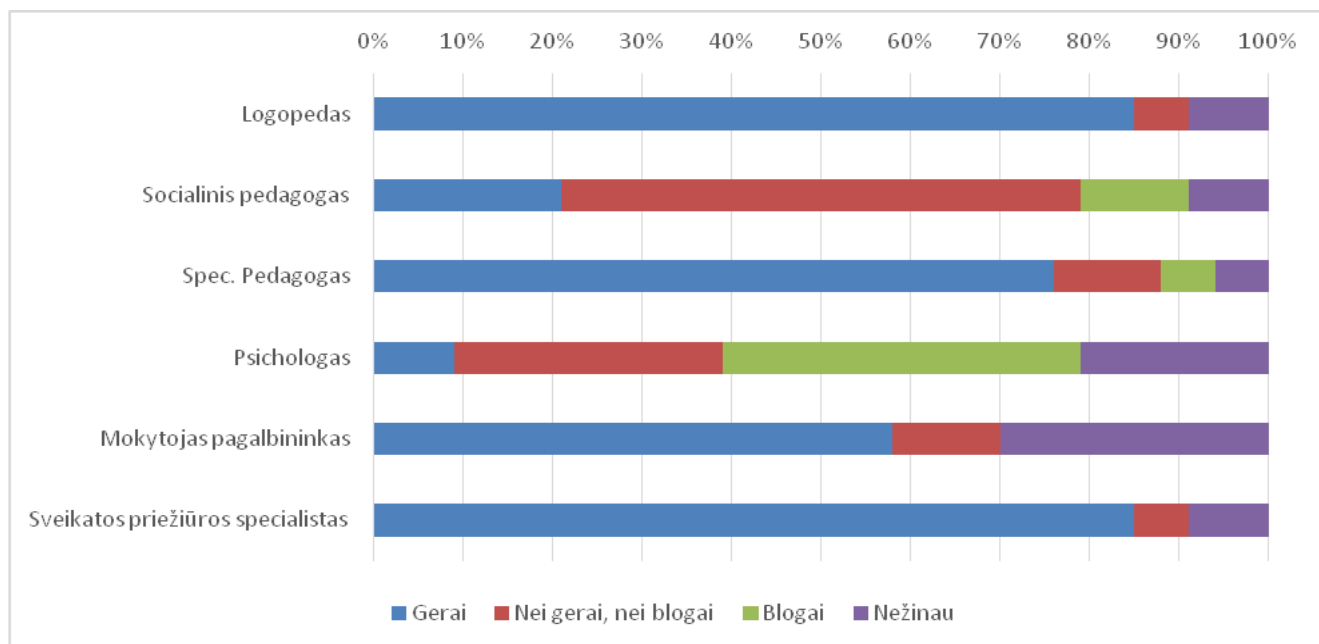
Analizuojant bendradarbiavimą su institucijomis už organizacijos ribų, respondentų buvo paklausta: „**Kaip vertinate bendradarbiavimą su institucijomis už organizacijos ribų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?**“ (žr. 3.1.17. pav.).

Bendradarbiavimą su institucijomis už organizacijos ribų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę 61 proc. respondentų įvertino nei gerai, nei blogai. Informantai pastebi, kad „bendradarbiauja tik kai susiduria su problema“, *nėra glaudaus ryšio su mokiniais, mokytojais. yra tik popieriai*“, *trūksta operatyvumo ir tikslingumo*“, „reikėtų daugiau realios pagalbos“. 15 proc. pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų respondentų bendradarbiavimą su institucijomis įvertino gerai ir teigia, kad „*Visi reikalingi dokumentai sutvarkomi laiku, nuolat palaikomas glaudus ryšys*“, „*visada greitai randami sprendimo būdai*“, „*problema sprendžiama operatyviai*“, „*bendri renginiai sudomina mokinius, suteikia žinių*“. Apibendrinant galima teigti, kad respondentai linkę bendradarbiauti su vaiko gerovės komisija, turi didesnę pasitikinėjimą nei institucijos už organizacijos ribų.

3.1.3.17 pav. Institucinio bendradarbiavimo vertinimas

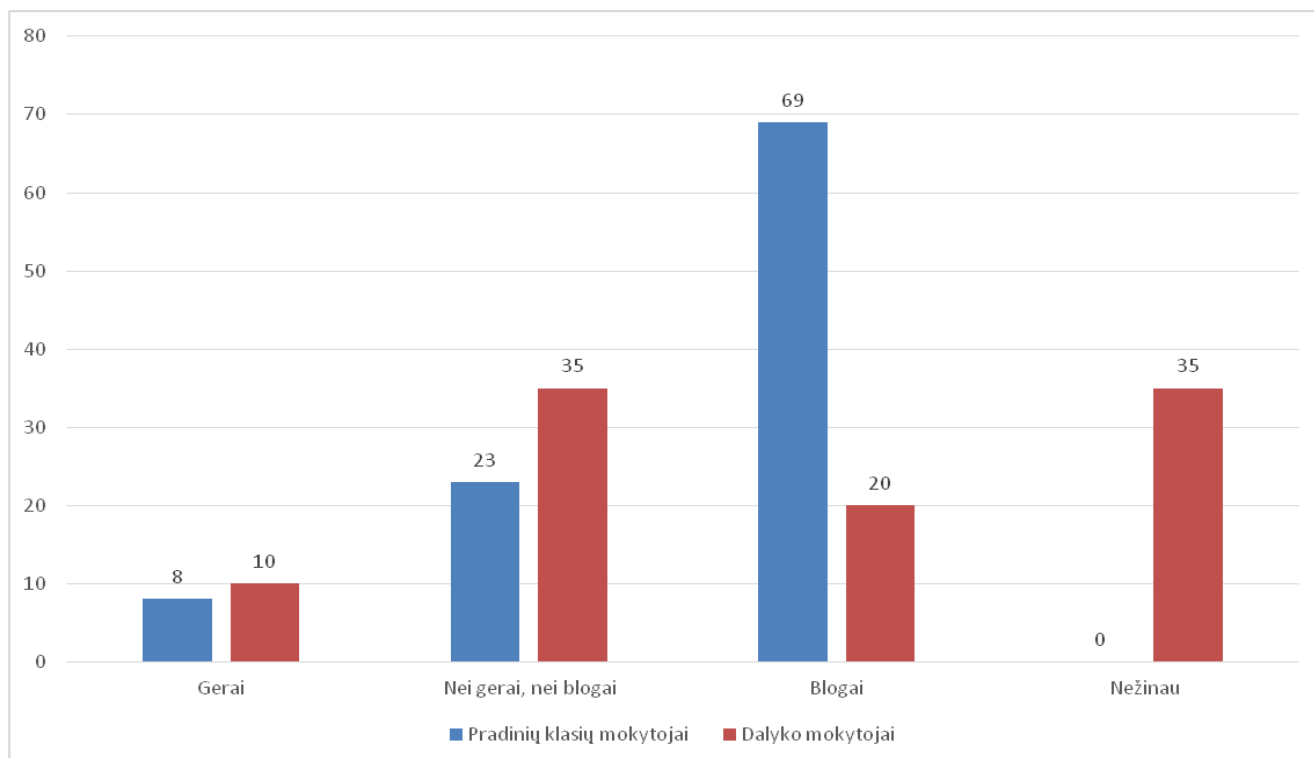
Respondentams, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, tenka bendradarbiauti ir su mokykloje dirbančiais specialistais, todėl jų buvo paklausta: „*Kaip vertinate specialistų darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?*“ (žr.3.1.3.18.pav.).

3.1.3.18 pav. Specialistų darbo vertinimas

85 proc. respondentų gerai įvertino logopedo darbą. Tarp pradinių klasių mokytojų grupės ir dalyko mokytojų grupės vyrauja panaši nuomonė ir statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,147$). Socialinio pedagogo darbą 21 proc. respondentų įvertino gerai, statistiškai reikšmingas skirtumas tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių nustatytas ($p = 0,245$). Kaip teigia 76 proc. respondentų, specialusis pedagogas dirba gerai ir tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,076$).

Psichologo darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, tik 9 proc. respondentų vertina gerai. 40 proc. respondentų psichologo darbą vertina blogai. Pradinių klasių mokytojų respondentų grupė net 69 proc. psichologo darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, vertina blogai. Tarp pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,02$) (žr. 3.1.3.19.pav.).

3.1.3.19 pav. Psichologo darbo vertinimas

Analizuojant, kaip vertina mokytojo pagalbininko darbą, paaiškėjo, kad 58 proc. respondentų jį vertina geria. Tiek pradinių klasių mokytojų, tiek dalyko mokytojų grupės šį teiginį vertina panašiai ir statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,19$).

85 proc. respondentų sveikatos priežiūros darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, vertina geria. Pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų grupių nuomonė, vertinant šį teiginį, panaši ir statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas ($p = 0,147$).

3.1.4. Iš dalies struktūruoto interviu duomenų analizė

Demografinės tyrimo imties charakteristikos. Interviu pasirinkti 6 Vaiko gerovės komisijos nariai, kurie yra atsakingi už vaiko gerovę mokykloje, žino vaikų problemas, padeda mokytojams jas spręsti (žr. 3.1.4.2.lentelė).

3.1.4.3 lentelė. Duomenys apie tyrime dalyvavusius informantus

Informantės	Amžius	Pareigybės vaiko gerovės komisijoje	Pedagoginis stažas	Darbas vaiko gerovės komisijoje
Pirmoji	77	Logopedas	50	5 metai
Antroji	55	Specialusis pedagogas	37	5 metai
Trečioji	28	Psichologas	6	2 metai
Ketvirtoji	57	Socialinis pedagogas	14	3 metai

Penktoji	57	Sveikatos priežiūros specialistas	14	5 metai
Šeštoji	56	Vaiko gerovės komisijos pirmininkė	36	5 metai

Apklausoje dalyvavo šeši respondentai. Daugiausiai respondentų yra vyresni nei 50 metų. Didžioji dauguma informantų Vaiko gerovės komisijoje dirba nuo jos sukūrimo pradžios t.y. 2011 metų.

Atliekant dalinai struktūruotas interviu X mokykloje, buvo norima sužinoti, kokią veiklą vykdo Vaiko gerovės komisija? Kaip planuojamos veiklos? todėl informančių klausta: „**Papasakokite apie veiklą Vaiko gerovės komisijoje?**“ Analizuojant šį klausimą, buvo išskirtos 2 kategorijos, 5 subkategorijos ir jas patvirtinantys teiginiai (žr.3.1.4.5.lentelė).

3.1.4.4. lentelė. Vaiko gerovės komisijos veikla

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Vaiko gerovės komisijos veiklos sritys	Darbas su mokiniais	<i>"taip pat dėl socialinės paramos, maitinimo, aprūpinimo reikmenimis, pavežėjimo į mokyklą" (T4) "tarkim norėtu, jog būtent padirbėčiau su koku tai vaiku turintį specifinę problemą" (T3). "aš labai dažnai, jeigu tėvai ateina į mokyklą, pasikviečiu juos į kabinetą užsiėmimo metu, kad pamatytu kokių pasiekimų jų vaikai padarė" (T1). "tarkim vaikas turi emocinių bėdų su jausmais savo nesusitvarko, tada jau veda pas psichologą" (T3)</i>
	Darbas su pedagogais	<i>"rezultatai priklauso nuo mūsų santykiu su mokytoju" (T1). "turi būti įtraukti tiek visi specialistai, kurie dirba, tiek vaiko gerovės komisija, tiek pedagogai" (T6).</i>
	Darbas su tėvais	<i>"Asmeniškai sprendžiam problemas mokinio, kartais pasikviečiame tėvus" (T2). "konsultuoti tėvus vaikų elgesio, lankomumo, saugumo užtikrinimo ir kitais klausimais" (T4) "Tada aptariama su tėvais ir dažniausiai tėvai pritaria mūsų nuomonei." (T1) "Specialistai duoda tam tikrų rekomendacijų pedagogams, kaip jie galėtų dirbti su tuo vaiku" (T3).</i>
Vaiko gerovės komisijos veiklos planavimas	Vaiko gerovės komisijos darbo planas	<i>„to planavimo, žinoma galiu kalbėti tik už save, trūksta tokio vientisumo“ (T1); „planuojama taip: metams yra sudaromas planas V GK, maždaug aptariami numatomi darbai, kurie turėtų būti tais metais atliekami“ (T2); „Veiklos plano tai aš iš tikrųjų nemačiau, praktiškai žinau už ką esu aš tikrai atsakinga“ (T5).</i>
	Vaiko gerovės komisijos darbo tikslas	<i>„ vaiko gerovės komisijos paskirtis yra organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą“ (T2) „teikti pagalbą mokytojams ir mokiniams“ (T4),</i>

Atsakymuose išryškėjo, kad Vaiko gerovės komisija dirba su vaikais, atsižvelgdama į jų poreikius ir problemas. Buvo išsakyta nuomonė, kad „stebime mokinius, analizuojame jų galimybes“(T1), Vaiko gerovės komisija „rūpinasi, kad kuo anksčiau būtų aptinkami pavojai susiję su vaikų saugumu mokykloje, saugios aplinkos ugdymosi mokykloje kūrimu, vaikų atskirties mažinimu“ (T2). Tačiau

buvo išsakyta nuomonė, kad „vyktų tokie susirinkimai, kaip anksčiau, apie mokinį, jo adaptaciją mokykloje“ (T5).

Siekiant išsiaiškinti, kaip specialistai supranta bendradarbiavimą, informantėms buvo pateiktas klausimą: „Kaip Jūs suprantate bendradarbiavimą?“ Analizuojant šį klausimą buvo išskirta viena kategorija, dvi subkategorijos ir jas patvirtinantys teiginiai (žr. 3.1.4.3.lentelė.).

3.1.4.5 lentelė. Vaiko gerovės komisijos samprata apie bendradarbiavimą

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Bendradarbiavimo samprata	Gebėjimas siekti bendro tikslo	" kokie negerumai ir ko reikia tam vaikui, tada mokytojas kreipiasi ir mes šnekamės" (T1), „toks bendradarbiavimas pagal vaiko problemą „(T2), „bendradarbiavimas turėtų būti toks, kad vaiko gerovės komisija aš įsivaizduoju kaip yra kažkoks atvejis, visi kartu susitinka, aptariam, apsprendžia ir dažnai ta pagalba vaikui turėtų būti efektyvi tada, kada ji yra kompleksinė“ (T3).
	Veiksmų atlikimas drauge	„Turi bendradarbiauti visi specialistai, mokytojai, tėvai ir pats mokinys, tuomet darbas bus efektyvus“ (T2, „)kad neužkraunamas sprendimas už tam tikrą situaciją vienam žmogui, bet kad dirba visi su tuo vaiku, kuris turi problemų“ (T3.)

Analizuojant gautus duomenis, pastebėta, kad viena respondentų išsakė nuomonę, kad bendradarbiavimas „turėtų būti kai mokytojai nusiteikia geranoriškai. Viena iš informančių teigia, kad bendradarbiauti, tai „padėti ir atrasti laiko“ (T2). Analizuojant atsakymus, galima teigti, kad informantės bendradarbiavimą suprantą, kaip veiksmų atlikimą drauge „ kartu vertinti situaciją, priimti sprendimus dėl iškilusių problemų“ (T4), „visos problemos sėkmingai sprendžiamos tada, kaip įsijungia visi komisijos nariai“.

Klausimu: „Koks yra jūsų vaidmuo , kaip Vaiko gerovės komisijos nario vaidmuo, užtikrinant vaiko gerovę mokykloje?“ (žr. 3.1.4.4.lentelė.), siekiant nustatyti ir išryškinti specialistų stipriąsias ir silpnąsias puses visose subkategorijose.

3.1.4.6 lentelė. Specialisto vaidmuo vaiko gerovės komisijoje

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Pagalbos organizavimas	Pagalba mokiniams	"vaikui sąlygas tobulėjimui, taip pakreipti savo metodikas visas, kad vaikas pajustų, kad kiekvieną kartą jo rezultatas yra matomas (T1), "vaikui paskirtos minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės vykdymą irgi reikia labai atsakingai ir kruopščiai nagrinėti" (T4), "pirmiausia teikiu konsultacijas apie asmens higienos įgūdžių formavimą, sveikos gyvensenos" (T5)

	Tėvų konsultavimas	<i>"konsultuoti tėvus vaikų elgesio lankomumo, saugumo užtikrinimo ir kitais klausimais" (T4), "mokytojas pasitaria ir su tėvais ir dar niekada nebuvo, kad nukrypimas būtų" (T1).</i>
	Mokytojų konsultavimas	<i>pagalba mokytojui rengiant programas, individualizuotas ir pritaikytas (T2), "mokytojų konsultavimas įvairiais vaikų ugdymo klausimais ir alternatyvių, bei specialiųjų metodų klausimais" (T2).</i>
Ryšių palaikymas	Bendradarbiavimas su institucijomis	<i>"psichologinė tarnyba pataria į ką atkreipti dėmesį su tuo vaiku dirbant" (T1),</i>
	Dokumentų ruošimas	<i>"popierius užpildyti, formas visas, kurios reikalingos siunčiant vaiką tolimesniam vertinimui (T3)"yra kreipimosi pagalbos į mokykloje dirbančius specialistus sprendžiant su mokiniais iškilusias problemas aprašas " (T4)</i>

Apibendrinant galima teigti, kad mažiausiai sunkumų specialistams kyla tenkinant mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius, kaip teigia informantė, *„naudoju įvairius metodus motyvacijai skatinti, netradicinius“ (T1), „parengiame naujai temai, kad klasėje jam būtų lengviau dirbti su visais“ (T2).* Visi Vaiko gerovės komisijos nariai akcentavo, kad dažnai konsultuoja tėvus, jiems rūpimais klausimais, niekada neatsisako jiems padėti. Informantės teigia, kad *„bendradarbiauja su tėvais įvairiais klausimais“ „teikiama informacija, kad vaikas būtų saugus, brandus, kad turėtų atsakymus į visus gyvenimo supančius klausimus“ (T6).* Kaip teigią vaiko gerovės komisijos nariai, į juos dažnai pagalbos kreipiasi ir mokyklos pedagogai, ir *„individualus pokalbis yra su mokytoju, su klasės auklėtoju“ (T2), „Specialistai duoda tam tikrų rekomendacijų pedagogams, kaip jie galėtų dirbti su tuo vaiku“ (T3).*

Interviu tyrimo metu, informantėms buvo užduotas klausimas *„Kas padeda ar trukdo bendradarbiavimui su pedagogais?“*. Analizuojant šį klausimą, buvo išskirtos dvi kategorijos ir keturios subkategorijos (žr.3.1.4.6.lentelė.).

3.1.4.7 lentelė. Teigiami ir neigiami bendradarbiavimo su pedagogais aspektai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Padeda bendradarbiauti	Noras siekti geresnių rezultatų	<i>"bendradarbiavimas vyksta geranoriškai, nes visi nori kažkaip padėti mokiniui, nori kad jis pasiektų geresnių ugdymosi rezultatų" (T2), "mokytojai taip pat mielai įsileidžia į klasės valandėles arba gamtos pažinimo pamokas" (T5)</i>
	Administracija	<i>"sulaukiame pagalbos iš administracijos pusės" (T4), "vadovams turėtų būti didesnė atsakomybė už sprendimo priėmimą, negu specialistui" (T3).</i>
Trukdo bendradarbiauti	Veiklos planavimo trūkumai	<i>" nėra gairių, struktūros, kad kaip tas bendradarbiavimas turėtų vykti" (T3), "laiko stoka" (T6).</i>

	Pedagogai	"yra ir tokių pedagogų, kurie nelinkę priimti pagalbos, turi neigiamą požiūrį" (T3), "trukdo mokytojos, kuriuos skuba į kitas mokyklas ir neranda laiko" (T4).
--	-----------	--

Analizuojant gautus duomenis, pastebėta, kad net trys informantus neturi jokių problemų bendradarbiaudamos su pedagogais „nieks netrukdo, visi pedagogai padeda, gerai sutariam.

“ (T5), „bendradarbiavimas vyksta geranoriškai, nes visi nori kažkaip padėti mokiniui“ (T2). Viena informantė teigia, kad „pavaduotoja, kuri yra vaiko gerovės komisijos pirmininkė dažnai serga, todėl kažkaip yra ganėtinai sunku“ (T4). Informantės pastebi, kad ir pradinių klasių mokytojai ir dalykų mokytojai vienodai linkę bendradarbiauti, tačiau dalyko mokytojams kartais pritrūksta laiko, nes jie dirba keliose mokyklose, ne visas dienas būna mokykloje.

Klausimu „*Kas inicijuoja bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę?*“ buvo siekiama išsiaiškinti, kas pirmas pastebi mokinių problemas, kas yra bendradarbiavimo iniciatorius (žr.3.1.4.7.lentelė.).

3.1.4.8 lentelė. Bendradarbiavimo iniciatoriai siekiant užtikrinti vaiko gerovę

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Pedagogai iniciatoriai	Pradinių klasių mokytojai	"ta iniciatyva ir dažniausiai iš pradinių klasių mokytojų," (T2), "Aš sakyčiau, kad mūsų mokykloje mokytojai, ypač pradinių klasių" (T1)
	Dalyko mokytojai	"dažniausiai būna ir mokytojai, kai jie turi kažkokias tai problemas" (T4), "mokytojas kreipiasi Vaiko gerovės komisiją raštišku prašymu arba informacija teikdami dėl vaiko elgesio pamokos" (T6), "Jei kyla elgesio problemų ar mokslumo, mokytojai visada ateina domisi" (T2)
Vaiko gerovės komisijos nariai	Specialistas	"Spręsdama problemas bendradarbiauju ir kaip institucinis asmuo" (T5), "kartais specialistai pavieniui, kiek jie mato, kiek jiems išeina" (T3), "ugdymo metodų taikymas, sprendimas jau kartais būna iš specialistų pusės" (T2), "specialistai dažnai inicijuoja bendradarbiavimą" (T1)
	Komanda	"kartais reikia ir visos pagalbos, kompleksinės pagalbos" (T6), "mes konsultuojame net ir keliese ir tai yra kaip vaiko gerovės komisijos darbas" (T4).

Analizuojant šį klausimą buvo išskirtos 2 kategorijos, ir 4 subkategorijos ir jas patvirtinantys teiginiai. Į šį klausimą atsakymai buvo gana skirtingi. Mokykloje mokosi specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų, pedagogai akcentavo mokymosi problemas, todėl dažniausiai jie pagalbos ir kreipiasi į specialistus prašydami pagalbos, patarimų., „išaiškinant vaiko specialiuosius poreikius, pirmines problemas, pastebi klasės mokytojas“ (T2), „žino ir ką reikia daryti, ir ką pateikti specialistui ir bendradarbiauja su specialistu“. Tačiau informantus pastebi, kad bendradarbiavimas būna abipusis

„Kad būtų kažkoks vienas iniciatorius nėra“ (T1), „ Žodžiu toks abipusis tas bendradarbiavimas, kai kyla problemos tai jos ir sprendžiamos kartu“ (T2).

Siekiant išsiaiškinti, koks bendradarbiavimas priimtinesnis informantėms, buvo užduotas klausimas: „**Koks bendradarbiavimas, tarpasmeninis ar institucinis jus priimtinesnis? Kodėl?**“ (žr.3.1.4.8.lentelė). Analizuojant šį klausimą buvo išskirtos 3 kategorijos, 5 subkategorijos ir jas patvirtinantys teiginiai.

3.1.4.9 lentelė. Bendradarbiavimo modeliai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Tarpasmeninis bendradarbiavimas	Santykiai	"Geranoriškai nusiteikia visi, randam bendra kalbą," (T4), "jis yra šiltesnis, ne biurokratinis " (T1)"asmeninis, ne visada reikia pultis išorinės pagalbos" (T6)
	Informacijos rinkimas	"Asmeninis labai puiku, nes ir informacijos gali daugiau surinkti"(T4), "todėl dažnai nueinu pasiklausiu kaip sekasi, ir tada moterys žino kuria linkme dirbti" (T4), "
Institucinis bendradarbiavimas	Efektyvumas	"buvo atvejų kai mokytojai nenorėjo geranoriškai bendradarbiauti, tada jau teko prašyti administracijos pagalbos ir bendrauti su jais kaip specialistui " (T4), "institucinis, dar gal sakyčiau veiksmingesnis, nes dirbi su didesne grupe mokinių arba su pedagogų didesne grupe" (T5), "vertingesnis yra tarpinstitucinis, kada daugiau specialistų įsijungia" (T2),
	Informacija institucijoms už organizacijos ribų	"institucinis bendradarbiavimas irgi vyksta ir jis yra neišvengiamas, kai siunti vaiką vertinti į kitą įstaigą " (T3), "mes konsultuojame net ir keliese ir tai yra kaip vaiko gerovės komisijos darbas" (T4).
Mišrus bendradarbiavimas		"Ir tas ir tas bendradarbiavimas man yra priimtinas" (T2), "man jie priimtini abu" (T5),

Vaiko gerovės komisijos nariai akcentavo glaudų bendradarbiavimą su pedagogais. Mokykloje pedagogai dažnai bendradarbiauja neformalioje aplinkoje. Todėl ir dauguma informančių priimtinesnis yra tarpasmeninis bendradarbiavimas, „mes nenutolstam nuo reikalavimų, bet kita forma pateikiame“ (T1), „geranoriškai nusiteikia visi, randam bendra kalbą“ (T4). Tuo tarpu, „kai reikia mokiniui suteikti kompleksinę pagalbą, Vaiko gerovės komisijos nariams priimtinesnis institucinis bendradarbiavimas „kai įsijungia daugiau institucijų yra daugiau informacijos ir vaiko atžvilgiu geresni sprendimai yra priimami“ (T2).

Atsakant į klausimą „**Kokiose prevencinėse programose Jūs dalyvaujate?**“ gautų duomenų analizei pasirinkta turinio analizės metodas ir buvo sudaryta lentelė su kategorijomis, subkategorijomis ir jas patvirtinančiais teiginiais (žr.3.1.4.9.lentelė.).

3.1.4.10 lentelė. Prevencinių programų vykdymas

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Preveninės programos	Pradinių klasių mokiniams	"žinau, kad yra „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“, " (T3), "Pagrindinės preventinės programos yra „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“" (T6)
	Vyresnių klasių mokiniams	"mokykla vykdo leons quest programą, „Paauglystės kryžkelės“. "(T4), "„Paauglystės kryžkelėje“ visi klasių vadovai yra baigę atitinkamus kursus, turi atitinkamą metodinę medžiagą ir vieną kartą per mėnesį veda klasės valandėlę " (T6), "
Preveninės veiklos	Organizuotos veiklos	"Atliekami bendri darbai kūrybiniai, plakatai piešiami, " (T2), "dalyvavau „Savaitė be patyčių“ preventinėje programoje" (T3), "dalyvaujame konkursuose, akcijose, projektuose , kurios organizuoja mokytojai „Mes esame...“, „Temidė“(T6)
	Veiklos iniciatoriai	čia pagrinde socialinė pedagogė derina (T1), "Esu dariusi stendą prieš psichotropinių medžiagų vartojimą" (T3), "medicinos darbuotoja irgi su tuo susijus, pakabina plakatus susijusius su sveikatos saugojimu" (T3)

Visos informantės teigė, kad žino jog mokykloje vykdomos preventinės programos, tačiau tik kelios galėjo jas išvardinti šių programų pavadinimus. Tačiau plačiau apie preventines programas papasakoti negalėjo. Informantės daugiau žinojo apie mokykloje organizuojamas preventines veiklas, kurias pačios organizavo arba dalyvavo jų vykdyme.

Atsakant į klausimą: „**Kaip vyksta bendradarbiavimas su socialiniais partneriais?**“ buvo siekiama išsiaiškinti, su kokiais partneriais dažniausiai vyksta bendradarbiavimas, kokios problemos dažniausiai sprendžiamos. Pasirinku turinio analizės metodą, buvo sudaryta lentelė su kategorijomis, subkategorijomis ir jas patvirtinantys teiginiai (žr. 3.1.4.10.lentelė).

3.1.4.11 lentelė. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Sprendžiamos problemos	Ugdymo problemos	"su PPT sprendžiant įvairius vaikų ugdymo klausimus“, " (T2), "pildom popierius ir siunčiam į PPT" (T3)
	Elgesio problemos	"Su piktybiniais vaikas dirbant, bendradarbiaujama su Dainavos policija" (T1), "Iš Dainavos policijos komisariato, <> ateina į susirinkimus arba į svarstymus, arba kai patyčių programa vyksta" (T5), "nepilnamečius reikalų inspektoriai dalyvauja, konsultuoja, atvyksta pas mus į mokyklą, geranoriškai nusiteikę, nebausti, nebarti, bet vaikams teikti informaciją" (T6).
	Socialinės problemos	"kartais tenka ir į seniūniją kreiptis, seniūnijos darbuotojai parūpina vaikas labdarinių daiktų“. "(T2), "„Nagrinėjam socialinės rizikos šeimas kartu su paramos skyriumi, su vaiko teisių tarnyba, laikinai globos namais „Pastoge“ " (T4), "

Bendradarbiavimo iniciatoriai	Vaiko gerovės komisija	"Komisija organizuoja veiklas<...>atliekami bendri darbai kūrybiniai, plakatai piešiami, " (T2), "dalyvavau „Savaitė be patyčių“ prevencinėje programoje" (T3), "dalyvaujame konkursuose, akcijose, projektuose , kuriuos organizuoja mokytojai „Mes esame...“ , „Temidė“(T6)
	Specialistai	"ši bendradarbiavimą dažniausiai inicijuoja mokyklos administracija arba mokyklos specialistai pagal poreikį(T2), "kad buvo pora renginių, kuriuos logopedė organizavo, " (T3), "su policija labiau socialinė bendrauja, nes gauna raštus" (T3)

Išanalizavus atsakymus, galima teigti, kad dažniausiai Vaiko gerovės komisijos nariai bendradarbiauja su Pedagogine Psichologine tarnyba „bendradarbiauju tik su PPT“ (T3). Bendradarbiavimą su šia institucija inicijuoja specialioji pedagogė „reikia vaiką įvertinti, tai specialistas atitinkamai kreipiasi į atitinkamą tarnybą“ (T2). Socialinė pedagogė bendradarbiauja su socialinės rūpybos skyriumi, vaikų globos namais „Pastogė“. Ji dažniausiai koordinuoja bendradarbiavimą, kai reikia spręsti socialines problemas.

Klausimu „**Kaip galima tobulinti bendradarbiavimą, norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje?**“, buvo siekta išsiaiškinta, ar tobulinama bendradarbiavimo kokybė, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje (žr.3.1.4.11.lentelė).

3.1.4.12 lentelė. Bendradarbiavimo tobulinimas siekiant užtikrinti vaiko gerovę

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Vaiko gerovės komisijos veiklos planavimas	Vadovavimas	"daugiau iniciatyvos kiltų iš mokyklos administracijos, koordinuojant šitą darbą“, " (T2), "trūksta iniciatyvos iš VGK pirmininko." (T2)"darbo struktūros vaiko gerovės komisijos" (T5), "VGK pirmininkas turėtų labiau dalyvauti komisijos posėdžiuose svarstant vaiko minimalios ar vidutinės priežiūros skyrimo pateikimo klausimus" (T4)
	Posėdžiai	"posėdžiai turėtų būti reguliarūs ir į juos galėtų ateiti ir visi pedagogai, kurie turi problemų su savo klasės mokiniais" (T3) "daugiau suėjimų ir konkrečiai kelti problemas" (t5)"Vaiko gerovės komisijoje nėra numatyta kiek turi būti kokių susirinkimų" (T1)
	Bendruomenės švietimas	"inicijuoti bendruomenės grupes ar asmenis, kuriems reikalinga švietimo pagalba" (T2), "Trūksta šviečiamosios veiklos, aktyvaus administracijos skatinimo, motyvavimo pedagogų" (T3),
	Kvalifikacijos kėlimas	"seminarus pasidaryti vaiko gerovės komisijai, pasikviečiant psichologą, ar socialinį iš šalies, kuris pravestų mokymus" (T1), "turėtų inicijuoti mokytojų kvalifikacijos kėlimą mokinio gerovės užtikrinimo srityje" (T2),
	Preveninis darbas	"fiksuojamasi į prevencinį darbą“. "(T2), „Daugiu organizuoti prevencinių veiklų" (T2), "
Grįžtamasis ryšys	Administracijai	"trūksta atsiskaitomybės " (T1), "Turėtų būti veiklos ataskaita pateikta administracijai " (T 5).

	Mokytojams	"Turėtume pateikti apie darbą savo komisijos nariams, ką mes padarome mokykloje"(T1), "anksčiau buvo vykdoma daugiau renginių, skirtų mokinių adaptacijai dalykinėje sistemoje " (T2), "
--	------------	--

Analizuojant atsakymus, paaiškėjo, kad daugelis informantų paminėjo, kas trukdo Vaiko gerovės komisijos darbui „konkrečių sprendimų beveik nebuvo priimta, nes komisijos pirmininkės praktiškai beveik nėra“ (T5). Informantė teigia, kad „posėdžiai turėtų būti reguliarūs ir į juos galėtų ateiti ir visi pedagogai, kurie turi problemų su savo klasės mokiniiais“, (T3), nes reguliarus bendradarbiavimas leistų greičiau padėti vaikui, išspręsti jo problemą. Siekiant užtikrinti, kad vaikas mokytųsi saugioje aplinkoje, reikia, kad „būtų plačiau veikla vykdoma ir kitose srityse: tiek saugos aplinkos, specialiojo ugdymo srityse“ (T2).

1.2. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir diskusija.

Empirinio tyrimo rezultatai parodė, jog mokyklos pedagogų ir Vaiko gerovės komisijos tikslai sutampa:

- analizuojant, kaip galima siekti vaiko gerovės mokykloje. Tiek mokyklos pedagogai, tiek Vaiko komisijos nariai akcentuoja, kad reikia spręsti mokinių problemas; įvardijo dažniausiai pasitaikančias mokinių problemas: elgesio, mokymosi, pamokų nelankymo problemas. Tiek pedagogai, tiek Vaiko gerovės komisijos nariai nurodo, kad mokykloje įgyvendinant prevencines programas, galima užkirsti kelią negatyviems reiškiniams atsirasti mokykloje, ugdyti mokinių socialinius, asmeninius įgūdžius, šviesti tėvus. Pedagogai, Vaiko gerovės komisijos nariai mano, kad mokykloje reikėtų vykdyti įvairesnių prevencinių programų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.
- analizuojant pedagogų tarpasmeninius santykius. Tiek mokyklos pedagogai, tiek Vaiko gerovės komisijos nariai akcentuoja poreikį bendradarbiauti su kitais pedagogais, padėti vieni kitiems, kreiptis pagalbos į kitus pedagogus. Taip pat pedagogai ir vaiko gerovės komisijos nariai pripažįsta, kad mokykloje yra nepasitikėjimą keliančių pedagogų ir tarp pedagogų vyrauja konkurencija. Tarpasmeninis bendradarbiavimas vyksta sprendžiant mokinių mokymosi, elgesio, pamokų nelankymo problemas.
- analizuojant institucinį bendradarbiavimą. Pedagogai teigia, kad sprendžiant mokinių mokymosi problemas, dažniausiai kreipiasi pagalbos į specialiąją pedagogę, logopedą. Šie specialistai šiuo teiginiu sutinka. Tiek pedagogai, tiek Vaiko gerovės komisijos nariai nurodo, kad bendradarbiauja su Pedagogine psichologine tarnyba. Pedagogai ir vaiko gerovės komisijos nariai nurodė, kad vyksta institucinis bendradarbiavimas,

Empirinio tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogų ir Vaiko gerovės komisijos narių nuomonės, nesutapo:

- vertinant institucinį bendradarbiavimą. Pedagogai, vertindami institucinį bendradarbiavimą, nurodė, kad gerai žino savo pareigybes ir atlieka savo darbą tik atskiri specialistai, Tačiau pedagogai nurodė, kad kai kurie specialistai neatlieka savo funkcijų, pedagogams nepadeda spręsti mokinių problemų. Vaiko gerovės komisija neatlieka tos funkcijos, kuri yra jai priskirta. Vaiko gerovės komisija nedirba kaip komanda. Specialistai, išsakydami savo nuomonę, apie bendradarbiavimą su pedagogais, pastebi, kad ir pedagogai dažnai nesikreipia į juos pagalbos, sprendžiant mokinių problemas. Tačiau specialistai mano, kad jie savo darbą atlieka gerai ir geba užtikrinti vaiko gerovę.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, jog mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiška turi įtakos siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Vertinant vaiko poreikius, vienas iš šešių rodikliu yra vaiko gerovė švietimo įstaigoje. Mokykloje už vaiko gerovę atsako visi bendruomenės nariai. Mokykla, ugdydama mokinius, stengiasi savo darbą organizuoti taip, kad mokiniai turėtų kuo tinkamesnę mokymuisi aplinką (Kontautienė R., 2010). Pedagogai turi atsižvelgti į mokinio gebėjimus ir polinkius, skatinti mokinių pasitikėjimą savimi, ir esant poreikiui – mokiniams padėti su jiems iškilusiais sunkumais. Pedagogai pastebi, kad mokykloje mokiniai patiria mokymosi, elgesio, pamokų nelankymo problemų. Dar viena aktuali problema yra patyčios. X mokyklos pateikti pedagogų atsakymai atskleidžia, kad mokinių alkoholio ir psichotropinių medžiagų vartojimas nėra aktuali problema. Siekiant užkirsti kelia neigiamiems reiškiniams mokykloje atsirasti, svarbu, kad mokyklose būtų vykdomos prevencinės programos. Tačiau, kaip teigia specialistai, prieš pradėdant jas vykdyti, reikėtų išanalizuoti mokyklos situaciją ir išsiaiškinti, kokių prevencinių programų vykdymas mokyklai aktualiausias. Pedagogai sutinka, kad bendradarbiaudami jie gali pasiekti geresnių rezultatų, pasidalinti informacija, darbais ir atsakomybe. Bendradarbiavimas yra viena iš svarbiausių sričių mokykloje, kuris suteikia daug galimybių, norint užtikrinti vaiko gerovę. Spręsdami mokinių problemas, pedagogai dažnai bendradarbiauja tarpusavyje. Tarpasmeninis pedagogų bendradarbiavimas gali vykti neformalioje aplinkoje, prieš, po pamokų, pertraukų metu. Tarpasmeninis bendradarbiavimas užtikrina, kad galima greitai padėti mokiniui išspręsti iškilusią problemą. Tačiau ne visada tarpasmeninis bendradarbiavimas padeda išspręsti mokinių problemas ir užtikrinti jų saugumą. Dažnai mokyklos pedagogai mokyklos viduje spręsdami mokinių problemas kreipiasi pagalbos į specialistus. Organizuodami bendrą veiklą su specialistais gali sėkmingai išspręsti mokinių problemas. Kartais mokiniams prireikia ir kompleksinės pagalbos. Tiek mokyklos pedagogai, tiek specialistai siekia to pačio tikslo. Kaip teigia R.Rothman (2002), organizuodami bendrą veiklą, vienydami pastangas, pedagogai ir specialistai gali sukurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą, kuri

lemtų sėkmingą socialinių problemų sprendimą mokykloje. Paaiškėjo, kad tarpasmeniam bendradarbiavimui X mokykloje dažnai trukdo konkurencija, apkalbos tarp pedagogų.

Institucinį bendradarbiavimą dažnai inicijuoja pedagogai, kai tenka spręsti mokinių problemas, kurių jie nepajėgūs be specialistų pagalbos išspręsti. Tyrimo dalyviai, siekdami vaiko gerovės, tikisi sulaukti dėmesio, pagalbos, konsultacijos ir iš vaiko gerovės komisijos. Vaiko gerovės komisijos nariai yra specialistai, kurie gali suteikti kvalifikuotą pagalbą, sprendžiant mokinių problemas. Tačiau iš atliktos duomenų analizės matome, kad vaiko gerovės komisijos darbas nėra tinkamai planuojamas, organizuojamas todėl mokytojai ir nesulaukia laiku ir tinkamos pagalbos siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Ypač trūksta psichologo pagalbos, sprendžiant vaikų problemas. Kaip parodė tyrimas, tik 15 proc. respondentų gerai vertina Vaiko gerovės komisijos darbą, todėl buvo analizuojama, kaip organizuojamas komisijos darbo planavimas. Kai kurie Vaiko gerovės komisijos nariai taip pat pastebėjo, kad jiems neteko dalyvauti, sudarant komisijos veiklos planą, o kai kurie komisijos nariai net nežino ar toks planas yra. Analizuojant šiuos pasisakymus, galima teigti, kad tarp Vaiko gerovės komisijos narių nėra tinkamo bendradarbiavimo, todėl ir komisijos darbą respondentai įvertino blogai. Siekiant vaiko gerovės X mokykloje specialistai pastebi, kad kartais ir patys pedagogai per mažai skiria dėmesio bendradarbiavimui su institucijomis.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad vaiko gerovės mokykloje kūrimas remiasi keturiais principais: apsaugos nuo bet kokios formos diskriminacijos formų; geriausių vaiko interesų tenkinimas; teisės gyventi ir vystytis užtikrinimas; teisės reikšti savo nuomonę realizavimas. Norint užtikrinti vaiko gerovę, reikia, kad pedagogai mokykloje bendradarbiautų. Tarpasmeninis bendradarbiavimas leidžia pedagogams keistis informacija, ieškoti naujų galimybių, veikti kartu ir tai leidžia greičiau išspręsti mokiniams iškilusias problemas. Galimi trys tarpasmeninio pedagogų bendradarbiavimo modeliai: pedagogų bendradarbiavimas su kitais pedagogais (a), pedagogų bendradarbiavimas su specialistais (b); pedagogų bendradarbiavimas su mokyklos administracija (c). Tarpinstitucinis bendradarbiavimas sudaro galimybes organizuoti ir teikti kompleksinę pagalbą mokiniui. Išskiriami du tarpinstitucinio bendradarbiavimo lygmenys: bendradarbiavimas organizacijos viduje ir bendradarbiavimas su kitų institucijų specialistais už organizacijos ribų. Mokykloje siekiant vaiko gerovės, gali būti taikomi tiek tarpasmeninio, tiek institucinio bendradarbiavimo modeliai.
2. Tiriant pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, buvo pasirinktas atvejo tyrimas, taikant mišrią tyrimo metodų strategiją, buvo pagrįsti tyrimo metu taikyti apklausos raštu (klausimynas) ir apklausos žodžiu (iš dalies struktūruotas interviu) metodai. Parengtas apklausos raštu instrumentas, kuriame išskirtos šios charakteristikos: vaiko gerovės kūrimas, tarpasmeninis bendradarbiavimas, institucinis bendradarbiavimas bei pagrįsti iš dalies struktūruoto interviu klausimai.
3. Atlikus pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raiškos tyrimo analizę, išryškėjo:
 - ✓ tyrimų rezultatai atskleidė, kad X mokykloje pagrindinės mokinių problemos, kurias kartą per savaitę ir dažniau tenka spręsti pedagogams ir specialistams yra mokinių mokymosi, mokinių elgesio ir pamokų nelankymo problemos.
 - ✓ X mokykloje vykdomos trys prevencinės programos: ankstyvosios prevencijos programos „Zipio draugai“ ir „Obuolio draugai“, socialinio emocinio ugdymo programa „LIONS QUEST. Specialistai pastebi, kad X mokykloje vykdoma per mažai prevencinių programų.
 - ✓ Paaiškėjo, kad siekiant užtikrinti vaiko gerovę X mokykloje tarpasmeninis pedagogų bendradarbiavimas vyksta, siekiant bendro darbo rezultato, sprendžiant mokinių problemas, dalijantis su darbu susijusia informacija, patirtimi. Pedagogai visada gali kreiptis pagalbos į kitus pedagogus, jiems malonu dirbti kartu. Tačiau pastebėta, kad X mokykloje tarp

pedagogų vyrauja didelė konkurencija, dažnai pasitaiko apkalbos, yra nepasitikėjimą keliančių pedagogų, todėl tai apsunkina tarpasmeninio bendradarbiavimą.

- ✓ Institucinis X mokyklos pedagogų bendradarbiavimas vyrauja sprendžiant mokinių elgesio, pamokų nelankymo, patyčių problemas (bendradarbiaujama su socialine pedagoge), sprendžiant mokinių mokymosi problemas vyksta institucinis bendradarbiavimas su specialiąja pedagoge, logopede. Sveikatos problemos sprendžiamos bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros specialistu. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai pasigenda institucinio bendradarbiavimo su psichologe. Pedagogai bendradarbiauja su institucijomis už organizacijos ribų: su socialinės rūpybos skyriumi, policijos pareigūnais, nepilnamečių reikalų inspekcija.
- ✓ Tyrimo rezultatai atskleidė, kad X mokykloje galima pastebėti kelis bendradarbiavimo modelius: pedagogų tarpasmeninio bendradarbiavimo modelį; pedagogų institucinio bendradarbiavimo modelį; mišrų bendradarbiavimo modelį:
 - X mokyklos pedagogų tarpasmeninis bendradarbiavimas su specialistais modelis (c) padeda greičiau perprasti situaciją, pasirinkti reikiamą sprendimą, veikti operatyviai, pasinaudoti sukaupta informacija, patirtimi, siekiant vaiko gerovės mokykloje.
 - Kadangi X mokykloje tenka spręsti vis sudėtingesnes mokinių problemas, tarpasmeninio bendradarbiavimo nebeužtenka. Kad būtų užtikrintas pagrindinis tikslas - vaiko gerovė mokykloje, pasitelkiamas institucinio bendradarbiavimo modelis, kai į mokinių problemų sprendimą įsitraukia institucijos esančios mokyklos viduje ir institucijos už organizacijos ribų, tai yra institucinis bendradarbiavimas vyksta abiejuose lygmenyse.
 - Siekiant užtikrinti vaiko gerovę X mokykloje, vyksta ir mišrus bendradarbiavimo modelis. Mišraus bendradarbiavimo modelis įgalina apjungti visas pedagogų, institucijų pastangas, suteikti mokiniams daugiau paslaugų ir pagalbos.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos X mokyklos administracijai:

- Skatinti tarpasmeninį bendradarbiavimą tarp pedagogų, didinant pasitikėjimą ir pagarbą. Tik pozityvus mokyklos mikroklimatas skatins tarpasmeninį bendradarbiavimą, kuris leis greičiau ir veiksmingiau užtikrinti vaiko gerovę.
- Skatinti Vaiko gerovės komisijos institucinį bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę mokykloje. Dalintis gaunama informacija su mokyklos pedagogais.

X mokyklos Vaiko gerovės komisijai:

- siekiant patobulinti Vaiko gerovės komisijos darbą, būtina tobulinti komisijos veiklos planavimo ir organizavimo procesus.
- siekti glaudesnio šios komisijos nario-psichologės bendradarbiavimo su mokyklos pedagogais.

LITERATŪRA

1. Abromaitienė, L., Kaušpėdienė, R. (2009). Mokytojo padėjėjo veikla pedagogų bendruomenėje. *Socialinis ugdymas*, 9 (20), 48 – 54.
2. Anzenbacher, A. (1992). *Filosofijos įvadas*. Vilnius: Katalikų pasaulis.
3. Arends, R. (1998). *Mokomės mokyti*. Vilnius: Margi raštai. ISBN9986091799.
4. Atkinson, C., Regan, T., & Williams, Ch., (2006) Working Collaboratively with teachers to promote effective learning. *Support for Learning*. 2006, Vol.21(1), p.33-39.
5. Bankauskienė, I., (2013). *Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija:samprata ir modeliai*. Vilnius: Baltijos kopija.
6. Barkauskaitė, M. (2001). *Klasės auklėtojo knyga: metodinė priemonė pedagogams ir studentams*. Vilnius: UAB „Parama“. ISBN 9955502002.
7. Berns, R.M. (2009). *Vaiko socializacija.Šeima, mokykla, visuomenė*. VILNIUS. ISBN 9789986850649.
8. Buzgaitytė – Kašalynienė, J., Liaudginaitė – Zamalienė, E., Vaikų dienos centrų tarpdalykinio bendradarbiavimo patirtis. *Socialinio darbo profesionalizacija*. p.7 – 22.
9. Carnwell, R., Buchanan, J., (2009). Effective Practice in Health, Social Care and Criminal Justice: A Partnership Approach. *British Journal of Social Work*.39 (7), p. 14 – 20.
10. Civinskas R., Levickaitė V., Tamutienė I., (2006). *Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemas ir poreikiai*. Vilnius, „Garnelis“. ISBN 9955-428-75-9
11. Conoley, J. C., Conoley C. W.(2010). Why does Collaboration Work? Linking Positive Psychology and Collaboration. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 20.
12. Černius V.J.(2006). *Žmogaus vystymosi kelias nuo vaikystės iki brandos*. Kaunas, Pasaulio lietuvių centras. ISBN: 9986418380.
13. Galaguzova, M.A (2000) *Socialinė pedagogika*. Maskva. 978-5691003134
14. Gutman, L., M., Feinstein, I., (2008). *Children’s well-being in primary School: pupil and school Effects*. Centre for Research on the Wider Benefits of Learning. ISBN 9780955281051.
15. Hopkins, D., Ainscow, M. ir West, M. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas*. Vilnius. ISBN 998616107X.
16. Indrašienė, V., Kvieskienė, G, ir Merfeldaitė, O. (2007). Tarpdalykinės socialinės pedagoginės pagalbos komandos veiklos modelis, sprendžiant vaikų socialinės atskirties problemas. *Tiltai*. 4. p. 97 – 108.
17. Ivanauskienė, F. (2001). Klasės auklėtojo veikla: sociokultūrinis kontekstas. *Pedagogika*.54, p. 87 – 90.

18. Jacikevičius, A. (1994). *Siela, mokslas, gyvensena: psichologijos įvadas studijų pradžiai*. Vilnius. ISBN 9986465109.
19. Jonynienė Ž. (2005). Vaiko teisių įgyvendinimo Lietuvoje aktualijos. *Acta paedagogica Vilnensia*, Nr. 15, 129 – 140.
20. Karmaza E., Grigutyte N., Karmazė E. G., (2007), *Smurtas mokykloje: prevencija ir pagalba*. Vilnius: Sapnų sala
21. Katz S., Earl L. M., Jaafar S. B. (2011). *Kuriame ir jungiame besimokančias bendruomenes*. UAB „Vitae Litera“
22. Kontautienė, R. (2010). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje: studijų knyga*. Klaipėda. ISBN 9955181028.
23. Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2002) *Vadybos įvadas*. Klaipėda. ISBN 9955456825.
24. Kviekienė, G., (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilniaus: Vilniaus pedagoginis universitetas. ISBN 9955-568-04-6
25. Lekavičienė, R., Vasiliauskaitė, Z., Antinienė, D., Almonaitienė, J. (2010). *Bendravimo psichologija*. Vilnius. ISBN 9789955387060.
26. Leliūgienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas. Technologija. ISBN 8855093420.
27. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007m. lapkričio 19 d. įsakymas Nr ISAK – 2244 “Dėl Lietuvos respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.
28. Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX – 1569 „Vaiko gerovės valstybinės politikos koncepcija“
29. Loughran H., McCann M. E. (2013). Employing Community Participative Research Methods to Advance Service User Collaboration in Social Work Research. *British Journal of Social Work*, 102(2).
30. McLaughlin H. (2009). *Service User Research in Health and Social Care*. London: Sage Publications, ISBN 9781847871
31. Mickūnas, A. (2014). *Mokykla, mokytojai, mokiniai*. Vilnius. ISBN 9789955344551
32. Miltenienė, L. (2005). *Bendradarbiavimo modelio konstravimas tenkinant spec. poreikius: daktaro disertacija*. Šiaulių universitetas. Šiauliai. Socialiniai mokslai.
33. Monginaitė, L. (2010). *Bendravimo psichologija*. Vilnius. ISBN 9789955287698.
34. Naughton, G.M., Hughes, P. (2011). *Parents And Professionals In Early Childhood Settings*. England. ISBN 9780335243730.
35. *Pagalbos vaikui modeliavimas: institucinė ir tarpinstitucinė veikla*. (2014). Kaišiadorys: „Printėja“. ISBN 978-609-445-230-7.

36. Pelton, H., (2011). Concluding commentary: Varied perspectives on child welfare. *Children and Youth Services Review* . 33. p. 481–485.
37. Pery, J., (2002). Perceptions of Asian-American and Hispanic-American teachers and their students on teacher interpersonal communication style. *Teaching and Teacher Education*. 18. p.447 – 464.
38. Pivorienė, R.V. ir Sturlienė, N. (2005). *Mūsų klasė. Knyga klasės auklėtojiui*. Vilnius. ISBN 9986164346.
39. Pociūtė, J., Janušauskienė, D., Vitkauskas, R. (2007). *Kokybės vadyba. Teorija ir praktika*. ISBN 9986057817.
40. Polin, J. (2003). Acts of achievement: The role of performing arts centers in education. (Executive Summary).
41. Puškorius, S., (2007). Bendradarbiavimo efektyvumas. *Viešoji politika ir administravimas*. 20. p. 24 – 31.
42. Sharan, S.,Chin Tan ,I.G.(2013). *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi*. Vilnius. ISBN 9786099554501.
43. Shibley, I.,(2010). Interdisciplinary Team Teaching: Negotiating Pedagogical Differences. *Teaching Artist Journal*. 54 (3). p. 271 – 274.
44. Skučaitė, V. ir Karmazė, E. G. (2011). *Padėkime vaikui įveikti sunkumus: geroji bendradarbiavimo mokyklų patirtis*. Vilnius. ISBN 9789955611660.
45. *Socialinio bendradarbiavimo modelis*. (2009).VŠĮ Šeimos santykių institutas, Kaunas. ISBN 978-9955-744-09-2
46. Šalkauskis, S. (1992). *Rinktiniai raštai:pedagoginės studijos*. KTU01-000009293.
47. Targamadžė, V., Valeckienė, Dž., (2007). Patyčios bendrojo lavinimo mokykloje samprata: priešasčių, formų ir pasekmių diskursas. *Acta paedagogica Vilnensia*. 19. p. 159 – 171.
48. Tougu, A., Soans,K.(2009). *Naujosios kartos vaikai*. Vilnius. ISBN 9789955989912.
49. Valackienė A., Mikėnė S,. 2008. *Socialinis tyrimas/metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija, ISBN 9789955254706.
50. Vanagienė, E. (2005). *Klasės vadovo užrašai*. Šiauliai. ISBN 9955655402.
51. Waldorf, L. A. (2005). *The artist residency as a training structure: Doctoral dissertation*. University of California.
52. Walsh, K.B., (2001). *Į vaiką orientuotų aplinkų kūrimas*. Vilnius. ISBN 9986431700.
53. Weinstein, J., Whittington C., Leiba T. (2003). Collaboration in Social Work Practice. *London, New York: Jessica Kingsley Publishing*.
54. Winterhoff, M. (2012). *Tironų mums nereikia*. Vilnius. ISBN 978998616907.
55. Zambacevičienė , E.P.(2006). *Vaiko psichologinis pažinimas*. Šiauliai. ISBN 9986386594.

56. Želvys, R. (2007). *Bendravimo psichologija*. Vilnius. ISBN 9789986094311.

56. Žemaitienė, N., (2006). *Už tylos sienos*. Vilnius. ISBN 9986-03-600-3.

PRIEDAI

KLAUSIMYNAS

Kauno Technologijos Universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto Edukologijos katedros magistrantė Daiva Jankauskienė atlieka tyrimą, siekdama išsiaiškinti mokyklos pedagogų tarpasmeninio ir institucinio bendradarbiavimo raišką siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Tyrimo tikslas atskleisti mokyklos pedagogų tarpasmeninį ir institucinį bendradarbiavimą siekiant užtikrinti vaiko gerovę.

Prašau atvirai ir nuoširdžiai atsakyti į anketos klausimus. Apklausa yra anoniminė. Atidžiai perskaitykite ir pažymėkite tinkamiausius teiginius.

Kilus neaiškumams kreiptis el. paštu daivadaiva5.d@gmail.com

Dėkoju už dalyvavimą tyrime.

Jums tinkamą atsakymą pažymėkite taip:

. **Amžius:**

25- 35

35-45

45-60

60 ir daugiau

. **Jūsų pedagoginė kvalifikacija:**

Mokytojas

Vyr. mokytojas

Mokytojas metodininkas

Mokytojas ekspertas

. **Pedagoginis darbo stažas:**

Iki 5 metų

6 - 10 metų

11 -
15 metų

16 - 20 metų

20 ir daugiau

metų

. **Ar turite auklėjamąją klasę?**

TAIP

NE

. **Kokio dalyko mokytojas esate? (Atsakymą įrašykite)**

6. Kokias mokinių problemas Jums tenka spręsti? (įvertinkite kiekvieną problemą)

Problemos	Kartą per savaitę ir dažniau	2-3 kartai per mėnesį	Kartą per mėnesį	Rečiau nei kartą per mėnesį
Mokinių mokymosi problemas				
Mokinių pamokų nelankymo problemas				
Mokinių elgesio problemas				
Patyčių problemas				
Smurto problemas				
Sveikatos problemas				
Konfliktų su pedagogais problemas				
Alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemas				
Kita (parašykite).....				

7. Kokios prevencinės programos vykdomos jūsų bendruomenėje, siekiant užtikrinti vaiko gerovę? (Pažymėkite jums tinkamą atsakymą)

- ✓ Ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“
- ✓ Ankstyvosios prevencijos programa „Obuolio draugai“
- ✓ Socialinių emocinių įgūdžių programa „Antras žingsnis“
- ✓ Socialinio emocinio ugdymo programa „LIONS QUEST“
- ✓ Vaiko emocijų išraiškos kontrolės ugdymo programa „Mentorystė“
- ✓ Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa „Gyvai“
- ✓ Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencinė programa „Savu keliu“
- ✓ Tėvų mokymo programa STEP
- ✓ OLWEUS patyčių prevencinė programa.
- ✓ Seksualinės prievartos prieš vaikus programa „Saugok ir gerbk mane“
- ✓ Konfliktų prevencinė programa „Taiki mokykla“
- ✓ Kita (parašykite).....

8. Ko siekiama, vykdant prevencines programas mokykloje? (Ivertinkite kiekvieną teiginį)

Programos	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Užkirsti kelią neigiamiems reiškiniams atsirasti mokykloje ir joje plėtotis					
Susilpninti ir (arba) panaikinti socialinės rizikos veiksniai					
Ugdyti mokinių asmeninius įgūdžius					
Ugdyti mokinių socialinių įgūdžių					
Siūlyti ugdymo alternatyvas					
Tobulinti mokytojų kvalifikaciją					
Šviesti mokinių tėvus ir bendruomenę					
Kita (parašykite).....					

--	--	--	--	--	--

9. Kaip suprantate bendradarbiavimą. (Įvertinkite kiekvieną teiginį)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Gebėjimas siekti bendro darbo rezultato					
Dalijimasis su darbu susijusia informacija					
Dalijimasis su darbu susijusia atsakomybe					
Veiksmų atlikimas drauge					
Darbas grupėse teikiant paramą vienas kitam					
Tai būdas išreikšti save					
Dalijimasis patirtimi					
Bendras problemos sprendimas					
Ieškoma naujų galimybių					
Skatina tobulėjimą					
Kita					

10. Įvertinkite tarpasmeninius santykius su kitais pedagogais. (Įvertinkite kiekvieną teiginį)

Teiginiai	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Visada galiu kreiptis pagalbos į savo kolegas					
Kolegos visada yra pasiruošę padėti					
Mano nuomonė yra svarbi kitiems					

pedagogams					
Mokykloje yra palanki bendradarbiavimo atmosfera					
Pedagogai sugeba būti vienas kitam atviri					
Pedagogai paiso vienas kito poreikių ir interesų					
Pedagogai bendradarbiauja tarpusavyje					
Pedagogai puikiai sutaria					
Tarp pedagogų nėra priešiška nusiteikusių grupių					
Mūsų bendruomenėje toleruojama nuomonių įvairovė					
Kolegos mane visada pastebi ir šiltais sutinka					
Jaučiuosi pripažintas ir vertinamas kitų pedagogų					
Mūsų kolektyve pedagogai nesistengia bendradarbiauti					
Mokykloje vyrauja aukšta bendradarbiavimo kultūra					
Bendradarbiaudama su pedagogais jaučiu nuolatinę įtampą					
Man malonu dirbti su kitais pedagogais					
Mokykloje yra nepasitikėjimą keliančių pedagogų					
Apkalbos bendruomenėje pasitaiko dažnai					
Tarp pedagogų vyrauja konkurencija					
Kita (parašykite).....					

11. Kaip dažnai bendradarbiaujate , su kitais mokyklos pedagogais, įvairiose veiklos srityse? (Ivertinkite kiekvieną teiginį)

Teiginiai	Kartą per savaitę ir dažniau	2-3 kartai per mėnesį	Kartą per mėnesį	Rečiau nei kartą per mėnesį
Sprendžiant mokinių pamokų nelankymo priežastis				
Sprendžiant mokinių mokymosi sunkumus				
Sprendžiant rizikos grupei priklausančių mokinių problemas				
Sprendžiant mokinių netinkamo elgesio problemas				
Aptariant pagalbos mokiniams būdus ir priemones				
Dalyvaujant ugdymo įstaigos specialiojo ugdymo komisijoje				
Vykdam projektinę veiklą				
Sprendžiant patyčių paplitimo priežastis				
Sprendžiant psichotropinių medžiagų vartojimo priežastis				
Įgyvendinant prevencines programas				
Vykdam metodinę veiklą				
Kita (parašykite)				

12. Su kokiomis institucijomis bendradarbiaujate, spręsdami mokinių problemas?

(Ivertinkite kiekvieną problemą)

Institucijos							
	Mokyklos administracija	Logopedas	Socialinis pedagogas	Spec. pedagogas	Psichologas	Mokytojas pagalbininkas	Sveikatos priežiūros specialistas
Problemos							
Mokinių mokymosi problemos							
Mokinių pamokų nelankymo problemos							
Patyčių problemos							
Smurto problemos							
Sveikatos problemos							
Konfliktų su pedagogais problemos							
Mokinių elgesio problemos							
Alkoholinių gėrimų ir psichotropinių medžiagų vartojimo problemos							

13. Kokiose veiklos srityse pedagogai bendradarbiauja su institucijomis už organizacijos ribų? (Ivertinkite kiekvieną teiginį)

Teiginys	Pedagoginė psichologinė tarnyba	Vaikų teisių apsaugos tarnyba	Nepilnamečių reikalų inspekcija	Socialinės rūpybos skyrius	Policijos pareigūnais	Vaiko gerovės centru „Pastogė“	Vaikų globos namais
Keičiamasis informacija apie mokinio problemas							
Konsultuojamasi dėl dokumentų							
Organizuojami bendri renginiai mokiniams							
Vykdoma bendra projektinė veikla							

Kita (parašykite).....							

Prašau Jūsų trumpai aprašyti:

14. Kaip vertinate bendradarbiavimą su institucijomis už organizacijos ribų, siekiant užtikrinti vaiko gerovę? (pasirinkite vieną tinkamą atsakymą)

Gerai, (parašykite kodėl)

Nei gerai, nei blogai (parašykite kodėl)

Blogai (parašykite kodėl)

Nežinau (parašykite kodėl)

15. Kaip vertinate Vaiko gerovės komisijos darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę? (pasirinkite vieną tinkamą atsakymą)

Gerai, (parašykite kodėl)

Nei gerai, nei blogai (parašykite kodėl)

Blogai (parašykite kodėl)

Nežinau (parašykite kodėl)

16. Kaip vertinate specialistų darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę? (įvertinkite kiekvieną specialistą)

Specialistas	Gerai	Nei gerai, nei blogai	Blogai	Nežinau
Logopedas				
Socialinis pedagogas				
Spec. pedagogas				
Psichologas				
Mokytojas pagalbininkas				
Sveikatos priežiūros specialistas				

Nuoširdžiai dėkoju už skirtą laiką!

INTERVIU KLAUSIMAI

1. Papasakokite apie veiklą Vaiko gerovės komisijoje.
2. Papasakokite, kaip jūs suprantate bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę.
3. Koks yra Jūsų, kaip vaiko gerovės nario vaidmuo, užtikrinant vaiko gerovę mokykloje.
4. Papasakokite, kaip Jūs bendradarbiaujate su mokyklos pedagogais sprendami vaikų problemas? Kas inicijuoja bendradarbiavimą.
5. Kas padeda ir trukdo bendradarbiavimui su mokytojais.
6. Papasakokite, koks bendradarbiavimas, tarpasmeninis ar institucinis, Jums priimtinesnis.
7. Papasakokite, kokiose prevencinėse programose Jūs dalyvaujate.
8. Papasakokite, kaip vyksta bendradarbiavimas su socialiniais partneriais. Kas inicijuoja bendradarbiavimą.
9. Papasakokite, kaip galima tobulinti bendradarbiavimą, norint užtikrinti vaiko gerovę mokykloje.

Bendri klausimai:

10. Kiek Jums metų?
11. Kokios Jūsų pareigybės vaiko gerovės komisijoje?
12. Koks jūsų darbo stažas?
13. Kiek laiko dirbate Vaiko gerovės komisijoje?

4 priedas

1 lentelė. Kokias mokinių problema jums tenka spręsti.

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	1,77	1,013	1	1	0,925
	Dalykininkai	20	1,7	1,031	1	1	
	Viso	33	1,73	1,083	1		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	3,46	0,967	4	4	0,043 (p< 0,05)
	Dalykininkai	20	2,2	1,24	2	1	
	Viso	33	2,7	1,287	3		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	1,23	0,832	1	1	0,018 (p< 0,05)
	Dalykininkai	20	2,15	1,089	2	1	
	Viso	33	1,79	1,083	1		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	3	0,913	3	4	0,978
	Dalykininkai	20	3	0,918	3	4	
	Viso	33	3	0,91	3		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	3,62	0,87	4	4	0,515
	Dalykininkai	20	3,7	0,571	4	4	
	Viso	33	3,67	0,692	4		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	3,54	0,877	4	4	0,689
	Dalykininkai	20	3,7	0,571	4	4	
	Viso	33	3,67	0,692	4		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	3,77	0,599	4	4	0,847
	Dalykininkai	20	3,65	0,813	4	4	
	Viso	33	3,7	0,728	4		
teig_8	Pradinių kl. pedagogai	13	4	0	4	4	
	Dalykininkai	20	4	0	4	4	
	Viso	33	4	0	4		

2 lentelė. Ko siekiama, vykdant prevencines programas mokykloje

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	1,38	0,506	1	1	p = 0,71
	Dalykininkai	20	1,45	0,51	1	1	
	Viso	33	1,42	0,502	1		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	1,69	0,63	2	2	p = 0,918
	Dalykininkai	20	1,7	0,571	2	2	
	Viso	33	1,7	0,585	2		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	1,77	0,725	2	2	p = 0,595
	Dalykininkai	20	1,6	0,598	2	2	

	Viso	33	1,67	0,645	2		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	1,38	0,65	1	1	P = 0,174
	Dalykininkai	20	1,5	0,513	1,5	1	
	Viso	33	1,45	0,564	1		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	2,62	0,768	3	3	P = 0,549
	Dalykininkai	20	2,15	0,875	2	2	
	Viso	33	2,33	0,854	2		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	2,77	1,301	3	3	P = 0,692
	Dalykininkai	20	2,2	1,196	2	2	
	Viso	33	2,42	1,251	2		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	2,08	0,641	2	2	P = 0,324
	Dalykininkai	20	1,85	0,745	2	2	
	Viso	33	1,94	0,704	2		

10 lentelė. Kaip suprantate bendradarbiavimą

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	1,23	0,599	1	1	0,073
	Dalykininkai	20	1,4	0,503	1	1	
	Viso	33	1,33	0,54	1		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	1,46	0,519	1	1	0,699
	Dalykininkai	20	1,7	0,801	2	1	
	Viso	33	1,61	0,704	2		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	1,85	0,689	2	2	0,51
	Dalykininkai	20	1,65	0,745	1,5	1	
	Viso	33	1,73	0,719	2		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	1,62	0,65	2	1	0,586
	Dalykininkai	20	1,5	1,005	1,5	1	
	Viso	33	1,73	0,876	2		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	1,46	0,519	1	1	0,647
	Dalykininkai	20	1,75	0,786	2	2	
	Viso	33	1,64	0,699	2		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	2,85	0,899	3	2	0,662
	Dalykininkai	20	2,65	1,04	2	2	
	Viso	33	2,73	0,977	2		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	1,38	0,506	1	1	0,275
	Dalykininkai	20	1,75	0,716	2	2	
	Viso	33	1,61	0,659	2		
teig_8	Pradinių kl. pedagogai	13	1,31	0,48	1	1	0,252
	Dalykininkai	20	1,9	0,968	2	1	
	Viso	33	1,67	0,854	1		
teig_9	Pradinių kl. pedagogai	13	1	0,66	1	1	0,413
	Dalykininkai	20	1,7	0,923	1,5	1	
	Viso	33	1,64	0,822	1		

teig_1 0	Pradinių kl. pedagogai	13	1,46	0,519	1	1	0,391
	Dalykininkai	20	1,9	0,968	2	2	
	Viso	33	1,73	0,839	2		

10 lentelė. Įvertinkite tarpasmeninius santykius su kitais pedagogais

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	2,23	0,725	2	2	0,778
	Dalykininkai	20	2,3	0,733	2	2	
	Viso	33	2,27	0,719	2		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	2,54	0,877	2	2	0,538
	Dalykininkai	20	2,8	0,768	3	3	
	Viso	33	2,7	0,81	3		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	2,85	0,801	3	3	0,631
	Dalykininkai	20	2,65	0,671	3	3	
	Viso	33	2,73	0,719	3		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	3,31	0,855	3	3	0,761
	Dalykininkai	20	3	0,858	3	3	
	Viso	33	3,12	0,857	3		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	3,77	0,599	4	4	0,205
	Dalykininkai	20	3,25	0,786	3	3	
	Viso	33	3,45	0,754	3		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	3,62	0,87	4	4	0,578
	Dalykininkai	20	3,2	0,834	3	3	
	Viso	33	3,36	0,859	3		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	2,23	0,599	2	2	0,394
	Dalykininkai	20	2,75	0,851	3	2	
	Viso	33	2,55	0,794	2		
teig_8	Pradinių kl. pedagogai	13	3,31	0,63	3	3	0,298
	Dalykininkai	20	3,25	0,786	3	3	
	Viso	33	3,27	0,719	3		
teig_9	Pradinių kl. pedagogai	13	3,23	0,599	3	3	0,839
	Dalykininkai	20	3,4	0,681	3	3	
	Viso	33	3,33	0,645	3		
teig_10	Pradinių kl. pedagogai	13	3,23	0,832	3	3	0,978
	Dalykininkai	20	3,2	0,894	3	3	
	Viso	33	3,21	0,857	3		
teig_11	Pradinių kl. pedagogai	13	2,92	0,494	3	3	0,303
	Dalykininkai	20	2,55	0,513	2,5	3	
	Viso	33	2,7	0,585	3		
teig_12	Pradinių kl. pedagogai	13	2,62	0,65	3	2	0,452
	Dalykininkai	20	2,5	0,513	2,5	3	
	Viso	33	2,7	0,585	3		

teig_13	Pradinių kl. pedagogai	13	3,23	0,832	3	4	0,257
	Dalykininkai	20	3,2	0,768	3	3	
	Viso	33	3,21	0,781	3		
teig_14	Pradinių kl. pedagogai	13	3,69	0,63	4	4	0,604
	Dalykininkai	20	3,4	0,681	3	3	
	Viso	33	3,52	0,667	3		
teig_15	Pradinių kl. pedagogai	13	3,54	0,877	3	3	0,333
	Dalykininkai	20	3,35	0,813	3,5	4	
	Viso	33	3,42	0,83	3		
teig_16	Pradinių kl. pedagogai	13	1,69	0,48	2	2	0,107
	Dalykininkai	20	2,2	0,616	2	2	
	Viso	33	2	0,612	2		
teig_17	Pradinių kl. pedagogai	13	2,31	1,032	2	2	0,997
	Dalykininkai	20	2,25	1,02	2	2	
	Viso	33	2,27	1,008	2		
teig_18	Pradinių kl. pedagogai	13	2,23	0,927	2	2	0,993
	Dalykininkai	20	2,25	0,967	2	2	
	Viso	33	2,24	0,936	2		
teig_19	Pradinių kl. pedagogai	13	1,23	0,439	1	1	0,011 (p< 0,05)
	Dalykininkai	20	2,1	0,788	2	2	
	Viso	33	1,76	0,792	2		

11 lentelė. Kaip dažnai bendradarbiaujate su kitais mokyklos pedagogais, įvairiose veiklos srityse.

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	3,48	0,877	4	4	0,056
	Dalykininkai	20	2,45	1,146	3	3	
	Viso	33	2,85	1,149	3		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	2,62	1,044	3	2	0,454
	Dalykininkai	20	2,3	1,174	2	3	
	Viso	33	2,42	1,119	2		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	3,15	1,068	4	4	0,213
	Dalykininkai	20	2,4	1,095	2	2	
	Viso	33	2,42	1,132	3		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	2,62	0,961	2	2	0,288
	Dalykininkai	20	2,4	0,821	2,5	3	
	Viso	33	2,48	0,87	2		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	2,77	0,927	3	3	0,888
	Dalykininkai	20	2,55	0,945	3	3	
	Viso	33	2,64	0,929	3		

teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	3,85	0,376	4	4	0,715
	Dalykininkai	20	3,75	0,55	4	4	
	Viso	33	3,79	0,485	4		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	3,85	0,376	4	4	0,264
	Dalykininkai	20	3,3	0,923	4	4	
	Viso	33	3,52	0,795	4		
teig_8	Pradinių kl. pedagogai	13	3,54	0,776	4	4	0,39
	Dalykininkai	20	3,2	0,834	3	4	
	Viso	33	3,33	0,816	4		
teig_9	Pradinių kl. pedagogai	13	4	0	4	4	0,288
	Dalykininkai	20	3,7	0,657	4	4	
	Viso	33	3,82	0,528	4		
teig_10	Pradinių kl. pedagogai	13	3,85	0,376	4	4	0,079
	Dalykininkai	20	3,25	0,851	3,5	4	
	Viso	33	3,48	0,755	4		
teig_11	Pradinių kl. pedagogai	13	2,85	1,068	3	2;4	0,464
	Dalykininkai	20	2,8	0,951	3	3	
	Viso	33	2,82	0,983	3		

12 lentelė Su kokiomis institucijomis bendradarbiaujate, sprendami mokinių problemas

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	3	1	3	2, 4	0,022
	Dalykininkai	20	3,1	1,334	3	4	
	Viso	33	3,06	1,197	3		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	3	0	3	3	0,19
	Dalykininkai	20	2,6	0,883	3	3	
	Viso	33	2,76	0,708	3		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	3	0	3	3	0,09
	Dalykininkai	20	2,65	1,137	3	3	
	Viso	33	2,79	0,893	3		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	3	0	3	3	0,016
	Dalykininkai	20	2,7	1,625	3	1, 3	
	Viso	33	2,82	1,261	3		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	6,31	1,494	7	7	0,28
	Dalykininkai	20	6,5	1,277	7	7	
	Viso	33	6,42	1,347	7		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	1,62	0,961	1	1	0,481
	Dalykininkai	20	1,4	0,821	1	1	
	Viso	33	1,48	0,87	1		
teig_7	Pradinių kl. pedagogai	13	2,08	1,038	3	3	0,362
	Dalykininkai	20	2,55	0,945	3	3	
	Viso	33	2,36	0,994	3		
teig_8	Pradinių kl. pedagogai	13	1,77	1,013	1	1	0,473

	Dalykininkai	20	2,1	1,165	2	1
	Viso	33	1,97	1,104	1	

13 lentelė Kokiose veiklos srityse pedagogai bendradarbiauja su institucijomis už organizacijos ribų

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	1,62	0,65	2	1, 2	0,021
	Dalykininkai	20	3,1	1,518	3	3	
	Viso	33	2,25	1,439	2		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	3	1,354	4	4	0,383
	Dalykininkai	20	3,3	1,218	4	4	
	Viso	33	3,18	1,261	4		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	4,46	1,33	5	5	0,917
	Dalykininkai	20	4,3	1,302	5	5	
	Viso	33	4,36	1,295	5		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	5	1,732	5	5	0,341
	Dalykininkai	20	5,1	1,518	5,5	6	
	Viso	33	5,06	1,58	5		

14 lentelė Kaip vertinate specialistų darbą, siekiant užtikrinti vaiko gerovę

		N	Mean (vidurkis)	Std. Deviation (Standartinis nuokrypis)	Mediana	Moda	Reikšmingumo lygmuo (p)
teig_1	Pradinių kl. pedagogai	13	1	0	1	1	0,147
	Dalykininkai	20	1,55	1,099	1	1	
	Viso	33	1,33	0,89	1		
teig_2	Pradinių kl. pedagogai	13	2	0,707	2	2	0,245
	Dalykininkai	20	2,15	0,933	2	2	
	Viso	33	2,09	0,843	2		
teig_3	Pradinių kl. pedagogai	13	1	0	1	1	0,076
	Dalykininkai	20	1,7	1,031	1	1	
	Viso	33	1,42	0,867	1		
teig_4	Pradinių kl. pedagogai	13	2,62	0,65	3	3	0,02
	Dalykininkai	20	2,8	1,056	3	2, 4	
	Viso	33	2,73	0,911	3		
teig_5	Pradinių kl. pedagogai	13	1,54	1,127	1	1	0,19
	Dalykininkai	20	2,35	1,424	2	1	
	Viso	33	2,03	1,357	1		
teig_6	Pradinių kl. pedagogai	13	1,15	0,376	1	1	0,147

Dalykininkai	20	1,15	0,366	1	1
Viso	33	1,15	0,364	1	